

# ÅRSREDOVISNING 2013



## Arkitekttävlingen Europan 12

Den Europeiska arkitekttävlingen Europan 12 som Haninge kommun har deltagit i är nu avslutad och en vinnare är utsedd. **PARKLIFE** blev det vinnande arkitektförslaget av de 25 förslag som var med och tävlade. Uppdraget var att gestalta de mest centrala delarna av Handen i den pågående utvecklingen till regional stadskärna.

Förslagen visar hur en kommande förtätning och stadsutveckling kan gestaltas längs Nynäsvägen i anslutning till Haninge centrum.

Förutom det vinnande förslaget har juryn även utsett ett andra pris till Traffic Islands och två hedersnämmande till More respektive 5 Ways.

### Om tävlingen Europan 12

*– en europeisk arkitekttävling för arkitekter under fyrtio år.*

Haninge är en av fem svenska kommuner som blivit uttagna att delta i arkitekttävlingen Europan 12. De andra svenska deltagarna är Hammarö, Kalmar, Kristinehamn och Höganäs. I hela Europa är det ett femtiotal städer som deltar.

Haninge kommun är i en stark och snabb bebyggelse utveckling. Handen är en av Stockholms åtta regionala stadskärnor och som nu står inför en stadsutveckling med den goda staden som förebild. Europan 12 – tävlingen är en del av denna utveckling.

Temat för årets Europan 12-tävling är ”adaptable city” det vill säga hur en stad kan bli anpassningsbar över tid och för Haninge gäller också rubriken ”from suburb to city” det vill säga från förort till stad. Handen behöver omvandlas från att vara planerad i stor utsträckning för biltrafik till en levande stad för gående, cyklister och för möjligheten till mänskliga möten. De tävlande ska också visa vilka möjligheter som finns att omvandla Handen till stad med kompletterande bebyggelse, torg och stråk.

Att Haninge deltar i Europantävlingen är något som kan ge flera idéer och förslag till hur stadskärnan Handen kan utvecklas. Det ger också möjligheter till diskussion, engagemang och hur Handen bör och kan utvecklas som stad.



# Innehållsförteckning

## INLEDNING

Haninge city växer fram .....	5
Året i korthet .....	6
Vad kostar det?.....	8
Fem år i siffror .....	9
Organisation.....	10
Haninge kommuns styrmodell .....	11

## FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Sammanfattning.....	12
Samhällsbyggande i den regionala stadskärnan .....	13
Utveckling ur olika perspektiv.....	16
Kommunfullmäktiges mål.....	18
Kvalitet .....	26
Internkontroll .....	30
Personal .....	31
Finansiell analys.....	32
Sammanställning koncernen .....	38
Framtid .....	41

## NÄMNDERNAS VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Kommunstyrelsen.....	42
Grund- och förskolenämnden.....	46
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden .....	50
Kultur- och fritidsnämnden.....	54
Miljönämnden.....	58
Revisionen .....	60
Socialnämnden .....	61
Stadsbyggnadsnämnden.....	64
Äldrenämnden.....	68
Södertörns upphandlingsnämnd.....	72
Södertörns överförmyndarnämnd.....	74

## ÅRSBOKSLUT

Resultaträkning och kassaflödesanalys .....	76
Balansräkning.....	77
Noter .....	78
Resultat- och balansräkning, vatten och avlopp.....	82
Noter, vatten och avlopp.....	83
Redovisningsprinciper .....	84
Ordlista.....	85

<b>REVISIONSBERÄTTELSE.....</b>	<b>86</b>
---------------------------------	-----------

Utgiven av Haninge kommun 2014.

Producerad av: Haninge kommun

Form & originalproduktion: Haninge kommun

Copy (bildtexter): Haninge kommun

Bildmontage framsida: Spacescape AB

Bilder baksida: Haninge kommun

Tryck: TMG Taberg





MARTINA MOSSBERG  
Foto: Fredrik Hjerling

# Haninge city växer fram

**Det är mycket som är på gång i Haninge. Under 2013 har idéer blivit handling, kommunen har utvecklats i rask takt, fler har kommit i arbete, viktiga avtal och spadtag har tagits för att förverkliga ett Haninge med fler bostäder, förskolor och skolor. Och det behövs. Fler flyttar hit och det bor nu 80 932 invånare i kommunen.**

Haninge är Sveriges sjunde mest expansiva kommun, sett till den höga befolkningstakten. Det skapar tillväxt och ger ökade skatteintäkter vilket innebär att än mer kan bli möjligt i vår kommun. Vi kan utveckla och bygga mer, så att vår kommunala service håller en verkligt hög nivå. När vi samtidigt prioriterar att ha ordning i finanserna blir inte expansionen något ekonomiskt vågspel. Haninge växer på så sätt stabilt men det ställer ändå krav på att vi moderniserar, effektiviserar och anpassar våra verksamheter så att vi kan erbjuda alla dessa Haningebor välfärdstjänster med hög kvalitet.

Med en växande befolkning och ökad efterfrågan på den kommunala servicen är det viktigt att kommunens ekonomi är i balans. Kommunens resultat för 2013 är ett överskott på 85,3 mnkr. Det betyder att vi återigen uppfyller målet om 2 procent som behövs för god ekonomisk hushållning. För att säkra välfärd och trygghet för våra invånare förutsätts att kommunens ekonomi är välordnad. Tack vare att vi har haft ordning på finanserna har vi kunnat satsa extra mycket både på våra äldre och yngre medborgare. År 2013 fick äldre- nämnden 77 miljoner kronor mer och grund- och förskole- nämnden fick 110 miljoner kronor mer jämfört med 2012. Den stora satsningen på skolan och fortsatt fokus på kunskap, kvalitet och uppföljning har lett fram till de högsta betygen någonsin för Haninges elever och idag är det fler niondeklassare som går ut med godkända betyg än någonsin tidigare. Ny förskola i Handen och Gudö har öppnats och fler förskolor är på väg att byggas i Tungelsta och Vega. Vi har också satsat på kompetensutveckling och rejäla lönelöft och karriärstjänster för lärarna i skolan, i förskolan har vi anställt fler förskolelärare och ökat personaltäteten.

Expansionen i kommunen visar på vår attraktionskraft. Fler människor och företag väljer Haninge som en ort att leva, bo och verka i. Företagandet och möjligheten att skapa fler jobb är vitala för tillväxten. Under året startades det hela 599 företag i Haninge. Det säger en hel del om vår framåtanda och vårt företagsklimat. Företag bedömer marknadskraften i Haninge och flyttar hit. Därför är det så viktigt att vi fortsätter vårt näringslivsarbete och fortlöpande för samtal med näringslivet så att vi försäkrar oss om att det i

Haninge ska vara enkelt att starta, driva och utveckla företag. Under året fick Haningebon Carolina Sundberg utmärkelsen årets Nyföretagare vilket är ett kvitto på just det. En idé blir ett företag och det skapar arbetstillfällen. Arbete är grunden till så mycket och därför är det särskilt glädjande att fler också kommit i arbete. Fortsatt utveckling av Port 73, med fler restauranger och butiker, har skapat ytterligare arbetstillfällen.

Vi kan också konstatera att vår kommunala service har förbättrats. Haninge blev under året utnämnd till Sveriges seniorvänligaste kommun. Det visar att vårt långsiktiga arbete har gett resultat och våra äldre får den service med hög kvalitet som de är värda. Vi har även utvecklat servicen för de som vill bygga i och med öppnandet av ett nytt plan- och byggcenter i kommunhuset. Det är också ett viktigt steg i näringslivsarbetet.

Vi har tagit flertal viktiga spadtag under året. I Vega har Haninge Bostäder börjat bygget av ca 100 hyreslägenheter, fullt utbyggt kommer det finnas drygt 3000 nya bostäder i Vega. Bygget för bostäder i Ribby Ångar har tagit fart, flera lägenheter är klara och redan bebodda. Det är också fantastiskt kul att seniorboendet Bovieran börjar bygga sina lägenheter i år. Lägenheterna såldes slut på mindre än en vecka under oktober. Ett av de kanske mest uppmärksammade besluten under året har varit att stadskärnan i Haninge utvecklas, att den så kallade Haningeterrassen nu blir verklig. 450 nya lägenheter, en ny bussterminal under jord, flera butiker och restauranger kommer att byggas där Handens bussterminal ligger idag. Det är ett lyft för hela kommunen. Med andra ord, Haninge city börjar nu ta form.

Detta är bara ett axplock av vad som hänt under året. Och ja, vi kan konstatera att 2013 är ett år att minnas och vara stolta över. Vi i kommunledningen kommer ha fortsatt fokus på att förbättra den kommunala servicen för våra invånare genom att planera och agera långsiktigt. Det handlar om att minska det ekologiska fotavtrycket, säkra goda levnadsvillkor och skapa sunda ekonomiska förhållanden så att vi kan utveckla kommunen på ett långsiktigt hållbart sätt.

Haninge, februari 2014



Martina Mossberg (M)  
Kommunstyrelsens ordförande

# Året i korthet

## JANUARI

Nya **Höglundaskolan i Jordbro** invigdes. Skolan har elever från förskoleklass till skolår sex. Intill skolan invigdes också en **konstgräsplan**.

Kommunen fick tre miljoner från Allmänna arvsfonden till ungas inflytande. En **app för unga (Speak app)** ska tas fram för att barn och unga ska få mer inflytande i den lokala beslutsprocessen.

## FEBRUARI

**E-förslag infördes**. Förslagen lämnas via haninge.se och när minst 25 personer signerat ett förslag tar ansvarig nämnd upp det till diskussion.

Södertörnskommunerna satsar på **samordnad varudistribution** för att effektivisera logistiken och minska kostnader och koldioxidutsläpp. Alla transporter till skolor, förskolor och äldreboenden samordnas via en logistikcentral. När förändringen är helt genomförd minskar koldioxidutsläppen med cirka 563 000 ton per år.

En **ny förskola i Gudö** började byggas. Huset är ett passivhus och ger plats åt 110 barn på sex avdelningar.

Haninge utsågs till **”Seniorvänligaste kommun 2012”** av Sveriges Pensionärsförbund för kommunens engagemang och utveckling i äldreåldern.

## MARS

**Runstensskolan** fick utmärkelsen **Sveriges mest nyskapande skolmatsrestaurang** av Magasin måltid och White guide junior. Skolan blev tvåa i kategorin bästa skolrestaurang och Haninge blev rankad **Sveriges sjätte bästa skolmatskommun**.

Skolorna **Erika, Merika och Heurika slogs ihop** till en skola, **Fredrika**. Det ska ge bättre samordning och stöd åt eleverna.

En central **mottagningsenhet** för **nyanlända elever** inrättades.

## APRIL

Första spadtaget togs för ett **nytt ridhus med läktare** i Tungelsta.

**Miljöverkstan i Jordbro** invigdes i Jordbro kultur- och föreningshus.

**Haninge klättrade 17 platser** i Svensk Näringslivs ranking till plats 72. Undersökningen mätte företagsklimatet i alla kommuner.

Maria Olofsson, Olofsson Bil AB, blev **Årets företagare** och Carolina Sundberg, Frozypack AB, blev **Årets nyföretagare i Haninge** på Näringslivets dag.

## MAJ

Haninge **klättrade 51 placeringar**, till plats 121, i Fokus kommunrankning om var det är bäst att bo.

Folkhälsan var fokus under **Haninges hälsovecka**. Tio hälsopiloter fick blogga om sin träning för att på så sätt inspirera andra att börja träna.

Kommunen lånade ut **tio stadsodlingspaket**, odlingslådor och jord, för att uppmuntra medborgarna att odla grönsaker och blommor.

En **jätteloka-app lanserades** för att informera om den giftiga växten och för att medborgarna ska kunna rapportera platser där växten finns.

En stor satsning gjordes på **kvalificerad studie- och yrkesvägledning** i Haninges skolor.

## JUNI

Haninges första **tankställe för fordonsgas** invigdes på OKQ8 på Nynäsvägen och blev det första gastankstället längs väg 73.

Ett unikt växthus vid Berga naturbruksgymnasium invigdes. Forskare från KTH ska studera **energieffektiv odling** – akvaponi – med så liten vattenförbrukning som möjligt.

Haninge var värd för konferensen om **våld i nära relationer** i ett EU-finansierat projekt som genomfördes i samarbete med vänorterna i Estland, Finland, Danmark och Italien.

Skolkockar från Haninge deltog i **”Smaka på Stockholm”** i Kungsträdgården och bjöd på skolmat.

Till **budgeten 2014** satsade kommunen ytterligare 77 miljoner på skolan. Socialnämnden och äldrenämnden får 66 miljoner mer jämfört med 2013. Även kultur- och fritidsnämnden fick mer pengar.

**Sinnenas trädgård** arrangerades under sommaren på Vallagården och Ros-Anders. Syftet var att väcka sinnen till liv och lindra depressioner hos demenssjuka genom doften och utseendet hos klassiska blommor.

Kommunen och landstinget skrev en avsiktsförklaring om ett nytt **närsjukhus med specialistvård** i Handen.

Beslut togs om en detaljplan för **Haningeterrassen** med plats för 450 nya lägenheter vid pendeltågsstationen i centrala Handen. Busstorget ska flytta under jord och **ny modern stadsbebyggelse planeras** enligt utvecklingsprogrammet för den regionala stadskärnan.

En ny **bilfri ridslinga** invigdes. Den är 4,5 kilometer och går mellan Kalvsvik och Jordbro.

**Haninges befolkning passerade 80 000-strecket**. Från 2001 har befolkningen ökat med 10 000 personer.

Fredriksgymnasiet blev certifierat att utbilda **internationella svetsare**. Skolan blev därmed den enda i Storstockholm och Mälardalen att erbjuda denna utbildning.

## JULI

**Poseidons torg fick en boulebana och ett stort schackspel.** Idén kommer från pensionärer som engagerat sig i konst- och utvecklingsprojektet ”Kanske en lekplats i mitten”.

Ett **nytt plan- och bygglovscenter** öppnade på entréplanet i kommunhuset. Syftet är förbättrad service och bemötande kring plan- och bygglovsärenden.

## AUGUSTI

**”Snacka stad”-appen introducerades.** Syftet med appen är att ge medborgarna ytterligare möjlighet att delta i debatten om hur Haninge ska utvecklas.

**Avloppsrådgivare anställdes** för att stötta boende och fastighetsägare i skärgården och på landsbygden att uppfylla de krav som lagen ställer.

Ett **marint kulturresevat bildades på Dalarö** för att bevara och vårda fartygslämningar och samtidigt göra dem tillgängliga.

Elever i Haninges skolor som fått 300 meritpoäng i slutbetyg fick **stipendium på 5 000 kronor**. Syftet är att uppmuntra eleverna att studera flitigare.

**Haninges företagsklimat förbättrades**, enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Haninge klättrade från plats 118 till 110 mellan 2011 och 2013.

## SEPTEMBER

**Lönerna för lärare och skolledare ökade** med 3,1 procent, vilket är högre än året före.

En **parkourbana invigdes** i Jordbro. Banan finansierades av kommunens medborgarbudget och var ett förslag från klass 5A och 5B i Kvarnbäcksskolan.

Kommunen satsade **750 000 kronor** på att **rusta upp tullhuset på Huvudskär** i samband med att Skärgårdsstiftelsen tar över ansvaret för Huvudskär.

**Matveckan** genomfördes med branschseminarium, skolmiddagar för allmänheten, Bondens marknad och tävling om bästa efterrättspaj.

Ribbyskolan införde **surfplattor** till alla elever i skolan.

Detaljplanen för **Haningerterrassen vann laga kraft**. Planen kan nu gå från ritbord till verklighet. Här ska det byggas 45 lägenheter, ett specialistcenter för vård samt butiker och restauranger. Haningerterrassen är ett led i utvecklingen av den regionala stadskärnan.

En **ny bok om Haninges mat, människor och miljöer** lanserades. Boken beskriver Haninges kultur, historia och nutid via Haninges kändisar och recept.

## OKTOBER

Trygghet och säkerhet var temat på **äldremässan** i kommunhuset med utställningar och seminarier om ekonomi, bostadsanpassning och välfärdsteknologi.

Beslut togs att bygga det **nya yrkesgymnasiet Fredrik** med plats för 600 elever. Skolan får yrkesprogram för fordon, industri, el, bygg och anläggning.

Carolina Sundberg, årets nyföretagare i Haninge, fick det **nationella priset Årets nyföretagare** av NyföretagarCentrum Sverige. Produkten Frozzypack, en matlåda med kylfunktion, ledde fram till priset.

**Smaka på Haninge** genomfördes på Stockholms centralstation. Besökarna fick smaka på vad Haninge kan erbjuda i form av mat, dryck, kultur och mycket mer.

Haninge kom på 14:e plats av landets 290 kommuner när det gäller **användarvänlighet på webbplatsen**. SKL gjorde undersökningen som visade att haninge.se har 90 procent av all information och alla funktioner den bör ha.

Beslut togs om att bygga en **modern förskola i södra Tungelsta**. Den ska stå färdig hösten 2015.

Utbyggnaden av **kommunalt vatten och avlopp** till de cirka 830 fastigheterna i Årsta havsbad startade.

## NOVEMBER

Kommunstyrelsen **reviderade budgeten 2013** och tillförde 45 miljoner kronor till äldreomsorgen och 20 miljoner extra till Haninges skolor.

3,1 miljoner kronor anslogs för **upprustning av Klockargården** i Västerhaninge.

Beslut togs att ge **Handens vattentorn**, 36 och 38 meter höga, en fasadrenovering och ljussättning. Tornen blir därmed ett nytt landmärke i centrala Handen.

**Romska kulturveckor** arrangerades med föreläsningar, sagostrunder, utställning, musikunderhållning och workshop.

## DECEMBER

En **ljusinstallation invigdes** på Poseidons torg och längs stråket mot pendeltåget. Internationella belyningsstudenter från KTH genomförde installationen.

**Parklife** blev det **vinnande arkitektförslaget** av de 25 förslag som tävlade om hur området runt Gamla Nynäsvägen skulle kunna utvecklas. Haninge var en av fem orter i Sverige, och den enda i Stockholmsområdet, som deltog i den europeiska arkitekttävlingen European 12.

**Villa Äntligen** blev framröstad till **årets Haningebyggnad**. Arkitekturtävlingen Årets Haningebyggnad var ett sätt att stödja arbetet med att bli årets stadskärna.

**Brandbergens seniorcentrum invigdes**. Centrumet har samlingshall, café och gym. I anslutning ligger demensdagvården Gnistan.

Ett första spadtag togs för **222 hyresrätter i Handen**.

Beslut togs om att bygga en **ny förskola i Vega** med sex avdelningar. Förskolan beräknas vara färdigbyggd till 2015.

# 100 kronor i skatt



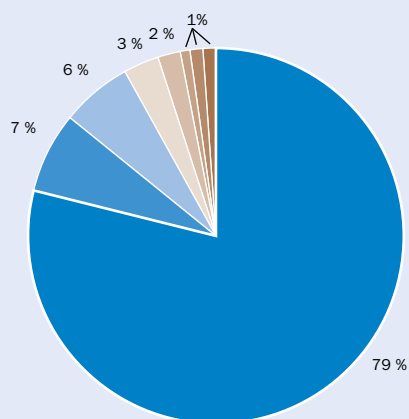
## 100 kronor i skatt till kommunen användes under 2013 så här...

22,31 kr	Grundskola
15,03 kr	Vård och omsorg om äldre
13,05 kr	Verksamhet för funktionshindrade
12,50 kr	Förskoleverksamhet
9,60 kr	Gymnasium
8,27 kr	Sociala insatser för barn, ungdomar och vuxna med problem
7,70 kr	Miljö, hälsoskydd, teknisk förvaltning
3,81 kr	Bibliotek, kultur- och fritidsverksamhet
2,77 kr	Övrig verksamhet
1,53 kr	Försörjningsstöd
1,42 kr	Vuxenutbildning
1,12 kr	Räddningstjänst och skydd
0,89 kr	Arbetsmarknadsåtgärder

100,00 kr

## ...och så här får kommunen sina pengar

- Skatteintäkter och generella statsbidrag, 79 %
- Riktade statsbidrag och övriga bidrag, 7 %
- Taxor och avgifter, 6 %
- Försäljning av verksamhet och entreprenad, 3 %
- Övriga intäkter, 2 %
- Hyror och arrende, 1 %
- Finansiella intäkter, 1 %
- Försäljning, 1 %





# Fem år i siffror

	2009	2010	2011	2012	2013
Verksamhetens nettokostnader (mnkr)	2 974,9	3 130,8	3 286,0	3 400,9	3 542,2
Skatteintäkter (mnkr)	2 604,2	2 666,3	2 736,9	2 853,1	2 951,6
Generella statsbidrag (mnkr)	458,5	587,1	580,8	595,6	652,7
Finansnetto (mnkr)	6,4	20,1	14,0	24,4	23,2
Investeringsutgifter (mnkr)	90,6	97,8	194,7	156,4	186,7
Tillgångar (mnkr)	2 468,6	2 405,4	2 597,6	3 330,6	3 618,6
Eget kapital (mnkr)	890,5	1 033,2	1 079,1	1 160,1	1 245,4
Kortfristiga skulder (mnkr)	694,7	629,9	609,6	669,1	703,3
Långfristiga skulder (mnkr)	460,6	340,6	440,6	983,1	1 082,9
Soliditet %	36,1	43,0	41,5	34,8	34,7
Likviditet %	92,1	86,0	85,5	89,0	93,7
Kommunal utdebitering (kr/skattekronor)	32,18	32,18	31,88	31,88	31,88
✧ varav kommunalskatt	20,08	20,08	19,78	19,78	19,78
✧ varav landstingsskatt	12,10	12,10	12,10	12,10	12,10
Antal tillsvidareanställda	4 370	4 198	4 106	4 044	4 133
✧ motsvarar antal heltidstjänster/årsarbeten	4 111	3 960	3 898	3 833	3 932
Befolkning	76 237	77 054	78 326	79 430	80 932
✧ befolkningsförändring	1 269	817	1 272	1 104	1 502
✧ andel av Sveriges befolkning	0,82 %	0,82 %	0,83 %	0,83 %	0,84 %

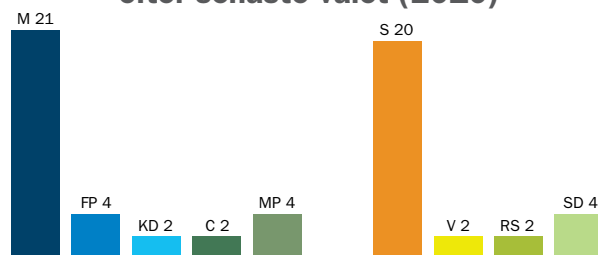
## KÄNSLIGHETSANALYS

I tabellen nedan redovisas hur ett antal faktorer påverkar kommunens ekonomi.

Händelse	Årseffekt i mnkr
Löneförändring samtlig personal i kommunen med 1 % inklusive personalomkostnader	20,7
Prisförändring på varor och tjänster till löpande drift 1 %	22,5
Förändring av utdebiterad skatt med 1 kr	153,8
Förändring av skatteintäkter till kommunen vid befolkningsförändring med 100 personer	4,4
Ränteförändring 1 % på rörliga lån per 2013-12-31	6,2

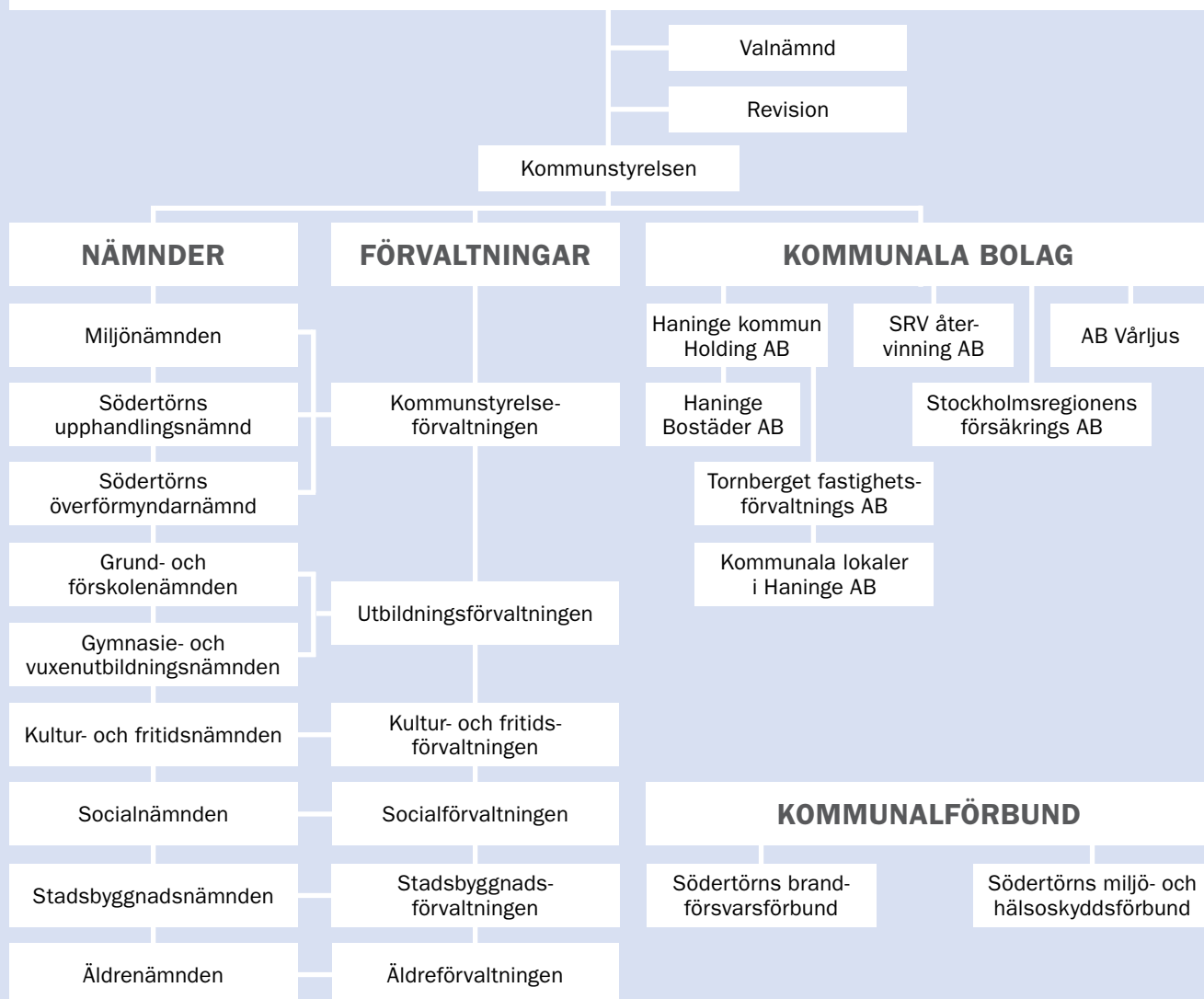
# Organisation

**Mandatfördelning kommunfullmäktige efter senaste valet (2010)**

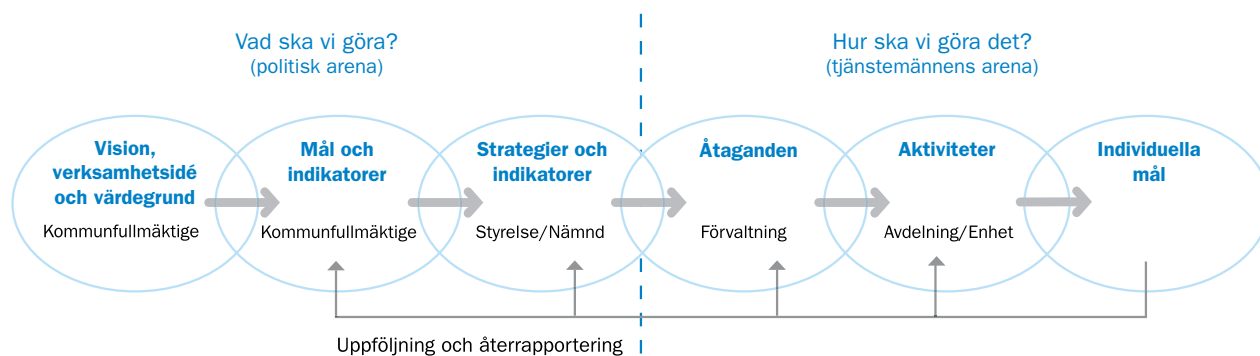


Kommunfullmäktige: Moderaterna (M), Folkpartiet (FP), Kristdemokraterna (KD), Centerpartiet (C) och Miljöpartiet (MP) i koalition, utgör kommunens styrande majoritet.

Socialdemokraterna (S), Vänsterpartiet (V), Rättvisepartiet socialisterna (RS) och Sverigedemokraterna (SD) utgör oppositionen.



# Haninge kommuns styrmodell



Styrmodellens syfte är att få en tydlig process och struktur för att förbättra verksamhets- och ekonomistyrningen. En bestämd arbetsprocess med användbara verktyg innebär att resurserna kan användas effektivt. En struktur för styrning och uppföljning som chefer, medarbetare och förtroendevalda känner till förenklar förvaltningarnas administration och förbättrar nämndernas möjlighet att ha överblick över resultat och kvalitet.

Fullmäktige har fastställt kommunens vision som bland annat beskriver en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling där invånare och medarbetare känner stolthet över sin kommun, befolkningen kännetecknas av kulturell

mångfald och utvecklingen sker i samarbete med invånarna. Fullmäktige har också formulerat kommunens verksamhetsidé: "Haninge kommun ska driva Sveriges bästa kommunala verksamhet genom att på bästa sätt sköta det uppdrag som kommunens medborgare anförtrott oss – att Haninge ska vara en attraktiv kommun i ständig utveckling".

Nämnderna föreslår mål för de områden de ansvarar för, mål som fullmäktige ska fastställa i ett särskilt dokument ("Mål och budget"). Fullmäktiges mål är övergripande och långsiktiga och syftar till att uttrycka hur politiker vill prioritera och styra mot visionen.

## FULLMÄKTIGES MÅL DELAS IN I TRE MÅLOMRÅDEN:

### Ekologisk hållbarhet

### Social hållbarhet

### Ekonomisk hållbarhet

✧ Fullmäktige bestämmer om målen ska gälla en nämnd eller flera. Fullmäktige anger också vilken eller vilka indikatorer som ska användas för att mäta om eller hur väl målet är uppfyllt. De flesta indikatorer har målvärden – om målvärdena nås är målet uppfyllt, annars inte. Ett mål kan uppfyllas delvis om målvärdet uppnås för en av indikatorerna, men inte alla.

✧ Nämnderna beslutar sedan vilka strategier som ska användas för att uppfylla fullmäktiges mål. Strategierna stakar långsiktigt ut färdriktningarna för att nå fullmäktiges mål. Nämnderna har också möjlighet att ta fram egna indikatorer för uppföljning och styrning.

✧ Förvaltningarna formulerar sina åtaganden utifrån nämndernas strategier. Alla åtaganden ska rymmas inom nämndens ekonomiska ramar. Åtagandena är oftast mätbara.

✧ Avdelningarna och enheterna prioriterar aktiviteter utifrån

från de åtaganden som förvaltningarna formulerat.

✧ Alla medarbetare sätter tillsammans med sin chef upp individuella mål. Dessa mål ska kopplas till aktiviteter. Nämndernas verksamhetsområden regleras i många fall av lagar eller särskilda föreskrifter. Vissa mål och riktlinjer ska fastställas av nämnd, kommunstyrelse eller fullmäktige. Det statliga regelverket väger alltid tyngre än styrmodellens regler.

## UPPFÖLJNING KRÄVS FÖR STYRNING

En väl fungerande uppföljning är viktig för att kunna styra en verksamhet. Kommunen följer upp all verksamhet och ekonomi regelbundet:

- Individuella mål följs upp en gång per år.
- Uppföljning och rapportering av om fullmäktiges mål har uppfyllts görs tre gånger per år.
- Ekonomiskt resultat följs upp tio gånger per år.

# Sammanfattning

Haninge kommun befinner sig i en expansiv period. Befolkningen växer och passerade under året 80 000 invånare. Fullmäktiges befolkningsmål ser ut att uppfyllas fram till år 2018. Flera infrastrukturinvesteringar stärker långsiktigt kommunens bostads- och arbetsmarknad.

Kommunen arbetar med att ta fram en ny översiktsplan, som beräknas bli antagen 2015. I den pekade färdriktningen ut för en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling fram till 2030, med utblick till 2050. För att öka antalet arbetsplatser betonar kommunens näringslivsstrategi tillgången till detaljplanelagd företagsmark. En del i detta är Albyberg, som blir ett nytt företagsområde i anslutning till motorvägen.

Detaljplanen för Haningeterassen vann laga kraft under året. Här kommer det att byggas 450 bostäder och en modern bussterminal i direkt anslutning till pendeltågsstationen. Dessutom pågår detaljplanelaget för flera andra områden i den regionala stadskärnan: Najaden, Handenterminalen, Örnens väg med flera. Stadsdelen Vega blir en helt ny naturnära stadsdel med plats för 10 000 invånare. I Vega kommer det att finnas både kommersiell och offentlig service. En ny pendeltågsstation ska byggas i området.

Kommunen strävar efter en långsiktigt hållbar utveckling ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Koldioxidutsläppen i kommunen har minskat med 1,9 procent jämfört med 2011 (senast tillgängliga uppgift). Kommunen har en ny resepolicy för att stimulera mer klimatsmart resande i tågen, och utbetalningen av milersättning för resor med privat bil har också minskat. Tillsammans med övriga Södertörnskommuner arbetar vi med ett projekt för samordnade varutransporter, för att på så sätt både minska antalet körda mil och öka trafiksäkerheten runt kommunala verksamheter.

Två av fullmäktiges mål är att barn och unga ska må bra och känna framtidstro, och att invånarnas inflytande och delaktighet ska öka. Projektet ”Barns och ungas deltagande i lokala beslutsprocesser” ska öka ungdomars inflytande i frågor som berör dem enligt Barnkonventionen. Projektet kallas även ”Speak App” eftersom en särskild app ska utvecklas. Ett annat projekt för att öka medborgarnas inflytande var ”Kanske en lekplats i mitten”, en medborgardialog om hur området kring Poseidons torg mitt i den regionala stadskärnan ska utvecklas.

Kommunen fick under året pris för Sveriges bästa cykelkarta.

Andelen elever i grundskolan som känner sig trygga har minskat, och en stor grupp är rädda för andra elever. I grundskolan blir en tredjedel av eleverna störda på lektionen av andra elever. I gymnasiet är motsvarande siffra en tredjedel.

Äldrenämnden har beslutat om en lokal värdegrund och en värdighetsgaranti, som präglar utvecklingen mot en allt värdigare omsorg om våra äldre.

Årets resultat blev 85,3 miljoner kronor. Detta motsvarar 2,4 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag vilket innebär att fullmäktiges resultatmål uppfylldes.

I resultatet ingår återbetalning av försäkringspremier för åren 2005 och 2006, och realisationsvinster för försäljning av exploateringsmark. Resultatet belastades med en nedskrivning av IT-system på grund av kortare användningsperiod än vad som tidigare beräknats.

Enligt kommunallagens balanskrav ska kommunernas intäkter överstiga kostnaderna, det vill säga resultatet ska vara minst noll. Kommunen har uppfyllt balanskravet varje år sedan det infördes.

Årets investeringar uppgår till 187,6 miljoner kronor (mnkr). Utfallet ska jämföras med investeringsbudgeten på 278,2 mnkr. Avvikelsen mellan utfall och budget beror på att investeringsprojekt flyttats framåt i tiden eller att de inte slutförts. Till exempel fortsätter utbyggnaden av vatten- och avloppsledning till Årsta havsbad under 2014. Kommunstyrelseförvaltningen har upphandlat och godkänt ett beslutstödssystem, och det nya verksamhetssystemet för vård och omsorg har tagits i drift under året.

Avtalstroheten ökade för Haninge kommun och var 81 procent 2013, vilket är en förbättring med drygt 10 procentenheter jämfört med året innan. Den främsta anledningen till den höjda avtalstroheten är att fler avtal har upphandlats.

Fullmäktiges mål är att kommunen ska vara Sveriges bästa kommunala arbetsgivare. Målet uppfylldes inte eftersom nöjd-medarbetar-index uppgick till 76 på en 100-gradig skala (samma nivå som 2012). Sjukfrånvaron var 7,5 procent, vilket är 0,1 procent mer än förra året.

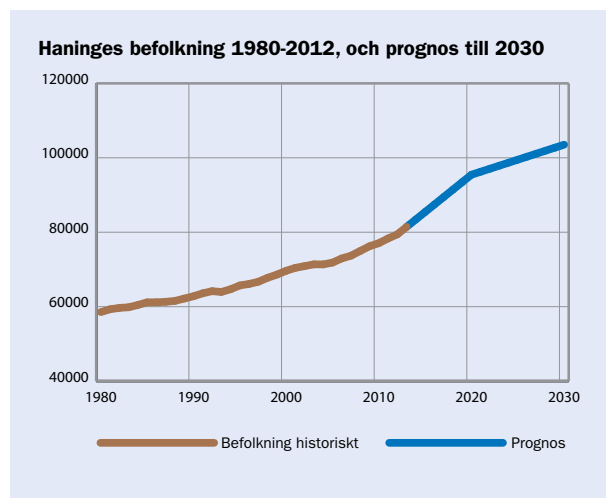
Kommunen har många utmaningar framöver. Behoven och resurserna för olika kommunala verksamheter skiftar snabbt, beroende på storleken på barnkullar, befolkningens flyttmönster, statliga regeländringar och reformer och inte minst konjunkturläget.

# Samhällsbyggande i den regionala stadskärnan

Sedan 1960-talet har Haninges befolkning ökat stadigt, och under sommaren passerade invånarantalet 80 000-strecket. Prognosen är att befolkningen kommer att öka med ytterligare 20 000 fram till år 2030.

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län (RUF 2010) pekar ut de centrala delarna av Haninge som en regional stadskärna. Det innebär att centrala Haninge ska få mer storstadskarakter med bebyggelse, nöjen, kommunikationer och service.

För att möta den ökade efterfrågan på bostäder och arbetsplatser utarbetas planer för att bygga bostäder och verksamhetslokaler. Kommunens utvecklingsprogram för den regionala stadskärnan är ett viktigt underlag i arbetet med att utveckla området. En sammanfattning av programmet ska också ingå som ett särskilt avsnitt i den kommande översiktsplanen.



## DEN REGIONALA MÅLBILDEN ENLIGT RUF 2010

Aktuella prognoser visar att Stockholmsregionen kan komma att växa med 1,1 miljoner invånare till år 2050. Stockholmsregionen är i dag starkt centrerad kring Stockholms innerstad. En region med flera stadskärnor leder till god hushållning av mark och bättre energieffektivitet. Flerkärnighet ger utrymme för att arbete, bostäder, service och nöjen finns tillgängliga i den regionala stadskärnan. Det ger också förutsättningar för att öka andelen resor med kollektivtrafik. En flerkärnig Stockholmsregion leder därmed till ökad välfärd och en mer hållbar utveckling.

RUF 2010 pekar ut en central regionkärna (Stockholms innerstad) och åtta regionala stadskärnor. De regionala stadskärnorna är Arlanda-Märsta, Barkarby-Jakobsberg, Kista-Sollentuna-Häggvik, Täby centrum-Arninge, Kungens kurva-Skärholmen, Flemingsberg, Haninge centrum och Södertälje (se kartan). De regionala stadskärnorna ligger vid

knutpunkter i trafiksystemet där marken bör utnyttjas mer intensivt. Om utvecklingen av nya verksamheter och bostäder kan koncentreras till de regionala stadskärnorna kan det även främja tjänsteutbyte, möten, stadskvaliteter och stadsliv.



I RUF 2010 finns också ett antal mål för att skapa en mer balanserad och hållbar utveckling av Stockholmsregionen. Dessa mål gäller tillväxt av bostäder, arbetstillfällen och kollektivtrafik.

Det finns ett handlingsprogram för att utveckla de regionala stadskärnorna. Handlingsprogrammet fokuserar på fyra områden:

- tillgänglighet
- synergier mellan investeringar
- stadsutveckling
- utveckling av kunskaps- och tjänsteintensivt näringsliv.

Haninge kommun och Järfälla kommun är ansvariga för området stadsutveckling.

## HANINGE – EN REGIONAL STADSKÄRNA

Kommunfullmäktige antog 2011 ett utvecklingsprogram för den regionala stadskärnan. I programmet finns följande vision:

”Den regionala stadskärnan Haninge är en central mötesplats för människor, företag och utbildning och en drivande kraft för en långsiktig ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling i södra Stockholmsregionen. Haninges centrala delar pulserar och är i ständig utveckling. Människor möts i en ljus och levande stad och känner trygghet. Stadskärnan erbjuder boende, handel, utbildning, arbete och fritid i en modern tät stadsmiljö.”

Det finns också en handlingsplan som årligen rapporteras till kommunstyrelsen. I det konkreta arbetet med stadsutvecklingen finns tre stora projekt som innebär stora förändringar och betydande utveckling:

**Stadsdelen Vega** blir en helt ny naturnära stadsdel med plats för 10 000 invånare. I Vega kommer det att finnas både kommersiell och offentlig service. En ny pendeltågsstation ska byggas i området. Vega kommer att ha goda förbindelser med Haninges centrala delar, både med kollektivtrafik, gång, cykel och bil.

**Haningeterrassen** innebär en förtätning av centrala Handen. Här kommer det att byggas 450 bostäder och en modern bussterminal i direkt anslutning till pendeltågsstationen. Det kommer även att finnas lokaler för kultur, kontor, hälso- och sjukvårdsservice och butiker. Dessutom pågår arbete med detaljplaner för närliggande områden: Najaden, Handenterminalen, Örnens väg med flera.

**Albyberg** blir ett nytt företagsområde i anslutning till motorvägen 15 minuter söder om Globen. Området planeras i två etapper där den första omfattar 33 hektar företagsmark. Området är klart för byggstart sommaren 2014. I den andra etappen planläggs ytterligare 55 hektar. Detta för att möta den ökande efterfrågan på företagsmark som finns i Stockholmsregionen.

Kommunens ambition är att involvera invånare, fastighetsägare och andra aktörer i samhällsbyggandet. Medborgardialoger och enkäter genomförs och nya former för samverkan och dialog utvecklas. Kommunen har därför arrangerat tävlingen Årets Haningebyggnad, och utvecklat appen "Snacka stad".

Även externa impulser eftersträvas och Haninge kommun har deltagit i den internationella tävlingen för unga arkitekter, European 12. Ett antal arkitekter har arbetat med området väster och norr om Haninge inomhuscentrum och lämnat idéskisser med förslag till lösningar av samhällsbyggandet.

För att samordna arbetet med stadskärneutvecklingen har en övergripande styrgrupp bildats med representanter för kommunstyrelseförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen samt kultur- och fritidsförvaltningen. Via styrgruppen samordnas arbetet i nedanstående huvudområden:

#### Fördjupning av utvecklingsprogrammet för den regionala stadskärnan

Det nuvarande utvecklingsprogrammet ska fördjupas inom områdena

- Identitet och kärnvärden
- Ekologisk hållbarhetsstrategi



**Österhaningesalen** är en ceremonilokal för begravningar utan religiösa symboler. Byggnaden vars högdal har konvexa fasader gör att byggnadens uttryck kan liknas vid ett uppochnedvänt skeppsskrov eller ett strandat skepp.

#### Juryns kommentar

Genomtänkta nordiska och historiska material. Trä som fasadmateriell varierar i uttryck och kombinerar funktion med design. Byggnaden är väl inpassad i jordbrukslandskapet och förhåller sig till platsens stillsamhet. Byggnaden uttrycker en förståelse för byggnadens funktion.

- Gestaltning och arkitektur
- Strukturplan med stråk och förtättningsområden

Arbetet startade under hösten och ska vara klart 2014. En sammanfattning av programmet ska ingå som ett särskilt avsnitt i den kommande översiktsplanen.

#### Centrumsamverkan med fastighetsägare

För att öka samverkan med fastighetsägarna i arbetet med att utveckla Haninge som regional stadskärna finns en avsikt att bilda ett gemensamt centrumutvecklingsbolag. Som ett led i detta arbete har ett samverkansavtal arbetats fram, med sikte på att bilda ett gemensamt bolag. En intervjustudie har genomförts där fastighetsägarna förklarat att stadsutveckling och byggande av ett gemensamt varumärke bör prioriteras.

#### Området stadsutveckling i de regionala stadskärnorna

Haninge och Järfälla kommun ansvarar tillsammans för temaområdet stadsutveckling i de regionala stadskärnorna. En plan för arbetet har tagits fram, och ett seminarium hölls i Haninge med deltagare från landstinget och övriga regionala stadskärnor.

Fyra temagrupper arbetar med områdena Identitet och image, Dialog och samverkan, Arkitektur och gestaltning samt Struktur och sammanhang. Arbetet sker över kommungränserna med representanter för de olika regionala stadskärnorna för att utbyta kunskap och erfarenheter.

#### Samhällsbyggande utanför den regionala stadskärnan

Utvecklingsprogram för Vendelsö, Västerhaninge och Tungalsta har reviderats eller utvecklats under senare år. Programmen har tagits fram i dialog med invånarna i respektive område. Arbetet med att förverkliga programmen pågår. Under hösten inleddes också arbetet med att ta fram ett nytt utvecklingsprogram för Brandbergen.

Översiktsplanen är det sammanhållande strategiska dokumentet för kommunens fysiska utveckling. Nuvarande översiktsplan antogs 2005 och uppdaterades 2011. På grund av den snabba utveckling som kommunen befinner sig i har kommunfullmäktige beslutat att ta fram en ny översiktsplan redan nu. Översiktsplanen ska beskriva kommunens utveckling fram till 2030.



**Poseidons gränd** är ett flerbostadsprojekt som bildar i princip ett slutet byggnadskvarter med ett mellanliggande torg/gränd. Kvarteret omfattar cirka 195 lägenheter. Platsens centrala läge har stor betydelse för att utveckla och bidra till att Haninge utvecklas till en levande stad.

#### Juryns kommentar

Projektet skapar tydlig stadsmässighet åt platsen som tidigare saknades i området. Gedigna och tidlösa material i kombination med detaljer, lyfter byggnadernas enkla formspråk. Ljus färgsättning harmoniserar med den omgivande bebyggelsen.

# Utveckling ur olika perspektiv

## SAMHÄLLSEKONOMISK UTVECKLING

*Fler barn och äldre gör att kommunens verksamheter kostar mer*  
Skatteunderlaget, och därmed kommunens inkomster, har de senaste åren vuxit snabbare än vanligt. Behoven ökar när det blir fler barn som behöver förskola och skola, och fler äldre som behöver omsorg, samtidigt som statsbidragen till kommunerna har inte ökat i samma takt som löner och priser. 2013 beräknades kommunernas kostnader öka med 1,4 procent i fasta priser.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedömer att skatteunderlaget växer långsammare 2014. Samtidigt finns stora behov av investeringar i till exempel skolor, äldreboenden, vägar och avloppsnät. SKL:s prognos är att kommunernas kostnader ökar med 1 procent i fasta priser, på grund av att det blir fler barn och äldre.

SKL bedömer att arbetslösheten under 2015–2017 kommer att gå ner från 8 till 6,6 procent. Kommunernas konsumtionsökning beräknas öka med ungefär 2 procent om året beroende på förändringar i befolkningen och historiska trender.

Kommunerna skulle behöva höja sina skatter med 33 öre jämfört med dagens nivå. Detta förutsätter att de generella statsbidragen till kommunerna ökar reallt med 2 procent per år från och med 2015. Utan höjda statsbidrag skulle kommunerna behöva höja skatten med ytterligare 70 öre.

### *Svag ekonomisk utveckling i Sverige*

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige har varit fortsatt svag trots positiva signaler från omvärlden. Det beror bland annat på att den svenska exporten har utvecklats fortsatt svagt vilket gjort att investeringarna har vikit främst inom industrin. Men tillväxten av privat och offentlig konsumtion gör att produktionen trots allt ökar.

Flera framtidsinriktade indikatorer har tydligt pekat på en kommande förbättring av svensk ekonomi. Till exempel har företagens förväntningar om framtiden avsevärt förbättrats i Konjunkturinstitutets månatliga undersökningar. Detta har dock ännu inte visat sig i statistiken över den svenska ekonomins faktiska utveckling.

Ett undantag är dock sysselsättningen. Antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar har ökat i den svenska ekonomin. Samtidigt har antalet arbetslösa ökat i samma takt, vilket innebär att arbetslösheten fortfarande är 8 procent. Det betyder att fler människor befinner sig i arbetskraften och antingen arbetar eller söker jobb, medan färre människor är utanför arbetskraften (till exempel studenter, förtidspensionärer eller personer med vårdnadsbidrag).

SKL bedömer att svensk ekonomi kommer att växa betydligt snabbare 2014 än 2013.

Det beror på en allt starkare tillväxt i omvärlden, mer positiva förväntningar för framtiden, låga räntor, en stimulerande finanspolitik och företagens små lager.

### *Internationell ekonomi*

SKL anser också att tillväxten i omvärlden har fått bättre fart. USA:s och Storbritanniens ekonomier visar betydande styrka. Sysselsättningen stiger samtidigt som arbetslösheten gradvis minskar. Även Tyskland visar prov på bättre fart i ekonomin. Också mer problemtygda euroländer märker en övergång från negativ till positiv tillväxt. Utvecklingen i våra nordiska grannländer har däremot överraskat negativt. I Danmark och Finland har den ekonomiska utvecklingen varierat samtidigt som den tidigare så starka norska tillväxten försvagats något.

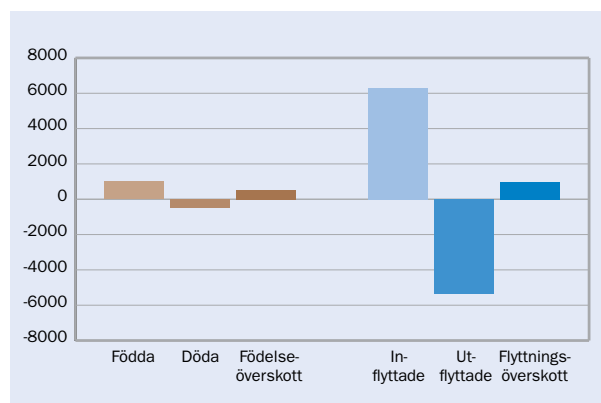
En rad indikatorer i den internationella statistiken har under det senaste halvåret pekat uppåt. Förväntningar om framtiden har förbytts från pessimism till vad som kan beskrivas som försiktig optimism. Oron på de finansiella marknaderna har lagt sig något, men blossar ändå emellanåt upp.

Sammantaget innebär detta att tillväxten i världen tar ett kliv upp från 3 procent 2013 till 4 procent 2014. För svensk del är det framför allt utvecklingen i Europa och då inte minst i våra nordiska grannländer som är av intresse. BNP-tillväxten på våra viktigaste exportmarknader ökar från 0,9 procent 2013 till 2,1 procent 2014, alltså en dryg fördubbling.

## BEFOLKNINGENS UTVECKLING

Haninges befolkning var vid årsskiftet 80 932 personer, vilket är en ökning med 1 502 personer jämfört med förra året. Senast befolkningen ökade så mycket under ett enskilt år var 1978.

### Befolkningsförändringar

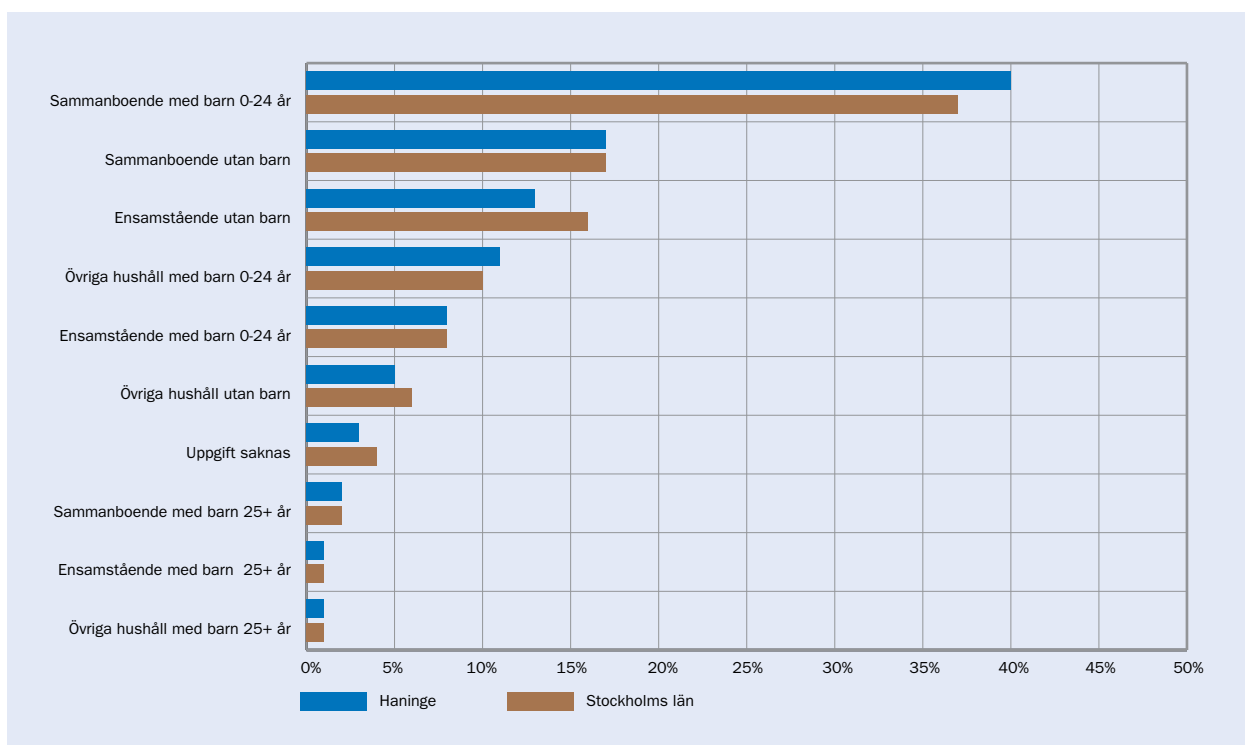


Ökningen bestod av ett födelseöverskott på 524 personer och ett flyttöverskott på 965 personer. Störst flyttöverskott hade kommunen från utlandet (664 personer). Från resten av Stockholms län hade kommunen ett flyttöverskott på 292 personer, och från övriga Sverige på 9 personer.



**Folkökning i procent**

Befolkningsökningen i Haninge var 1,9 procent, den sjunde högsta i landet. Högst var ökningen i Sundbyberg, med 4,5 procent.

**Haninges befolkning efter hushållstyp**

Nästan 40 procent av Haninges befolkning bor i hushåll som består av två vuxna och ett eller flera barn. 17 procent är sammanboende utan barn, och 13 procent av befolkningen bor själva, vilket innebär att Haninge har lägre andel ensamhushåll än övriga länet.

**Befolkningsstatistik 2013**

Medelålder	Haninge	Riket
Medelålder, män	37,6	40,2
Medelålder, kvinnor	38,8	42,2
fruktsamhet (kvinnor)	1,86	1,91
medelålder vid första barnet (pappor)	30,9	31,5
medelålder vid första barnet (mammor)	28,4	29,0
Andel män (25-64 år) med minst 3 års högskoleutbildning	13%	21%
Andel kvinnor (25-64 år) med minst 3 års högskoleutbildning	19%	29%

# Kommunfullmäktiges mål

## EKOLOGISK HÅLLBARHET

✧ Inom målområdet är två av fem mål uppfyllda, och ett är delvis uppfyllt. Målen om minskade koldioxidutsläpp och renare sjöar och vattendrag har inte uppfyllts.

### Mål 1

**Utsläppen av koldioxid ska fram till år 2020 ha minskat med 25 procent jämfört med nivån 2005.**

✧ Målet är inte uppfyllt.

**Indikator:** Förändringen av koldioxidutsläpp i den kommunala organisationen.

Kommunen som organisation släppte ut 5 709 ton koldioxid, vilket är en minskning med 709 ton jämfört med året innan. Minskningen är dock inte tillräcklig för att nå målet till 2020.

Ekonomiavdelningen har arbetat fram en modell för att mäta förändringarna av koldioxidutsläppen i den kommunala organisationen. Modellen ska användas i uppföljningen av indikatorn.

Kommunstyrelsen antog en ny respolicy i februari. Utbetalningen av milersättning för resor i tjänsten visar att användningen av privat bil i tjänsten har minskat jämfört med året innan. Även antalet flygresor har blivit färre.

Äldrenämndens mål att sänka bensinförbrukningen per hemtjänsttimme och hembesök med två procentenheter har inte uppnåtts. Socialförvaltningen har valt andra färdmedel än egen bil när det varit möjligt. I möjligaste mån upphandlas miljöbilar när nya fordon upphandlas.

**Indikator:** Koldioxidförändring i Haninge som geografiskt område (genomsnittlig årlig minskning för att nå målet 2020).

Utsläppen av koldioxid i Haninge minskade med 1,9 procent eller 2 718 ton mellan 2010 och 2011 (senast tillgängliga uppgift). Jämfört med utgångsvärdet 2005 minskade utsläppen med 11,5 procent. Den genomsnittliga årliga förändringen är inte tillräcklig för att nå målet 2020. För det krävs att utsläppen i genomsnitt minskar med 2,1 procent eller 3 275 ton per år. Nationellt minskade utsläppen av koldioxid med 8,7 procent jämfört med 2005 års nivå.

För att nå målet om minskade koldioxidutsläpp reviderades kommunens klimatstrategi till ett förslag till "klimat- och energistrategi". Miljönämnden antog strategin i november. Kommunstyrelsen och sedan kommunfullmäktige ska anta den nya strategin i januari/februari 2014.

Flera åtgärder utfördes i olika förvaltningar för att minska utsläppen av koldioxid genom klimatmiljön. Klimatmiljön ska användas för åtgärder som syftar till att uppfylla klimatstrategin.

Projektet "samordnad varudistribution" pågår. En leverantör för varudistribution ska upphandlas. Upphandlingen är annonserad i december. Tilldelning beräknas ske i mars 2014 och driftstart i augusti 2014.

Forskningsprojektet Ekopilot som involverade allmänhet och kommunens förvaltningar har avslutats och rapporterats till miljönämnden.

Haninge kommun och två bensinbolag har tillsammans invigt ett tankställe för fordonsgas för att främja förnybara bränslen.

Flera förvaltningar har arbetat med att stimulera hållbart resande. En resvaneundersökning bland Haningeborna har analyserats och diskuterats på en workshop. För att ta reda på varför det görs så många korta resor med bil i kommunen har en beteendevetenskaplig studie gjorts.

Stadsbyggnadsförvaltningen har köpt in fordon och maskiner med den senaste miljötekniken. Förvaltningen har också använt häst för parkskötsel med finansiering från klimatmiljön, och producerat en ny cykelkarta samt cykelreseplanerare till webbplatsen.

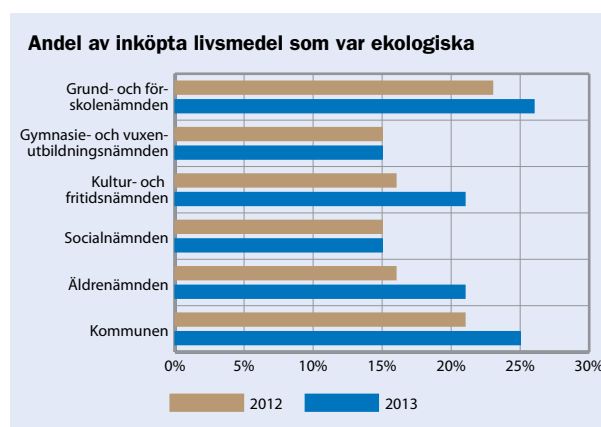
Kultur- och fritidsförvaltningen har genom Miljöverkstan bedrivit verksamhet som riktar sig till barn och unga, övrig allmänhet och kommunens personal.

### Mål 2

**Inköpen av ekologiska livsmedel ska öka.**

✧ Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Andelen ekologiska inköp.



**Indikator:** Målvärdet för kommunen som helhet var 20 procent, vilket uppfylldes för grund- och förskolenämnden, kultur- och fritidsnämnden och äldrenämnden, samt för kommunen som helhet.

Utbildningsförvaltningen har vid ett antal tillfällen mätt matsvinnet (tallrikssvinnet) vid gymnasieskolor och grundskolor. Matsvinnet har skiftat kraftigt vid mätpunkterna och mellan skolorna.

### Mål 3

#### **Energianvändningen ska minska.**

✧ Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Förändring i energianvändning per kvadratmeter.

Energianvändningen per kvadratmeter var 182 kWh/m<sup>2</sup> för 2013 jämfört med 202 kWh/m<sup>2</sup> året innan. Detta beror främst på minskade inköp av el hos Tornberget och Haninge bostäder som har minskat utsläppen med cirka 400 ton. Vi har även minskat användningen av olja som uppvärmningsform i kommunens lokaler vilket minskat utsläppen med 67 ton. Kommunens egna inköp av el har minskat lite vilket resulterat i minskade utsläpp på cirka 20 ton.

Energieffektiviseringsstöd har fördelats till Haninge bostäder och Tornberget för att exempelvis utreda återvinningen av värme och beräkna livscykelkostnaderna för installationer.

Tornberget och utbildningsförvaltningen har haft ett visst samarbete för att minska energianvändningen.

Kommunstyrelseförvaltningen arrangerade en klimat- och miljödag i samband med Earth Hour samt två seminarier om hållbart byggande, varav ett med fokus på energieffektivt byggande. Äldreförvaltningen har effektiviserat källsorteringen i vård- och omsorgsboenden med stöd av Tornberget. Stadsbyggnadsförvaltningen har energiuinventerat VA-anläggningar, installerat en solcellsanläggning för att ladda elfordon och börjat optimera körrutterna på parkavdelningen.

### Mål 4

#### **Den biologiska mångfalden ska öka.**

✧ Målet är delvis uppfyllt.

**Indikator:** Arealen ängs- och naturbetesmark som hävdas med slåtter eller bete.

Målvärdet för indikatorn uppfylldes. Andelen ökade med 10 procent från 2011 till 2012 (541 till 595 hektar).

**Indikator:** Antalet fiskyngel vid Fiskeriverkets yngelsprängningsprov i kustvattnet.

Värde saknas. Någon sammanställning av antalet fiskyngel vid Fiskeriverkets yngelsprängningsprov i kustvattnet finns inte tillgänglig.

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram ett förslag till naturvårdsplan som godkänts av miljönämnden. I planens naturkatalog redovisas resultatet av samtliga naturinventeringar som gjorts i kommunen. Kunskapen om var kommunens områden med höga naturvärden finns är nu relativt god. Kännedomen om viktiga områden att bevara ökar möjligheten att uppnå målet om att den biologiska mångfalden ska öka. Kommunen behöver få mer kunskap om hur de ekologiska spridningssambanden ser ut för att förhindra att ny bebyggelse skär av viktiga gröna kilar och spridningskorridorer. Därför kommer en studie att göras under första kvartalet 2014.

Frågan om biologisk mångfald övervägs i varje nytt planprojekt och ingår i arbetsprocessen. När den nya översiktsplanen tas fram görs en miljöbedömning där en miljökonsekvensbeskrivning ingår. Naturvårdsplanen ska arbetas in i översiktsplanen.

Stadsbyggnadsförvaltningen har varit delaktig i en C-uppsats om biologisk mångfald i parker.

Inventeringarna av naturvärden har fortsatt. Fladdermusinventeringen som påbörjades 2012 har fortsatt liksom en tjäderinventering som genomförts för tredje året i rad. Förvaltningen har avslutat en inventering av jättelokans utbredning. I projektet Barnens närmatur har naturområden som används av skolor och förskolor kartlagts.

Insatser för att öka medborgarnas kunskap om ekosystemtjänsternas och den biologiska mångfaldens värde har genomförts. Kommunstyrelseförvaltningen genomförde, delvis i samarbete med Miljöverkstan, ett program med 27 olika naturguidningar för allmänheten samt en föreläsning på temat hur man kan öka den biologiska mångfalden i sin trädgård. Information om ekosystemtjänster och biologisk mångfald var ett bärande tema i många av naturguidningarna. En skrift med titeln Vägvisare till naturen i Haninge har producerats och ska tryckas 2014. Miljöverkstan har bedrivit verksamhet med inriktning på naturskola, utbildning i utomhuspedagogik och odling.

14 informationsskyltar om natur- och kulturvärden i Rudans naturreservat har tagits fram, i samarbete med kultur- och fritidsförvaltningen. Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram en informationsbroschyr och en handbok om olika metoder för att bekämpa jätteloka. Vidare har en mobilapp tagits fram där allmänheten kan få information om och rapportera fynd av jätteloka. En kurs för allmänheten i att inventera fladdermöss har genomförts. Ett mål är att kursdeltagarna i framtiden ska kunna hjälpa till i kommunens inventeringsarbete.

### Mål 5

#### **Sjöar och vattendrag ska bli renare.**

✧ Målet är inte uppfyllt.

**Indikator:** Antal ytvattenförekomster som enligt Vattendirektivet har god ekologisk och kemisk status.

Ett flertal åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten vidtogs, men utsikterna för att alla ytvattenförekomster uppnår god ekologisk och kemisk status enligt EU:s vattendirektiv senast år 2021 uppskattas som små.

En klassning av sjöars och vattendrags påverkan av föroreningar genomfördes i samarbete med Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund.

Kommunen har utökat våtmarksslåttern i Forsla kärr söder om Brandbergen. Kommunstyrelseförvaltningen har startat ett våtmarksprojekt på Utö för att gynna återväxten av fiskar och minska näringsläckaget. Syftet är att återställa den ekologiska balansen mellan växt- och djurarter.

Kommunstyrelseförvaltningen har inventerat förekomsterna av fisk, främst plattfisk, på grunda bottenar. Fiskutsättningar har skett på flera platser. Syftet är att förbättra balansen mellan rovfisk och bytesfisk. Dessa utsättningar ska också gynna fritidsfisket och fisketurismen.

Kommunfullmäktige har antagit en vatten- och avloppspolicy, och en vatten- och avloppsplan håller på att tas fram. Cirka 1 500 enskilda avlopp har inventerats enligt plan. En avloppslördag arrangerades med syfte att visa fastighetsägare vilka alternativ som finns för att förbättra sina egna avloppsanläggningar. Stadsbyggnadsförvaltningen har med stöd av miljönämnden projektanställt en avloppsrådgivare.

Dagvattenåtgärder planeras för att förbättra vattenkvaliteten i Drevviken. En utredning pågår om möjligheten att anlägga en skärmbassäng.

För att minska risken för översvämningar nerströms från Dammträsk utreder stadsbyggnads- och kommunstyrelseförvaltningen möjliga åtgärder i området. Samtidigt utreds möjligheten att göra området mer tillgängligt genom befintliga promenadstråk för att öka tillgängligheten till naturmiljöer.

### SOCIAL HÅLLBARHET

✧ Inom målområdet är sex av 14 mål uppfyllda, och fem mål är delvis uppfyllda. Ett mål är inte uppfyllt och två har inte kunnat bedömas.

#### Mål 6

**Haninge ska utveckla en attraktiv regional stadskärna.**

✧ Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Sammanvägt index för stadskärneattraktivitet.

Index för den regionala stadskärnan blev 104, det vill säga tre enheter mer än förra året. Haningeborna var mer nöjda med shopping, restauranger, nöjen, evenemang och stadsmiljö jämfört med förra året, men antalet högskolestudenter i området minskade.

Kommunstyrelsens strategi var att ge förutsättningar för en attraktivare stadsmiljö genom att komplettera med fler bostäder och lokaler i centrala Handen. Detaljplaner för både Haningeterrassen och för omvandling av det gamla kommunhuset till lägenheter har vunnit laga kraft. Ytterligare ett antal detaljplaner som rör stadskärnan är under utveckling, bland annat Najaden och Handenterminalen.

Handen deltog som ett geografiskt tävlingsområde i den europeiska arkitektävlingen European 2012, som nu är avgjord. Stadsbyggnadsnämnden började också arbeta med ett arkitekturprogram.

Kultur- och fritidsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen har tillsammans genomfört konstprojektet ”Kanske en lekplats i mitten” för att utveckla området kring Poseidons torg. Två konstnärer bjöds in att för att leda en medborgardialog om området. Projektet innehöll bland annat debatt, teaterföreställning, procession och omfattande barnverksamhet.

Grund- och förskolenämndens strategi är att se till att det är en god tillgång till grundskolor och förskolor i centrala Haninge. Under året byggdes och startade en förskola i privat regi i centrala Haninge.

Inom ramen för arbetet med en ny översiktsplan uppmärksammas den regionala stadskärnan.

#### Mål 7

**Barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro.**

✧ Måluppfyllelse kan inte bedömas.

**Indikator:** Andel som ganska eller väldigt ofta tycker att det är riktigt härligt att leva.

**Indikator:** God psykisk hälsa – indextal för psykosomatisk hälsa.

Kommunstyrelsen stödjer och samordnar det nämndövergripande arbetet enligt strategin för ungas hälsa, trygghet och utveckling.

Politiker från kommunstyrelsen deltar i ett presidiesamråd för att kunna samordna arbetet enligt strategin för ungas hälsa, trygghet och utveckling. I presidiesamrådet ingår politiker från kommunstyrelsen, grund- och förskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och socialnämnden samt brottsförebyggande rådet. Presidiesamrådet tar inga beslut utan är ett samrådsorgan. Vid mötena har ett antal frågor diskuterats, exempelvis projektet ”en frisk generation” och samverkan med landstinget.

Projektet ”Barn och ungas deltagande i lokala beslutsprocesser” ska öka ungdomars inflytande i frågor som berör dem enligt Barnkonventionen. Projektet är ett samarbete mellan Rädda Barnens ungdomsförbund, Haninge ungdomsråd, Rädda Barnen samt Haninge kommun. De fyra parterna representeras i projektets styrgrupp där ungdomarna är i majoritet. Projektet kallas även Speak App eftersom en särskild app ska utvecklas

#### Mål 8

**Folkhälsan ska förbättras.**

✧ Målet är delvis uppfyllt.

**Indikator:** Sjukpenningtalet var i december 9,6 dagar, vilket är en dag mer än förra året. Sjukpenningtalet var 11,9 dagar för kvinnor och 7,3 dagar för män.

**Indikator:** Andel av befolkningen som har varit inlagda på sjukhus med diagnosen hjärtinfarkt minskade från 0,14 till 0,13 procent (från 111 till 103 personer) under året.

Projektet ”en frisk generation” har startat och kommunstyrelseförvaltningen har anställt en projektledare. Projektet riktas till en början till familjer med barn på Vikingaskolan och tar upp frågor om livsstil, mat och motion. Målet är att hitta en hälsosam livsstil som passar familjerna. I projektet skapas ett samarbete med föreningslivet genom att föreningar anordnar prova på-aktiviteter för familjerna.

Som en del i folkhälsoarbetet erbjuds alla elever i grundskolan hälsosamtal och så gott som 100 procent av eleverna deltar i dessa samtal.

Stadsbyggnadsnämndens cykelkarta har vunnit pris som landets bästa. Dessutom finns en cykelreseplanerare på kommunens webbplats. Nämnden anlade ytterligare tre kilometer cykelvägar.

Äldrenämnden har anordnat ett tiotal ”Må bra-cirklar”, fyra föreläsningar under temat ”Kost och träning för äldre” och gyminstruktion för pensionärer.

*Mål 9***Invånarnas delaktighet och inflytande i samhället ska öka.**

✧ Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Nöjd-inflytande-index.

Nöjd-inflytande-index blev 41 på en 100-gradig skala, vilket är bättre än förra året när resultatet var 36, men inte en statistiskt säkerställd förändring.

Stadsbyggnadsnämnden genomförde flera olika åtgärder för att stärka dialogen med medborgarna. Projektet "Kanske en lekplats i mitten" var en dialog kring centrala Handens utveckling. "Nyfiken park" i Brandbergen var ett annat projekt. Stadsodlingspaket har erbjudits kommuninvånarna, för odling i kommunens parker.

Utbildningsnämndernas alla sammanträden har varit öppna för allmänheten. Flera möten har inletts med tillfälle till dialog med nämndens ledamöter. Skoldialogmöten med aktuella frågor har anordnats vid två tillfällen för alla intresserade där nämndordförande och förvaltning deltagit.

Kultur- och fritidsnämnden beviljades medel från Kulturrådet med syftet att öka läsningen hos barn och unga i idrottsrörelsen.

Äldrenämndens kundundersökningar visar att ingen verksamhet uppnådde målet att 75 procent av brukarna skulle vara nöjda med det inflytande de haft över verksamhetens genomförande.

Äldrenämndens framtidsgrupp har sammanträtt vid fyra tillfällen under året. Framtidsgruppens uppgift och roll är kunna bidra med synpunkter och idéer till en planering och utveckling av äldreomsorgen i stort. Teman som behandlats har bland annat varit bostäder och tillgänglighet.

*Mål 10***Invånarnas trygghet ska öka.**

✧ Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Trygghetsfrågor i medborgarundersökningen.

Trygghetsindex i medborgarundersökningen blev 53 på en 100-gradig skala, vilket är en enhet mer än förra året. Förändringen är inte statistiskt säkerställd.

Andelen elever som känner sig trygga i grundskolan har minskat, och en stor grupp är rädda för andra elever. Det finns även en stor grupp elever som är rädda för en del av personalen. Detta måste tas på stort allvar och åtgärdas. Resultaten skiljer sig åt mellan skolenheter men också inom respektive skola. En del insatser är påbörjade.

I samband med oroligheterna i Stockholms län under våren samarbetade kommunala verksamheter, polis, företag, föreningar och föräldrar. Syftet var att planera för samordnad vuxennärvaro. Inför varje kväll genomfördes gemensamma möten mellan polis och nattvandrare på fritidsgårdarna i Brandbergen och Jordbro.

För att trafiksäkra skol- och förskolemiljöerna gjorde stadsbyggnadsnämnden en handlingsplan för ett långsiktigt trafiksäkerhetsarbete. Bland annat har trafiksituationerna kring Hagaskolan, Måsöskolan och Vikingaskolan utretts.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett samverkansorgan mellan kommunen, närpolisen, åklagarmyndigheten

och andra aktörer som arbetar för minskad brottslighet och ökad trygghet i kommunen. BRÅ är i praktiken två delar: det ena är en politiskt sammansatt beredningsgrupp och det andra är ett råd. Det brottsförebyggande programmet är från 2005 och är delvis inaktuellt. Samtidigt finns det andra strategier och handlingsplaner med koppling till BRÅ-programmet. Exempel är strategi för ungas hälsa, trygghet och utveckling, handlingsplan för trygghetskapande och förebyggande arbete, handlingsplan mot alkohol, narkotika, droger och tobak (ANDT).

*Mål 11***Invånarna ska vara nöjda med kommunens service.**

✧ Målet är inte uppfyllt.

**Indikator:** Nöjd-medborgar-index.

Nöjd-medborgar-index, som är ett sammanfattande mått på hur nöjda medborgarna är med kommunens verksamheter, blev 54. Det är samma nivå som året innan.

Tillgängligheten till kultur- och fritidsnämndens verksamheter har förbättrats genom att fler anläggningar kan bokas via internet. Anläggningarna har också längre öppettider.

För att stärka kultur- och föreningshusets roll i Jordbro har lokalerna anpassats och marknadsföringen av olika arrangemang förbättrats. Det har under året samtidigt pågått en omfattande framtidsdialog med koppling till det nya kultur- och föreningshus som beräknas stå färdigt år 2018.

Överförmyndarnämnden har erbjudit mentorer till nyblivna ställföreträdare från Godmansföreningen Södertörn. Mentorskapen innebär att de får utbildning i hur uppdragen som ställföreträdare lämpligen startas, hur en årscykel ser ut och slutligen hur uppdraget ska redovisas till överförmyndarnämnden. En utvärdering av mentorskapen sker under 2014.

*Mål 12***Den enskildes valfrihet över den offentligt finansierade servicen ska öka.**

✧ Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Andelen kommunala tjänster och service som utförs av andra utförare än kommunen har ökat med två procentenheter (från 32 till 34).

Det är främst andelen vårddygn i särskilt boende och korttidsboende med privat utförare som har ökat mest. Det gäller även inom hemtjänsten.

*Mål 13***Fler människor ska komma i arbete.**

✧ Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Personer med försörjningsstöd som andel av befolkningen.

2 600 personer eller 5,2 procent av Haninges vuxna befolkning hade försörjningsstöd någon gång under året, vilket är en minskning med 17 personer eller 0,1 procentenheter jämfört med förra året.

**Indikator:** Arbetslöshet 16–64 år.

I november 2013 var 3 023 personer eller 7,6 procent av arbetskraften antingen öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd. Det är 0,1 procentenheter mindre än året innan.

Kommunstyrelsens strategi för att få fler människor i arbete var att verka för att fler företag etablerar sig och utvecklas i Haninge. Därför deltog förvaltningen på fastighetsmässan Business Arena och marknadsförde Vega, Albyberg och Haningeterrassen som etableringsplats för företag.

För att hjälpa fler människor med försörjningsstöd att komma i arbete har under året sammanlagt 1 042 personer deltagit i arbetsträning och andra arbetsmarknadspolitiska insatser samt fått hjälp av Jobbcenter. Antalet kommunala sommarjobb för ungdomar med särskilda behov ökade med tio till totalt 40 platser jämfört med 2012.

Äldrenämnden har anordnat praktikplatser på tre till sex månader för ett tiotal arbetslösa ungdomar

*Mål 14*

**Attraktiviteten i parker och utemiljöer kring bostadsområden och kommunala anläggningar ska öka.**

✧Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Nöjdheten med parker.

Nöjdheten med parkerna var 61 på en 100-gradig skala vilket är tre enheter högre än förra året och en enhet högre än målvärdet, även om förändringen inte är statistiskt säkerställd.

Stadsbyggnadsnämnden tog fram en parkplan och en kommunikationsplan för att öka attraktiviteten i parker och utemiljöer. En trädguide över Eskilsparken togs också fram som broschyr.

Stadsbyggnadsnämnden genomförde också flera medborgardialoger, bland annat "Nyfiken park" i Brandbergen.

*Mål 15*

**Haninges unga ska ha goda möjligheter till karriär i livet oavsett om man väljer arbete eller utbildning.**

✧Målet är delvis uppfyllt.

**Indikator:** Övergångsfrekvens från gymnasiet.

Av de elever som tog studenten 2010 hade 36 procent börjat på högskola inom tre år. Det är sex procentenheter mindre än året innan och sex procentenheter mindre än i övriga Sverige.

**Indikator:** Antalet praktikplatser på gymnasiet går inte att mäta på något tillfredställande sätt.

**Indikator:** Ungdomsarbetslöshet 18–24 år.

I november 2013 var 680 personer eller 13,2 procent av arbetskraften 18–24 år antingen öppet arbetslös eller sökande i program med aktivitetsstöd. Det är 0,8 procentenheter mindre än november 2012. Ungdomsarbetslösheten i Haninge är 2,6 procentenheter högre än i länet, men 4 procentenheter lägre än för hela Sverige.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden utredde organisation och uppdragsbeskrivning för studie- och yrkesvägledningen. Detta ledde till ett nämndbeslut om en central organisation med gemensam uppdragsbeskrivning. Kommunstyrelsen tog under året beslut om att inrätta ett arbetsmarknadsråd.

Kommunstyrelsens strategi är att verka för att fler företag etablerar sig och utvecklas i Haninge. Därför har förvaltningen marknadsfört kommunen som etableringsort på fastighetsmässan Business Arena.

*Mål 16*

**Fler barn och ungdomar ska få uppleva en meningsfull fritid.**

✧Måluppfyllelse kan inte bedömas.

**Indikator:** Nöjdheten med fritid mättes inte 2013 eftersom undersökningen bara genomförs vart fjärde år.

Kultur- och fritidsnämnden har tagit fram förslag till ett idrottspolitiskt program och ett kulturpolitiskt program. De utgör viktiga delar för att kunna erbjuda barn och unga en meningsfull fritid.

Jordbro kultur- och föreningshus har under året arbetat för att öka tillgängligheten genom bland annat ökat öppet-hållande. Projektet "Unga gör för unga – unga inspiratörer" ska från 2014 ingå i kultur- och fritidsnämndens löpande verksamhet.

Kultur- och fritidsnämnden har ökat tillgängligheten till sina verksamheter utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Bland annat har förvaltningen varit drivande i arbetet med att utarbeta en kommungemensam handledning "Lätt och rätt för alla" för tillämpandet av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Ungdomens hus Lakeside har utbildat personalen i normkritisk pedagogik och delar av avdelningen för kultur har utbildad sig i jämställdhetsfrågor. Biblioteken har även utbildat barn- och skolbibliotekarier i ny teknik för att sprida talböcker till barn och ungdomar med läshinder.

*Mål 17*

**Andelen elever som når skolans kunskapsmål ska öka.**

✧Målet är delvis uppfyllt.

**Indikator:** Andelen godkända i alla ämnen (årskurs 6 och 9).

För årskurs 6 finns än så länge bara resultat från enskilda ämnen. Därför kan ingen bedömning göras.

I årskurs 9 var 70,3 procent av eleverna godkända i alla ämnen. Detta var en ökning med 3,5 procentenheter jämfört med året innan.

**Indikator:** Andelen högskolebehöriga (gymnasiet).

77 procent av dem som slutade gymnasiet i Haninge 2013 var behöriga till högskolan. Det var en procentenhet mindre än förra året och tio procentenheter mindre än i riket.

I årskurs 9 ökar andelen elever som når målen i alla ämnen. Det nya betygssystemet kan påverka bedömningarna. Att avgöra vilka insatser som lett till ökningen är svårt, då insatser sällan utvärderas med exempelvis kontrollgrupper.

Studie- och yrkesvägledningen har centraliserats i utbildningsförvaltningen. Uppdragsbeskrivningen kommer att förtydligas i den nya organisationen.

#### Mål 18

##### **Andelen elever som upplever trygghet och arbetsro i skolan ska öka.**

✧Målet är delvis uppfyllt

**Indikator:** Andelen med upplevd trygghet i skolplaneenkäten: förskola, grundskola, gymnasiet.

**Indikator:** Andelen med upplevd arbetsro i skolplaneenkäten: grundskola, gymnasiet.

Upplevd trygghet		
	2012	2013
Förskolan	96 %	94 %
Grundskolan	92 %	87 %
Gymnasiet – kommunala, år 1 och 3, skolplaneenkät	87 %	91 %
Gymnasiet – kommunala år 2, KSL elevenkät		92 %
Vuxenutbildning	91 %	

Arbetsro		
	2012	2013
Andelen vårdnadshavare som upplever sitt barn ha arbetsro i förskolan		78 %
Andelen som inte blir störda av andra elever i klassrummet (grundskolan)		29 %
På lektionen stör andra elever ordningen i klassrummet (grundskolan)		67 %
Andelen elever som upplever arbetsro på lektionerna, gymnasiet år 1 och 3	43 %	
På lektionen stör andra elever ordningen i klassrummet, gymnasiet år 1 och 3		50 %
Andelen elever som upplever arbetsro på lektionerna, gymnasiet år 2		51 %
Det är arbetsro i skolan (vuxenutbildning)	75 %	

*Vissa av uppgifterna går inte att jämföra mellan åren eftersom enkäten har gjorts om.*

Andelen elever i grundskolan som känner sig trygga har minskat och en stor grupp är rädda för andra elever. Det finns även en stor grupp elever som är rädda för en del av personalen. Detta måste tas på stort allvar och åtgärdas. Resultaten skiljer sig åt mellan skolenheter men också inom respektive skola. En del insatser är påbörjade.

I gymnasiet och vuxenutbildningen förändrades elevenkäterna. År 2 på gymnasiet och hela vuxenutbildningen deltog i länsgemensamma enkäter i stället för kommunens egna.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har prioriterat trygghet i skolan och andelen elever som känner sig trygga i skolan har ökat. Samtidigt finns otrygghetsfaktorer hos en märkbar del av eleverna. Dessa faktorer behöver identifieras och åtgärdas.

Det underlag som finns antyder att såväl tryggheten som arbetsron har ökat i kommunens egna gymnasieskolor. Trots det känner en grupp elever inte tillräcklig trygghet och det är fortfarande en mycket stor andel av eleverna som upplever att de blir störda i sitt arbete i skolan. Inom vuxenutbildningen är både trygghet och arbetsro högre än i gymnasieskolan. Eftersom utvärderingsmodellerna skiljer sig mellan åren går det inte att dra någon slutsats om förändring eller trend.

#### Mål 19

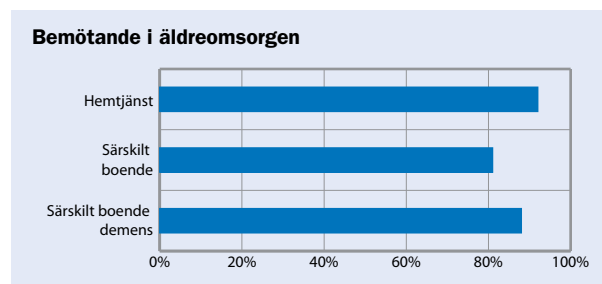
##### **Den enskilde äldres nöjdhet med den kommunala servicen ska öka**

✧Målet är delvis uppfyllt.

**Indikator:** Bemötande i hemtjänsten.

**Indikator:** Bemötande i särskilt boende.

**Indikator:** Bemötande i särskilt boende för personer med demenssjukdomar.



Målet var att 90 procent skulle vara nöjda med bemötandet inom äldreomsorgen. Detta uppnåddes inom hemtjänsten, men inte inom särskilt boende eller särskilt boende för personer med demenssjukdomar.

Äldrenämnden har beslutat om en lokal värdegrund och en värdighetsgaranti med Haningeprofil. Värdegrunden och värdighetsgarantin har sedan präglat utvecklingen mot en värdigare omsorg om de äldre. Som stöd för värdegrundsarbetet finns numera en lokal vägledning.

Två anhöriggrupper med inriktning mot demens med 6–8 deltagare per grupp har startats.

#### **EKONOMISK HÅLLBARHET**

✧ Inom målområdet är tre mål uppfyllda, ett mål delvis uppfyllt och ett mål är inte uppfyllt.

#### Mål 20

##### **Kommunen ska nå ett budgeterat resultat, som motsvarar minst två procent av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag.**

✧Målet är uppfyllt.

**Indikator:** Ekonomiskt resultat.

Årets resultat blev 85,3 miljoner kronor (mnkr). Resultatet motsvarar 2,4 procent och därmed uppfylldes målet.

Nämnderna redovisar ett sammanlagt överskott på 30,7 mnkr jämfört med budget, exklusive kommunfullmäktiges reserv, vilket är en positiv avvikelse jämfört med årsbudget på 0,9 procent.

Stadsbyggnadsnämnden gjorde ett överskott på 9,3 procent jämfört med budget. Det berodde bland annat på att det inte snöade så mycket före årsskiftet. Äldrenämnden redovisar ett underskott på 1,7 procent av budget. Det beror till stor del på att antalet invånare över 65 år ökar. Under 2013 ökade äldregruppen som helhet med knappt 5 procent. Även efterfrågan på äldreomsorg ökar.

Kommunen arbetar med att införa ett beslutsstöd som ska underlätta för cheferna att följa upp sin verksamhet beträffande ekonomi, personal och måluppföljning. Kommunstyrelseförvaltningen har upphandlat och godkänt ett beslutsstödsystem. Införandet startar under februari/mars 2014.

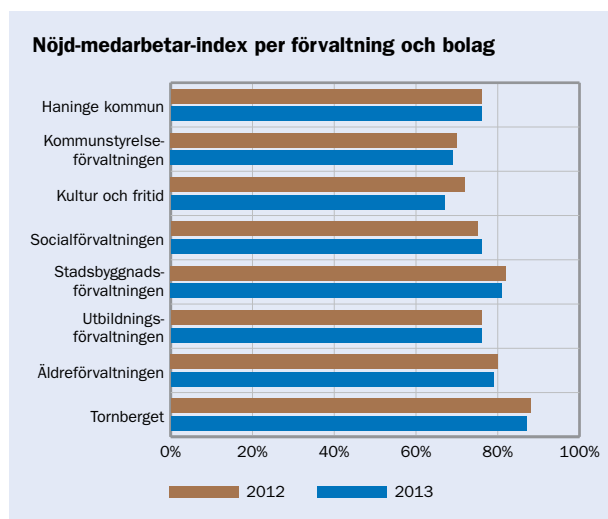
#### Mål 21

**Kommunen ska vara Sveriges bästa kommunala arbetsgivare.**

✧Målet är inte uppfyllt.

**Indikator 1:** Nöjd-medarbetar-index.

Nöjd-medarbetar-index blev 76 på en 100-gradig skala, vilket är lika mycket som förra året.



Kommunens mål är alltså att bli Sveriges bästa kommunala arbetsgivare. Stadsbyggnadsnämnden bidrog genom att arbeta aktivt med arbetsgivarvarumärket och tidigt planera för rekryteringsbehov.

Kommunstyrelseförvaltningen har lett arbetet med att ta fram riktlinjer för chefer och medarbetare samt ledningsgrupper. Resultatet av arbetet är fastställda riktlinjer för chefsuppdraget i Haninge kommun samt ett påbörjat arbete med att ta fram medarbetarriktlinjer och riktlinjer för ledningsgrupper.

Lärarnas arbetsbelastning är en central fråga såväl i Haninge som i hela riket. De flesta lösningarna för att säkerställa en god arbetsmiljö för Haninges lärare ligger på rektorn, som ansvarar för organisation och arbetsfördelning ute på skolorna.

#### Mål 22

**Kommunens verksamhet ska präglas av effektiv resursanvändning.**

✧Målet är delvis uppfyllt.

**Indikator:** Sjukfrånvaron var under året 7,5 procent, vilket är 0,1 procentenheter mer än förra året.

Kommunstyrelseförvaltningen har startat ett arbetsmiljöprojekt för att sänka sjukfrånvaron. Ett resultat hittills är att företagshälsovård och ROA finansieras av kommunstyrelsen och kan utnyttjas av övriga förvaltningar utan kostnad. Kommunen har från den 1 oktober 2013 en ny företagshälsovård med annan inriktning än tidigare. Rutinerna för att anmäla sjukfrånvaro och vård av barn har också ändrats.

Grund- och förskolenämnden fortsätter jobba med projektet "Frisk i förskolan", med stöd av företagshälsovården.

För att få friskare personal genomförde stadsbyggnadsförvaltningen en hälsokampanj.

**Indikator:** Avtalstrohet.

Avtalstroheten för Haninge kommun var 81 procent för 2013 vilket är en förbättring med cirka 10 procentenheter jämfört med året innan. Den främsta anledningen till den höjda avtalstroheten är att fler avtal har skrivits. Det har också blivit lättare att söka i avtalskatalogen i och med att samtliga ramavtal har blivit uppdelade i kategorier.

En förstudie för att utreda förutsättningarna för att förenkla inköp genom e-handel har gjorts. Projektet kommer fortsätta under 2014 med upphandling av system samt information till förvaltningarna.

För att förbättra kunskaperna om upphandling och inköp har ett stort antal utbildningar och informationsinsatser genomförts. Ett förslag till ny upphandlingspolicy har arbetats fram.

Tidsredovisning infördes för all personal i stadsbyggnadsförvaltningen för att få bättre uppföljning av hur tid och pengar läggs ned på olika projekt och verksamheter.

#### Mål 23

**Med 2008 som jämförelseår ska invånarantalet till år 2018 ha ökat med minst 10 000.**

✧Målet är uppfyllt.

**Indikator 1:** Befolkningsstillväxt (genomsnittlig årlig tillväxt för att nå målet 2018).

Befolkningen ökade med 1 502 personer under året, vilket är mer än något enskilt år sedan 1978.

Kommunstyrelsens strategi för att nå målet är att marknadsföra Haninge som en attraktiv boendekommun. Under 2013 skedde detta bland annat genom eventet "Smaka på Haninge" på Stockholms central och boken "Haninge – maten, människorna, miljöerna".



Ett av målen var att främja befolkningsökningen i kommunen. Stadsbyggnadsnämndens strategi var att skapa förutsättningar för att kunna genomföra detaljplaner samt bygga ut vatten, avlopp och övrig infrastruktur i tillräcklig omfattning. För att klara det stora antalet pågående detaljplaner har flera planhandläggare anställts.

För att göra Haninge mer attraktivt arrangerade kommunstyrelseförvaltningen träffar för Haninges besöksnäring. Bland annat startade arbetet med att ta fram konceptet ”Värd i Haninge” och nya turistsajten [visithaninge.se](http://visithaninge.se).

#### *Mål 24*

#### **Det ska vara enkelt att starta och utveckla företag i kommunen så att antalet arbetsplatser ökar.**

✧Målet är uppfyllt.

#### **Indikator:** SBA:s nöjd-kund-index för företagare.

Nöjd-kund-index för företagare blev 67, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år (66). Undersökningen görs av Stockholm Business Alliance, och mäter företagares nöjdhet inom sex olika myndighetsområden. Företagarna är nöjdare med kommunens handläggning av bygglov och mindre nöjda med serveringstillstånden jämfört med tidigare.

#### **Indikator:** Antalet arbetsställen i kommunen.

I november fanns 2 665 arbetsplatser med minst en anställd i Haninge, vilket är en ökning med 89 arbetsplatser jämfört med året innan.

För att öka antalet arbetsplatser betonar kommunens näringslivsstrategi tillgången till detaljplanelagd företagsmark. Inom ramen för arbetet med översiktsplanen går man igenom såväl behovet av som lämpliga lägen för ytterligare företagsmark. Kommunen har utvidgat detaljplanen vid Fors trafikplats, vilket innebär ytterligare 10 000 kvm företagsmark, och startat planarbete för ytterligare företagsmark i Jordbro.

För att underlätta för dem som vill bedriva fristående förskola eller pedagogisk omsorg så finns en instruktion om hur man ansöker på kommunens webbplats.

# Kvalitet

**Kommunens kvalitetspolicy skapar ett gemensamt synsätt för kommunens kvalitetsarbete. Vi har fyra kvalitetskriterier som genomsyrar allt kvalitetsarbete. Dessa är:**

## ❖ Bemötande

Vi bemöter våra kunder professionellt med lyhördhet och flexibilitet. Ett gott bemötande är också avgörande för hur kunderna uppfattar vår verksamhet och därmed för våra resultat.

## ❖ Inflytande

Vi ger våra kunder inflytande över verksamheten i så stor utsträckning som möjligt. Vi möter ständigt nya kunder i våra verksamheter. För att kunna erbjuda var och en av dem inflytande är vi öppna för nya idéer och förslag.

## ❖ Tillgänglighet

Vi har korta svarstider och ledtider och reagerar snabbt på kundernas behov. Tillgänglighet avser också fysisk tillgänglighet. Varje verksamhet behöver ta reda på vilken tillgänglighet kunderna prioriterar och anpassa verksamheten efter önskemålen.

## ❖ Trygghet

Vi visar omtanke om våra kunder. Ett professionellt bemötande och tydliga beskrivningar av vad kunden kan förvänta sig skapar största möjliga trygghet för varje medborgare.

## KVALITETSDEKLARERADE TJÄNSTER

Enligt kommunens kvalitetspolicy ska nämnderna kvalitetsdeklarerade tjänster som erbjuds till allmänhet eller kunder. Att kvalitetsdeklarerade en tjänst innebär att tjänstens kvalitetsnivå fastställs av kommunen. Kvalitetsnivån beskriver vad medborgarna och brukarna kan förvänta sig av tjänsten utifrån resurser, metoder, organisation och kompetens. Kvalitetsdeklarerade tjänster kan också beskriva vad medborgare och brukare inte kan förvänta sig.

Det finns 41 kvalitetsdeklarerade tjänster i kommunen. Tre av nämnderna har fastställt de kvalitetsdeklarerade tjänsterna och övriga nämnder har informerats av sin förvaltning.

Ansvarig nämnd	Antal tjänster	Exempel
Kommunstyrelsen	1	Hemsidan
Kultur- och fritidsnämnden	10	Bibliotek, fotbollsplaner
Socialnämnden	8	Personlig assistans, trygghetslarm
Stadsbyggnadsnämnden	9	Husutstakning, nybyggnadskarta
Äldrenämnden	9	Bostadsanpassningsbidrag
Överförmyndarnämnden	4	Registerutdrag, årsräkning
	41	

Ingen av utbildningsnämnderna har kvalitetsdeklarerade tjänster. I kommunen finns en skolplan som fastställts av kommunfullmäktige. Skolplanen gäller alla skolformer och uttrycker kommunens ställningstaganden på hela utbildningsområdet. I skolplanen finns en strategi om sju prioriterade områden. Det finns en särskild genomförandeplan för

att implementera skolplanen. Genomförandeplanerna är fastställda av respektive nämnd och utbildningsförvaltningen arbetar enligt dessa planer. Varje skola och förskola upprättar förbättringsplaner för varje läsår utifrån varje skolas skolresultatsprofil och andra utvärderingar som görs lokalt. Förbättrings- och genomförandeplanen följs upp regelbundet.

På webbplatsen beskrivs alla kvalitetsdeklarerade tjänster. Om en medborgare eller brukare inte är nöjd med tjänsten finns en hänvisning till "Synpunkt Haninge", med uppmaning om att tycka till. En arbetsgrupp har gått igenom synpunkterna och har inte sett någon direkt koppling till de kvalitetsdeklarerade tjänsterna.

## SYNPUNKTER ANVÄNDS FÖR BLI BÄTTRE

Den som har synpunkter på kommunens verksamheter kan lämna synpunkter oavsett om det är kritik, beröm eller förslag på att förbättra servicen. Flest synpunkter berörde stadsbyggnadsförvaltningen. Antalet synpunkter har minskat jämfört med förra året. Från och med 2013 hanteras även felanmälningar på samma sätt. I tabellen nedan ingår felanmälningar till stadsbyggnadsförvaltningen, vilket innebär att tabellerna inte blir fullt jämförbara.

Förvaltning	2012	2013
Kultur- och fritidsförvaltning	112	113
Kommunstyrelseförvaltning	304	80
Stadsbyggnadsförvaltning	416	234
Felanmälan/stadsbyggn.förv.	0	345
Socialförvaltning	51	41
Utbildningsförvaltning	87	39
Äldreförvaltning	127	68
<b>TOTALT</b>	<b>1 097</b>	<b>920</b>

## MEDBORGARINFLYTANDE

Kommunen har under flera år arbetat med att stärka medborgarinflytandet och samlat erfarenheter genom samarbete i olika nätverk. Medborgarinflytandet har systematiserats genom att principer för medborgardialog har antagits av fullmäktige. En viktig princip är att varje nämnd ska ta ställning till på vilken nivå medborgarinflytandet kan ske. Alla nämnderna har informerats om hur de kan arbeta med medborgardialoger. Alla nämnder och förvaltningar har bjudits in till en utbildningsdag om medborgardialog och medborgarinflytande.

Kommunen har tagit fram två appar. En app handlade om bekämpningen av jättelokan och den andra om stadsbyggnadsdialog ("Snacka stad").

Som ett resultat av den tidigare genomförda medborgarbudgeten i Jordbro har en parkouranläggning färdigställts. Jordbrodialogen har haft som utgångspunkt att förvalta och utveckla de synpunkter som kommit in från Jordbroborna, med ett fokus på genomförande samt att skapa strukturer som möjliggör Jordbrobornas egna, fortsatta engagemang. Det avgörande är att dialogens drivkraft kommer från medborgarna, medan kommunen ska vara ett stöd för deras egna aktiviteter.

Kultur- och fritidsförvaltningen har tillsammans med stadsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen ingått i arbetet med att utveckla den regionala stadskärnan. En del i arbetet utgjordes av konstprojektet "Kanske en lekplats i mitten" som byggde på medborgardialog.

Sammanträdena för grund- och förskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har varit öppna för allmänheten.

Socialnämnden har arbetat med fokusgrupper för att fånga upp förslag och idéer för att förbättra verksamheten. I fokusgrupperna har bland annat personer med psykiska funktionshinder deltagit.

Stadsbyggnadsnämnden har genomfört projektet "Nyfiken park" i Brandbergen. Stadsodlingspaketet har erbjudits kommuninvånarna för odling i kommunens parker. Förvaltningen har bjudit in till flera Öppet hus med varierat innehåll.

Ytterligare en form av medborgarinflytande har skett genom att det första årliga föreningsforumet för samverkan med civilsamhället genomfördes i september.

### Medborgarförslag, e-förslag och e-tjänster

Alla som är folkbokförda i Haninge kommun har rätt att lämna medborgarförslag till kommunen. Medborgarförslag får bara handla om det som ingår i kommunens ansvarsområde och inte är löpande underhåll, till exempel att byta glödlampor. Ett medborgarförslag ska alltid tas upp för ställningstagande i någon av kommunens nämnder eller i kommunfullmäktige.

Under 2013 skickade medborgarna in 24 medborgarförslag till kommunen. Av dessa rörde 9 stadsbyggnadsnämndens område, 9 kommunstyrelsens område, 5 kultur- och fritidsnämndens område och 1 kommunfullmäktiges område.

Ett av medborgarförslagen som inkom under 2013 gällde bland annat ett önskemål om att kommunen ska förse sina badplatser med tydliga, större skyltar, där det framgår vilka bestämmelser om hundar som gäller på badplatserna. Medborgarförslaget behandlades av kultur- och fritidsnämnden som ställde sig positiv till förslaget och beslutade att genomföra detta. Förvaltningen kommer att sätta upp tydliga skyltar under våren 2014 i samband med att kommunens badplatser iordningställs inför sommaren.

Efter ett beslut av kommunfullmäktige hösten 2012 bjuds dem som ger medborgarförslagen från och med 2013 in till den berörda nämnden för att få möjlighet att presentera sitt förslag innan det lämnas över till förvaltningen för beredning.

Tack vare ett medborgarförslag från föregående år om att införa en frågestund för allmänheten i kommunfullmäktige, har två sådana frågestunder hållits i samband med kommunfullmäktiges sammanträden under 2013.

En e-tjänst, "e-förslag", har startats och följs upp löpande. E-förslag är en form av namnlista på nätet, där den som föreslår motiverar sitt förslag och en diskussion förs mellan dem som väljer att skriva under. Förhoppningen är att flera goda förslag från medborgarna ska komma till nämnderna. 30 förslag har inkommit. Fyra förslag har fått minst 25 underskrifter och två av dessa har tagits upp i stadsbyggnadsnämnden i oktober och lämnats tillbaka till tjänstemännen för beredning. De aktuella förslagen var bättre trafikmiljö på Bondvägen och Förskolan Lärkans parkeringsituation. Ännu har det inte blivit några konkreta resultat av förslagen.

Kommunen har satsat på att utveckla fler e-tjänster.

Följande e-tjänster finns:

- ✧ Ansöka om barnomsorg
- ✧ Den öppna skolan (e-tjänst för kommunikation mellan föräldrar, elever och skola)

Bygga och bo:

- ✧ Låsa av vattenmätaren
- ✧ Beställ nybyggnadskarta
- ✧ Beställ mätuppdrag
- ✧ Beställ gränspåvisning
- ✧ Beställ tomtkarta
- ✧ Beställ utdrag av baskarta

Kultur:

- ✧ Låna böcker
- ✧ Låna e-böcker
- ✧ Boka biljetter, kultur

Fritid och idrott:

- ✧ Boka lokal eller annan plats
- ✧ Drömcash

Kommun och politik:

✧ Boka visgel

### RESULTAT AV OLIKA UNDERSÖKNINGAR

Kommunen deltar varje år i SCB:s medborgarundersökning som mäter attityder bland medborgarna. Undersökningen ger helhetsbetyg på kommunen som plats att bo på och leva i, på kommunens olika verksamheter och på medborgarnas inflytande på kommunens politik.

Dessa index används för att följa upp tre av fullmäktiges mål inom målområdet social hållbarhet:

	Haninge kommun	Andra kommuner med över 50 000 invånare
Nöjd-region-index	58	66
Nöjd-medborgar-index	54	59
Nöjd-inflytande-index	36	42

Medborgarundersökningen används också för att följa upp olika verksamheter. Medborgarna har mest förtroende för vatten och avlopp, och minst förtroende för kommunens stöd till utsatta personer. Detta har inte förändrats på de tre senaste åren.

	2011	2012	2013
Nöjd-medborgar-index	55	54	54
Bemötande och tillgänglighet	55	53	56
Förskolan	53	58	60
Grundskolan	48	48	51
Gymnasieskolan	59	57	56
Äldreomsorgen	51	48	60
Stöd för utsatta personer	45	47	49
Räddningstjänsten	76	73	75
Gång- och cykelvägar	50	54	53
Gator och vägar	51	56	53
Idrotts- och motionsanläggningar	61	58	61
Kultur	62	63	61
Miljöarbete	51	50	53
Renhållning och sophämtning	56	56	60
Vatten och avlopp	79	82	81

Flera förvaltningar använder kund- eller brukarundersökningar för att kunna följa upp och förbättra sina verksamheter. Socialförvaltningen gjorde undersökningar om öppen-



### Årets Haningebyggnad 2013 - Villa Äntligen

Villa Äntligen är ett enbostadshus och som planform saknar rätvinkliga hörn. Byggnadens fasader är sammansatta med delar av cirklar och bågar till en organisk planform. Byggnadens yttre är utförd med fasaderna av stående naturfärgad träpanel, täckmålade spröjsade 2-lufts-fönster av trä och tak utfört med

svart takpapp. Byggnadens oregelbundna planform tillsammans med den varierade taklifthöjden, fasader och fönster av trä ger byggnaden en organisk arkitekturstil.

Villa Äntligen ligger i Tutviken, ett före detta fritidshusområde som nu omvandlats och är utbyggt med relativt enhetliga enbostadshus vad gäller planformer och volymer.

vårdsmottagningen HANS, Jobbcenter och Kompassen. De omfattade frågor om praktik och arbetsträning och socialkonsulterna samt sommarjobb. Äldrenämnden använder en kvalitetsgranskningsmodell för särskilda boenden och hemtjänstleverantörer. Kultur- och fritidsnämnden genomför undersökningen "Ung livsstil" vart fjärde år och årliga brukarundersökningar av till exempel alla fritidsgårdar. Skolplaneenkäten och SCB:s nöjd-medborgar-index för skolområdet används av utbildningsförvaltningen som underlag i förbättringsarbeten.

I början av året fick Haninge kommun priset som Sveriges seniorvänligaste kommun 2012 av Sveriges Pensionärsförbund. Juryn motiverade sitt val med att "Kommunen strävar efter att ligga steget före befintliga krav utifrån lagar, förordningar och regler genom att utveckla nya koncept i samråd med äldre och deras organisationer.

Informationen på haninge.se är uppdaterad utifrån Sveriges Kommuner och Landstings (SKL:s) granskning av kommunernas webbplatser. För fjärde året i rad har haninge.se klättrat i rankningen och är nu landets 14:e bästa kommunala webbplats.

I företaget Universums undersökning om attraktiva arbetsplatser bland yngre tekniskt inriktade akademiker, har kommunen klättrat hela 38 placeringar på rankningen som en av årets raketer. Kommunen är i detta sammanhang nominerad till årets "Employer Branding"-kommun.

Haninge kommuns cykelkarta fick utmärkelsen "Årets karta" av Kartografiska sällskapet. Juryns motivering till valet var: "Kartan lockar även den bekväme att vilja ta en tur med cykel. Kartan har fint avstämda färger och en väl avpassad informationsmängd"



Villa Äntligen gränsar i söder mot orörd natur och naturreservatet Tyresta. I norr ansluter huset mot Basunvägen som är en mindre lokalgata utbyggt med enbostadshus. Villa Äntligen bryter av mot de vanligt förekommande enbostadshusen med sin oregelbundna och organiska planform.



#### Juryns kommentar

Ett annorlunda formspråk, vågat och nytänkande, där också färgvalet harmoniserar med byggnadens utförande. Byggnadens organiska planform passar in på platsen, nära orörd natur, och bidrar till en variation i områdets villastruktur. Villa Äntligen visar på en alternativ arkitektur, anpassad till platsens förutsättningar.

# Internkontroll

En god internkontroll kännetecknas av

- ✧ att verksamheten lever upp till målen och är kostnadseffektiv
- ✧ att informationen om verksamheten och den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig
- ✧ att regler och riktlinjer följs
- ✧ att möjliga risker ringas in, bedöms och förebyggs.

Reglementet för internkontroll anger att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att upprätthålla en god internkontroll och att nämnderna har det yttersta ansvaret för internkontrollen inom sina respektive ansvarsområden.

Varje nämnd ska göra risk- och väsentlighetsanalyser och fastställa en internkontrollplan som ska följas upp varje år. Internkontrollplanen är ett hjälpmedel för att uppnå de uppsatta målen för verksamheten.

Under året arbetade en internkontrollgrupp med deltagare från alla förvaltningar med de kommunövergripande kontrollmoment som ingått i alla nämndernas internkontrollplaner. Gruppen har tillsammans gjort riskanalyser och uppföljningar för de kommunövergripande kontrollmomenten.

## UPPFÖLJNING AV NÄMNDERNAS INTERNKONTROLLPLANER

Resultaten av uppföljningen av nämndernas internkontrollplaner visade över lag en god internkontroll i nämndernas verksamheter och att internkontrollen har förbättrats jämfört med tidigare år.

Kommunstyrelsens arbete med internkontrollen visar att flera av rutinerna inte fungerar tillfredsställande och behöver utvecklas. Det gäller till exempel att verksamheterna följer ramavtal, att attestreglementet följs för manuell hantering av fakturor och att rutinerna följs för användning av företagskort. Flera arbeten om internkontroll pågår och kommer att fortsätta under 2014. Ett exempel är en genomgång av styrdokumenterna.

Kultur- och fritidsnämnden kommer att öka kompetensen för dokumenthantering. Under året inleddes ett nära samarbete med kommunens inköpsorganisation för att säkerställa en god kvalitet vid upphandling av varor och tjänster.

Miljönämndens internkontrollplan består av samma kontrollmoment som kommunstyrelsens, och har granskats. Resultatet visar att de flesta rutinerna fungerar bra eller tillfredsställande inom nämndens verksamhetsområden.

I gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens respektive grund- och förskolenämndens plan för internkontroll inryms även en mål- och resultatuppföljningsplan. Det innebär att internkontrollplanerna blir mer heltäckande. Utöver de kontroller som redovisas i mål- och resultatuppföljningsplanen har ytterligare ett antal arbetsområden valts ut som ska kontrolleras inom ramen för internkontrollen.

Socialnämndens internkontrollplan innehöll bland annat granskning av rutiner mellan utförare och beställare i egen regi, rutin på mottagning/myndighet, informationen på webbplatsen, resor och konferenser, handhavande av enskildas medel, hantering av kommunens företagskort, lex Sarah och attestreglementet. Av de processer och rutiner som granskades, identifierades brister vad gäller registreringen i personalsystemet och rutinerna för uppföljning av synpunkt Haninge. Under 2014 kommer dock ett flertal aktiviteter att realiseras inom dessa områden som sannolikt leder till positiva effekter.

Stadsbyggnadsnämndens internkontrollplan innehöll punkter som var gemensamma för hela kommunen samt att rutiner för beställningar utarbetas och följs, att statsbidrag söks där det är möjligt och att kommunens policy mot mutor följs. Vid uppföljningen av kontrollmomenten fanns inga anmärkningar. Angående policyn för mutor, var det första steget att gå igenom och diskutera dokumentet vid arbetsplatsträffar.

Södertörns upphandlingsnämnd har utvecklat metoder för att bättre kunna mäta avtalstroheten i kommunerna. I stället för att göra stickprov på ett fåtal avtal görs nu mätningar på den totala inköpsvolymen och därav andelen köp inom korrekt upphandlade avtal. En jämförelse mellan 2012 och 2013 visar att det finns utrymme för förbättringar.

Äldrenämndens internkontrollplan har innehållit kontrollmoment inom områdena ekonomi, personal, biståndsbeslut och kvalitetssäkring. Flertalet kontrollmoment fungerar utan anmärkning, men det finns brister inom vissa områden. Det beror i första hand på bytet av verksamhetsystem. Under hösten 2013 genomfördes tätare uppföljning och kontroll i syfte att kvalitetssäkra även detta område.

# Personal

Så här lyder den personalpolitiska versionen: **”Haninge är Sveriges bästa kommunala arbetsgivare och bedriver Sveriges bästa verksamhet.”**

Arbetet med att uppnå visionen har utgått från chefsriktlinjerna, utgångspunkten för en hållbar förbättring har varit att förändra kultur och förhållningssätt. Genom att kompetensutveckla chefer och att arbeta med medarbetarskap genomförs denna förändring.

I syfte att minska sjukfrånvaron har arbetet med arbetsmiljön prioriterats (ett beslut som tagits i kommundirektörens ledningsgrupp år 2013). Ett projekt med fokus på arbetsmiljön har därför startat som omfattar hela koncernen och alla förvaltningar.

För att underlätta för kommunen att ta sitt ansvar som arbetsgivare finansieras tjänster som rör arbetsmiljö, rehabilitering och sjuk- och friskänmälan från centralt håll (gäller från och med oktober). Tidigare har varje förvaltning fått betala utifrån vilka tjänster de använt.

## PERSONALPOLITISKT PROGRAM

Det personalpolitiska programmet och planen för mångfald följs upp i den årliga arbetsplatsundersökningen (APU). Frågorna rör medarbetarskap, ledarskap, organisation och arbetsmiljö. I enkäten finns också frågor som rör kommunfullmäktiges mål och hur väl dessa har uppfyllts. Syftet är att med stöd av resultatet från APU utveckla arbetsplatserna.

Personal	2012	2013
Antal anställda	4 623	4 626
Varav män	974	1 024
Varav kvinnor	3 667	3 602
Sjukfrånvaro som andel av överenskommen arbetstid, alla anställda	7,4 %	7,5 %
Sjukfrånvaro bland kvinnor	8,2 %	8,4 %
Sjukfrånvaro bland män	4,2 %	4,4 %
Långtidssjukfrånvaro (andel av sjukfrånvaron som varar 60 dagar eller mer)	49,6 %	51,8 %
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre	6,8 %	6,4 %
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år	7,4 %	7,8 %
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre	7,6 %	7,5 %

*Gäller tillsvidareanställda och visstidsanställda som arbetar minst 40 % av heltid.*

APU omfattar olika områden: mål, styrning och resultat, medarbetarskap, arbetsledning, utveckling samt arbetsmiljö och tillfredsställelse i arbetet. Då det gäller mål, styrning och resultat ger de flesta enkätsvaren samma resultat som året innan.

Enkätsvaren visar att medarbetarskapet – ur den aspekt som har med arbetsgruppen att göra – har förbättrats något då det gäller kvaliteten på arbetsplatsträffarna. Däremot har engagemanget bland enskilda individer minskat.

Då det gäller arbetsledningen är resultatet i stort sett oförändrat. Ett undantag är hur medarbetarnas närmaste chefer klarat av att klargöra målen. Enkätsvaren visar att medarbetarna anser att cheferna lyckats något lite sämre med detta jämfört med året innan.

Nöjd-medarbetar-index bygger på tre frågor. En av dem handlar om medarbetarna skulle rekommendera Haninge kommun som arbetsplats, vilket 69 procent skulle göra.

✧ De resultat som förbättrats i arbetsplatsundersökningen sedan 2012 är:

Fråga	2012	2013
Jag tycker att jag belönas utifrån prestationer och faktiskt resultat.	42	51
Jag upplever reella möjligheter till utveckling inom kommunen.	42	56
Det finns tydliga lönekriterier på min förvaltning.	49	53
Jag rekommenderar Haninge kommun som arbetsplats.	66	69
Arbetsplatsträffarna på min arbetsplats fungerar bra.	77	79

✧ De resultat som försämrats i arbetsplatsundersökningen sedan 2012 är:

Fråga	2012	2013
Jag känner engagemang för våra mål och uppdrag.	96	93
Jag tar initiativ och gör förändringar i min arbetsgrupp.	97	96
Min närmaste chef är bra på att klargöra målen för verksamheten.	83	82

För att lyfta fram goda exempel utses ”Årets arbetsplats”. Detta år fick Ribbyskolan denna utmärkelse. Juryns motivering löd: ”En arbetsplats som ligger i topp i kvalitetsmätningar. Med ett lärande och tillåtande arbetsklimat bedriver arbetsplatsen ett systematiskt utvecklingsarbete. Här finns ett starkt, drivande och motiverande ledarskap som bidrar till stort engagemang och arbetsglädje hos personal och elever.”

## PLAN FÖR FRÄMJANDE AV MÅNGFALD

Planen innehåller flera mål som ska följas upp. Mål 2 handlar om ett positivt och inkluderande arbetsklimat i våra verksamheter, det har inte uppfyllts. Enkätsvaren visar att 76 procent anser att ett positivt och inkluderande arbetsklimat råder i våra verksamheter. Resultatet är oförändrat jämfört med 2012. Mål 3 som säger att diskriminering och trakasserier inte ska förekomma har inte uppfyllts. Detta resultat har försämrats marginellt. Mål 5 avser att arbetsgivaren ska bidra till att det ska gå att förena krav i arbetet med hem- och familjeliv. Resultatet som rör detta mål kan inte jämföras med föregående år då frågan omformulerats.

# Finansiell analys

Kommunens finansiella ställning och utveckling analyseras ur fyra perspektiv: resultat, kapacitet, risk och kontroll.

EKONOMISKT RESULTAT	KAPACITET	RISK	KONTROLL
Vilken balans kommunen har haft över sina intäkter och kostnader under året och över tiden.	Vilken kapacitet kommunen har att möta finansiella åtaganden på lång sikt.	Risker som kan påverka kommunens resultat och kapacitet.	Vilken kontroll kommunen har över den ekonomiska utvecklingen.
Analys av ✧ årets resultat ✧ balanskravet ✧ finansnetto ✧ nettokostnadsandel ✧ årets investeringar ✧ självfinansieringsgrad.	Analys av ✧ eget kapital och soliditet ✧ långfristiga skulder och skuldsättningsgrad.	Analys av ✧ ränterisker ✧ likviditet ✧ pensionskund ✧ borgensåtaganden ✧ skatteintäkter.	Analys av ✧ budgetföljsamhet ✧ prognossäkerhet.

## EKONOMISKT RESULTAT

### Årets resultat

Årets resultat blev 85,3 miljoner kronor (mnkr). Kommunfullmäktiges mål är att resultatet ska vara minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Utfallet för 2013 blev 2,4 procent och därmed uppfylldes målet.

Fullmäktige beslutade om justerad driftbudget under pågående år och det budgeterade resultatet efter justeringar var 39,3 mnkr. Det innebär att årets resultat översteg budgeterat resultat med 46,0 mnkr.

I resultatet ingår återbetalning av försäkringspremier för åren 2005 och 2006 på 51,2 mnkr och realisationsvinster för försäljning av exploateringsmark på 13,5 mnkr.

Sammanlagt gjordes nedskrivningar med 16,7 mnkr under året.

Resultatet belastades med en nedskrivning av IT-system med sammanlagt 15,5 mnkr på grund av kortare användningsperiod än vad som tidigare beräknats. Under året skrevs ytterligare en anläggning ned med 1,2 mnkr på grund av en för låg avskrivningstakt föregående år.

Räntan som ligger till grund för pensionskuldsberäk-

Nämnder/styrelser	Intäkter (tkr)	Kostnader (tkr)	Nettoutfall (tkr)	Budget netto (tkr)	Avvikelse (tkr)	Avvikelse (%)
Grund- och förskolenämnd	149 527	1 534 200	1 384 673	1 390 695	6 022	0,4 %
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	134 019	485 709	351 691	358 112	6 421	1,8 %
Kommunfullmäktiges reserv	0	0	0	3 195	3 195	100,0 %
Kommunstyrelse	596 624	778 307	181 683	185 625	3 942	2,1 %
Kultur- och fritidsnämnd	37 658	207 278	169 620	174 436	4 816	2,8 %
Miljönämnd	29	2 531	2 502	3 103	601	19,4 %
Revision	0	1 411	1 411	1 726	315	18,3 %
Socialnämnd	251 524	987 138	735 614	743 690	8 076	1,1 %
Stadsbyggnadsnämnd	230 260	331 386	101 126	111 450	10 324	9,3 %
Södertörns upphandlingsnämnd	6 499	6 499	0	0	0	0,0 %
Södertörns överförmyndarnämnd	21 193	21 193	0	0	0	0,0 %
Valnämnd	0	42	42	100	58	58,0 %
Äldrenämnd	94 450	676 453	582 003	572 133	-9 870	-1,7 %
<b>Summa nämnder</b>	<b>1 521 783</b>	<b>5 032 147</b>	<b>3 510 365</b>	<b>3 544 265</b>	<b>33 900</b>	<b>1,0 %</b>
Finansförvaltning	4 375 256	779 578	-3 595 678	-3 583 600	12 078	
<b>Totalt, resultat</b>	<b>5 897 039</b>	<b>5 811 725</b>	<b>-85 313</b>	<b>-39 335</b>	<b>45 978</b>	



ning (RIPS) sänktes under året. Detta innebar en ökad kostnad för framtida pensionsutbetalningar vilket belastar årets resultat med 25,9 mnkr.

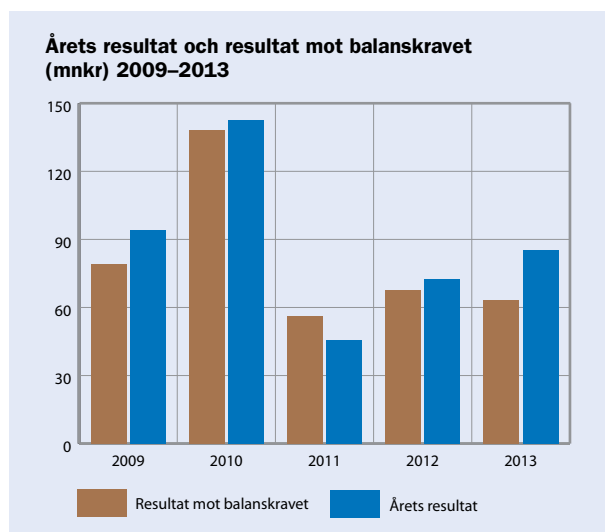
**Balanskravet**

Enligt kommunallagens balanskrav ska kommunernas intäkter överstiga kostnaderna, det vill säga resultatet ska vara minst noll. Detta gäller varje enskilt budgetår. Ett negativt resultat (underskott) ska regleras och det egna kapitalet ska återställas inom tre år. Vid avstämning mot balanskravet påverkas inte resultatet av realisationsvinster och förluster. Kommunen har uppfyllt balanskravet varje år sedan lagen infördes.

I resultatet mot balanskravet exkluderas de resultatpåverkande engångsposter som nämns under Årets resultat och som framgår i tabellen nedan. Justerat för dessa engångsposter uppgick resultatet mot balanskravet till 63,2 mnkr.

	2013
Årets resultat	85,3
AFA-premier	-51,2
Exploateringsvinst	-13,5
Nedskrivningar	16,7
RIPS räntepåverkan	25,9
Balanskravsresultat	63,2

Årets resultat och resultat mot balanskravet (mnkr), engångsposter 2013.



	2009	2010	2011	2012	2013
Årets resultat	94,2	142,7	45,8	72,3	85,3
Resultat mot balanskravet	79,2	138,1	56,3	67,5	63,2

Nämnder och styrelser redovisade ett överskott gentemot budget på 33,9 mnkr inklusive kommunfullmäktiges reserv. Finansförvaltningen hade ett överskott jämfört med budget på 12,1 mnkr. Den sammanlagda avvikelserna mot budget var ett överskott på 46,0 mnkr vilket motsvarar 1 procent av den totala nettobudgeten för året. Utfallet av skatter och generella statsbidrag blev 1,7 mnkr bättre än budgeterat. Övrig finansförvaltning gör ett överskott på 10,4 mnkr som huvudsakligen förklaras av ett bättre finansnetto än budgeterat.

**Finansnetto**

Med finansnetto avses skillnaden mellan finansiella intäkter (58,5 mnkr) och finansiella kostnader (35,3 mnkr). I de finansiella kostnaderna ingår bland annat räntekostnader för pensionsskulden (5,9 mnkr). Resultatet av finansnettot beror på lägre ränta på kommunens inlåning medan kommunens utlåning till Tornberget hade fast ränta som var högre. Kommunens positiva resultat har också bidragit till att kommunen behövt låna mindre än planerat.

Finansnetto	2009	2010	2011	2012	2013
Mnkr	6,4	20,1	14,0	24,4	23,2

**Nettokostnadsandel**

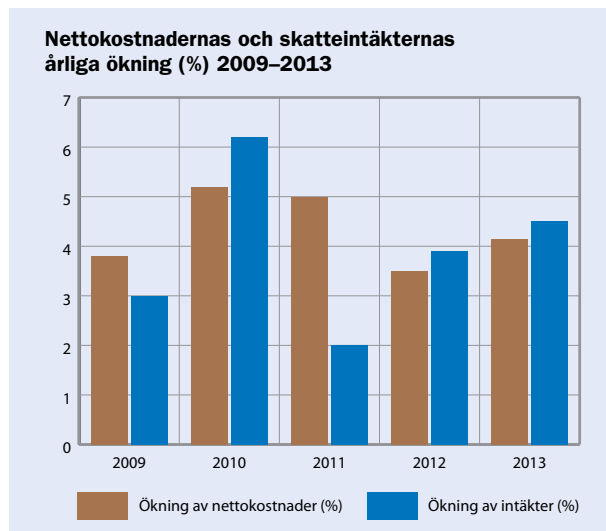
Nettokostnadsandelen beskriver hur stor del av skatteintäkter, generella statsbidrag och finansnetto som går åt för att betala verksamhetens nettokostnader. De pengar som återstår ska finansiera räntekostnader, amorteringar och framför allt investeringar.

Nettokostnadernas andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och finansnetto blev 97,6 procent, vilket är relativt oförändrat jämfört med föregående år (97,9).

Nettokostnaderna ökade med 141,3 mnkr eller 4,2 procent, vilket är betydligt högre än 2012 års ökning (3,5 procent). Intäkterna ökade med 155,6 mnkr, vilket är en högre ökningstakt än mellan 2011 och 2012.

	2009	2010	2011	2012	2013
Nettokostnader, årlig ökning (%)	3,8	5,2	5,0	3,5	4,2
Intäkter*, årlig ökning (%)	3,0	6,2	2,0	3,9	4,5
Nettokostnadsandel (%)	96,9	95,6	98,7	97,9	97,6

\*skatteintäkter och generella statsbidrag



**Årets investeringar**

Årets investeringar uppgår till 187,6 mnkr. Av investeringsutgifterna avsåg 119,1 mnkr investeringsprojekt som tilldelats investeringsmedel 2013. Mellanskillnaden, 68,5 mnkr, avser VA-delen av mark- och exploateringsprojekt.

Avvikelser mellan utfall och budget beror på att investeringsprojekt flyttats framåt i tiden eller inte slutförts. Exempelvis försätter VA-utbyggnaden i Årsta havsbad under 2014 och i väntan på beslut i kommunfullmäktige under våren avvaktar man med ombyggnaden av Åbyskolans kök.

Inom VA-verksamheten står VA-förnyelsen för den största delen av investeringen med 12,2 mnkr. Inom grund- och förskolenämnden har projektet kring inventarier och utrustning till Höglundaskolan nu avslutats. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har slutfört installationen av trådlöst nätverk på Riksäpplet. Ombyggnaden av Familjecentralen i Brandbergen samt Haninge korttids har genomförts av socialnämnden.

Äldrenämnden har påbörjat byte av trygghetslarmen på alla vård- och omsorgsboenden. Hagagården och Ros-Anders är slutförda under 2013. Det nya verksamhetssystemet för vård och omsorg har tagits i drift under året. Kultur- och fritidsnämnden har bland annat fortsatt bygga Tungelsta ridhus samt infört ett nytt utlåningssystem för biblioteken. Inom kommunstyrelsen fortsatte IT-projektet Plattformsbyte. I slutet av året köpte Haninge kommun mark, del av Kalvsvik 11:341, av Tornberget Fastighetsförvaltning AB.

Investeringar i verksamhetslokaler sker genom kommunens bolag Tornberget Fastighetsförvaltning AB. Investeringsutgifterna uppgick till 93 mnkr inklusive maskiner och inventarier. Anslutningsavgifter för VA har redovisats som skuld till VA-kollektivet i enlighet med lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) med 24,7 mnkr.

Investeringsredovisning (mnkr)	Budget	Utfall	Avvikelse
Kommunstyrelsen	69,5	46,8	22,7
Äldrenämnden	4,6	4,1	0,5
Socialnämnden	3,5	2,3	1,2
Stadsbyggnadsnämnden	35,6	13,5	22,1
Grund- och förskolenämnden	34,9	1,0	33,9
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2,0	0,3	1,7
Kultur- och fritidsnämnden	46,5	19,2	27,3
<b>Summa</b>	<b>196,6</b>	<b>87,2</b>	<b>109,4</b>
<b>Summa VA</b>	<b>81,6</b>	<b>31,9</b>	<b>49,7</b>
<b>Totalsumma</b>	<b>278,2</b>	<b>119,1</b>	<b>159,1</b>

### Självfinansieringsgrad

Självfinansieringsgraden anger hur stor andel av nettoinvesteringarna som finansierats med kommunens egna likvida medel. En hög självfinansieringsgrad innebär att kommunen kan finansiera investeringar utan att låna eller minska de likvida medlen. Därmed behålls det finansiella handlingsutrymmet inför framtiden.

Den del av investeringskostnaderna som kommunen själv inte kan finansiera måste betalas med ökad upplåning vilket innebär en ökad belastning på kommunens ekonomi. Om självfinansieringsgraden är 100 procent innebär det att årets nettoinvesteringar är lika stora som årets resultat plus årets avskrivningar.

Investeringarnas självfinansieringsgrad var 141,3 procent. Kommunen har under ett flertal år haft en självfinansieringsgrad som varit över 100 procent beroende på låg investeringsnivå och goda resultat. Kommunens större investeringar sker i

kommunens helägda fastighetsbolag Tornbergets regi och ingår därför inte i kommunens nettoinvesteringar.

	2009	2010	2011	2012	2013
Nettoinvesteringar (mnkr)	90,5	97,8	97,5	106,7	119,1
Självfinansieringsgrad (%)	160	199	102	142	141,3
Avskrivningar (mnkr)	50,7	52,1	53,3	78,8	83,0

### KAPACITET

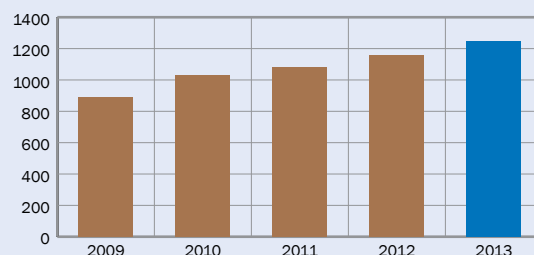
#### Eget kapital och soliditet

Förändringen av det egna kapitalet mellan året och föregående år motsvarar årets resultat.

Kommunens egna kapital var 1 245,4 miljoner kronor (mnkr) vilket var 85,3 mnkr högre än 2012. Ökningen motsvarar årets resultat.

Eget kapital	2009	2010	2011	2012	2013
(mnkr)	890,5	1 033,2	1 079,1	1 160,1	1 245,4

Eget kapital (mnkr) 2009–2013



Soliditeten anger hur stor del av kommunens totala tillgångar som är finansierade med eget kapital. En ökad skuldsättning leder till att soliditeten sjunker. En högre soliditet innebär att den långsiktiga betalningsförmågan förbättras.

Kommunens soliditet försämrades med 0,1 procentenheter och var 34,7 procent trots ett resultat på 85,3 mnkr.

Det finns ansvarsförbindelser utanför balansräkningen, främst pensionsförpliktelser på 1 604 mnkr. Kommunens soliditet inklusive pensionsförpliktelserna är negativ (-10 procent), vilket innebär att kommunen har förhållandevis svag finansiell styrka på lång sikt.

Haninge kommuns soliditet jämförs med genomsnittet i Stockholms län och riket i tabellen nedan.

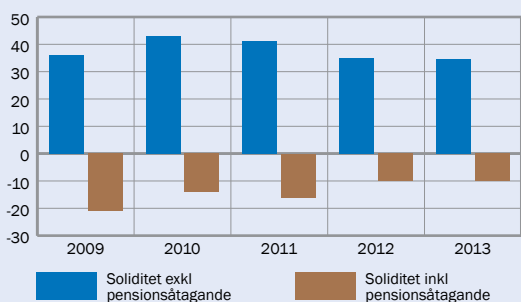
Soliditet i procent	2009	2010	2011	2012	2013
Haninge**	36	43	41	35	35
Haninge*	-21	-14	-16	-10	-10
Stockholms län**	52	51	49		
Riket, ovägt medel**	50	51	50		

Källa: Kolada.

\*inklusive pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelse

\*\*exklusive pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelse

**Soliditet (%) 2009–2013 exklusive och inklusive kommunens pensionsåtagande**

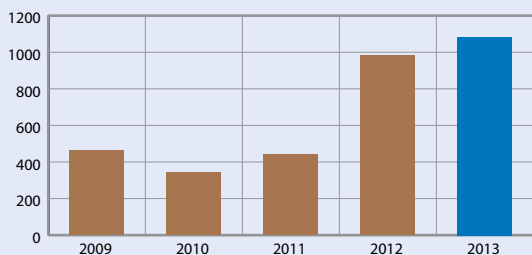


**Långfristiga skulder och skuldsättningsgrad**

Skuldsättningsgraden mäter kommunens långfristiga skulder i förhållande till det egna kapitalet.

Skuldsättningsgraden ökade eftersom kommunen övertog Tornbergets externa låneskuld.

**Långfristiga skulder (mnkr) inklusive Tornberget.**



	2009	2010	2011	2012	2013
Långfristiga skulder (mnkr)	460,5	340,6	440,6	983,1	1 083
Skuldsättningsgrad (%)	177	133	141	182	188
Låneskuld per invånare* (tkr)	12,3	10,1	11,0	12,5	13,4

\*Inklusive Tornberget.

**RISK**

**Ränterisk**

Kommunens ränterisk ökade i och med att den långfristiga låneskulden ökade från 995 till 1 082 mnkr. Orsaken till ökningen är två nya långfristiga lån. 68 procent av de långfristiga lånen löper med rörlig ränta. Räntan har sjunkit under året och har i genomsnitt varit 2,43 procent. För 2014 kommer räntan troligen att ligga stilla eller möjligtvis öka något, beroende på när konjunkturen vänder. 1 procents ränteförändring på de rörliga lånen motsvarar cirka 7,4 mnkr.

**Likviditet**

Vid årsskiftet uppgick kommunens likvida medel till 176,5 mnkr vilket är en likviditetsökning med 78,5 mnkr jämfört med 2012 års bokslut. Totalt över året uppfylldes likviditetskravet som ställs i kommunens finanspolicy.

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga

handlingsberedskap. Kommunens kassalikviditet är fortfarande god eftersom den ökade till 93,3 procent 2013 jämfört med 88,9 procent 2012. Inom den kommunala sektorn räknas normalt att en nivå över 75,0 procent tryggar den kortsiktiga betalningsberedskapen. Genomsnittet i Stockholms län 2012 var 108,8 procent.

**Pensionsförpliktelser**

Från och med 1998 redovisas kommunens pensionsförpliktelser enligt den så kallade blandmodellen, vilket innebär att den större delen tas upp som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Denna del av pensionsförpliktelserna är viktig att beakta ur risksynpunkt eftersom kommande årliga pensionsutbetalningar ska finansieras. Pensionsskulden har beräknats av KPA i samband med bokslutet.

Kommunens totala pensionsförpliktelser, inklusive särskild löneskatt på 24,26 procent, uppgick år 2013 till 1 905 mnkr (1 759 mnkr år 2012). Förpliktelser för pensionsförmåner som intjänades fram till och med 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse och uppgår till 1 604 mnkr (1 505 mnkr år 2012).

Under rubriken Avsättningar i balansräkningen redovisas det åtagande som avser pensioner intjänade på lönedelar över 7,5 prisbasbelopp samt garanti- och visstidspension. Denna del uppgår till 305 mnkr och ökade med 51 mnkr jämfört med 2012, främst beroende på att räntan som ligger till grund för pensionsskuldberäkningen (RIPS) sänktes under året.

Den individuella pensionsandelen, som enligt pensionsavtalet ger medarbetaren rätt att själv placera en del av pensionsavgiften, uppgick till 86 mnkr inklusive löneskatt.

Utöver årets intjänade pensioner finns pensionskostnader som intjänats tidigare. De totala pensionskostnaderna 2013 var 220 mnkr vilket är en ökning med 49 mnkr jämfört med 2012 främst beroende på ränteförändringen. Den beräknade pensionskostnaden 2014–2016 är lägre då ränteförändringen 2013 är en engångskostnad.

Kommunens totala pensionskostnad motsvarar cirka 5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

**Pensionsutveckling inklusive löneskatt 2013 och prognos 2014–2016**

	2013	2014	2015	2016
Pensionskostnad	220	190	187	202
Ansvarsförbindelser (mnkr)	1 604	1 541	1 520	1 509
Pensionsskuld (mnkr)	305	322	336	353

**Borgensåtaganden**

Kommunens utnyttjade borgensåtaganden uppgick totalt till 664 mnkr, vilket var en minskning med 117 mnkr jämfört med 2012.

Kommunens borgensåtaganden gentemot bostadsrättsföreningar uppgick till 522 mnkr, vilket var en minskning med 94 mnkr jämfört med föregående år. Av dessa är 67 mnkr likvidering av HSB Violen nr 666 samt att borgen för HSB Vikingen nr 124 (cirka 18 mnkr) är löst. Av beloppet avser cirka 150 mnkr borgen för ombyggnad till HSB-föreningar bildade före 1988. För dessa åtaganden bedöms ingen risk föreligga.

Övriga åtaganden fördelar sig med 280 mnkr för sju

HSB-föreningar och 241 mnkr för fem Riksbyggen-föreningar. Föreningarna bildades under perioden 1988–1992 och tillhör de så kallade krisårgångarna. De måste därför ses som kreditrisker. Kommunen förutspår med rådande ränteläge en fortsatt positiv utveckling för dessa bostadsrättsföreningar.

För övriga borgensåtaganden bedöms riskerna som små.

### Skatteintäkter

Skatter och generella statsbidrag ökade med 4,6 procent jämfört med föregående år. Ökningen av skatteintäkterna beror främst på den ekonomiska utvecklingen i Sverige och utvecklingen av antalet arbetade timmar.

Skatteintäkter är den intäktspost som påverkar utvecklingen av kommunens ekonomi mest. Den senaste prognosen för 2014 visar att intäktsökningen blir 3,8 procent. Prognosen från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visar på att ökningstakten blir ytterligare lägre 2015 (endast 3,5 procent) för att sedan öka 2016 (4,7 procent) och 2017 (4,3 procent).

Nya prognoser kommer löpande och det är viktigt att kunna anpassa kostnadsökningar till eventuellt förändrade skatteintäkter.

### KONTROLL

#### Budgetföljsamhet

Följsamheten mot budget har under 2013 varit bättre än 2012. Nämndernas och styrelsernas sammanlagda överskott exklusive kommunfullmäktiges reserv var 30,6 mnkr, vilket motsvarade 0,9 procent av en total nettobudget för året på 3 591 mnkr. 2012 hade nämnder och styrelser ett samlat underskott som motsvarade 1,0 procent av den totala nettobudgeten, det vill säga en större avvikelse jämfört med budget.

#### Budgetavvikelse

Nämnd/styrelse	Resultat jämfört med budget (mnkr)			Avvikelse (%)**
	2011	2012	2013	
Kommunstyrelsen*	1,2	7,0	3,9	2,1
Grund- och förskolenämnden	-16,2	-6,3	6,0	0,4
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	1,4	-3,8	6,4	1,8
Kultur- och fritidsnämnden	6,3	6,6	4,8	2,8
Miljönämnden	1,2	0,6	0,6	19,3
Socialnämnden	-29,0	-29,5	8,1	1,1
Stadsbyggnadsnämnden	3,8	5,4	10,3	9,3
Valnämnd, överförmyndare, revision	-0,3	0	0,4	22,2
Äldrenämnden	-25,4	-13,1	-9,9	-1,7
<b>Totalt</b>	<b>-57,0</b>	<b>-33,1</b>	<b>30,6</b>	<b>0,9</b>

\*Budgetavvikelse exklusive kommunfullmäktiges reserv.

\*\*Avvikelsens andel av budget i % visas inte för nämnder eller styrelser med en total budget för året som understiger 5,0 mnkr.

#### Prognossäkerhet

Prognossäkerheten är ett mått som visar hur ekonomistyrningen i kommunen bidrar till en god ekonomisk hushållning. En god prognossäkerhet innebär att kommunen har lättare att korrigera eventuella avvikelser på kort sikt.

Nämndernas prognoser utgår alltid från den budget som kommunfullmäktige senast beslutat. Fullmäktige kan besluta om en justerad budget under året. I samband med beslutet om en justerad budget, förändras även prognosen för berörda nämnder. Detta kan vara en orsak till att prognos-



#### ALBYBERG – KNYTER DET NYA EUROPA TILL SIG

Albyberg, företagsstaden alldeles intill länsväg 73, kommer att länka samman Stockholm med den nya storhamnen i Nynäshamn – och därigenom med nya marknader i Europa.

I Albyberg satsar vi på en miljömedveten exploatering, med särskilt fokus på den snabbt växande Clean Tech-sektorn. Även sett till design och läge slår Albyberg an på sitt hållbarhetsperspektiv. Med hästthagar och urskog i ena riktningen och järnväg

serna förändras mellan avstämningspunkterna och att skillnaden kan vara stor mellan bokslut och tidigare prognoser.

Nämndernas prognostiserade budgetavvikelser vid delårsuppföljningar och bokslut samt bokslutets avvikelse mot den senast beslutade budgeten för året framgår nedan.

Prognossäkerhet (mnkr)			
Nämnd/styrelse	Prognos per 13-04-30	Prognos per 13-08-31	Resultat 13-12-31
Kommunstyrelsen*	0,0	0,0	3,9
Grund- och förskolenämnden	0,0	0,0	6,0
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	4,0	4,0	6,4
Kultur- och fritidsnämnden	-1,1	-0,3	4,8
Miljönämnden	0,0	0,0	0,6
Socialnämnden**	-16,0	-16,0	8,1
Stadsbyggnadsnämnden***	0,0	1,5	10,3
Valnämnd, överförmyndare, revision	0,0	0,0	0,4
Äldrenämnden****	-15,0	-55,0	-9,9
<b>Totalt*</b>	<b>-28,1</b>	<b>-65,8</b>	<b>30,7</b>

\*Budgetavvikelse exklusive kommunfullmäktiges reserv.

\*\*Socialnämndens budget utökades med 16,0 mnkr 2013-10-14.

\*\*\*Stadsbyggnadsnämndens överskott berodde främst på en mycket snöfattig vinter, vilket inte kan prognostiseras innan årets sista månader.

\*\*\*\*Äldrenämnden fick ett tillskott i budget på 45,0 mnkr 2013-12-09.



i den andra, bjuds på spännande möten mellan världarna. Bara 20 minuter med bil eller tåg från huvudstaden skapas en konkurrenskraftig och attraktiv för morgondagen.

Albyberg är ett stort området . Totalt kan här, beroende på



utbyggnadsalternativ, mellan 800 000 - 950 000 m2 tomtmark iordningställas. Det årliga behovet i Haninge har tidigare pendlat mellan 50 000 - 100 000 m2 .

# Sammanställning koncernen

## KOMMUNKONCERNENS BOLAG OCH KOMMUNALFÖRBUND

### ✧ Haninge kommun Holding AB

Bolaget bildades i september 2003. Syftet är att bolaget ska verka som kommunens samlade bolagsägare i en äkta koncern. Ett särskilt syfte är att äga och förvalta aktierna i Haninge Bostäder AB och Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge. Bolaget ska genom en aktiv ägarstyrning säkerställa att de ägardirektiv som kommunfullmäktige beslutat för ägda och förvaltade kommunala bolag efterföljs.

#### Årets verksamhet

Bolaget har som ägare till Haninge Bostäder och Tornberget följt verksamheten i bolagen genom att styrelsen löpande tagit del av ekonomiska rapporter och aktuella verksamhetsrapporter. Kommunfullmäktiges ägardirektiv till bolagen har också löpande stämts av.

Bolaget svarar för finansieringen av de fastigheter som Haninge Bostäder förvärvade från Venantius AB 2003. Det upplånade kapitalet har sedan lånats vidare ut till Haninge Bostäder.

Kommundirektör Bengt Svenander har varit verkställande direktör under 2013.

#### Ekonomiskt resultat

Årets resultat efter finansiella poster visar på ett underskott på 2,5 miljoner kronor. Underskottet täcks genom ett koncernbidrag från Haninge Bostäder.

### ✧ Haninge Bostäder AB

Haninge Bostäder AB äger och förvaltar fastigheter i Haninge kommun. Företagets fastighetsbestånd vid årets slut omfattar 35 fastigheter med sammanlagt 2 042 lägenheter. Cirka 92 procent av den totala uthyrningsbara ytan utgörs av bostäder.

#### Årets verksamhet

Det omfattande åtgärdsprogrammet för renovering av badrummen i fastigheter byggda på 60-talet fortsatte. Projektet påbörjades 2005 och vid utgången av 2013 var 853 lägenheter stambytta. Resterande 86 lägenheter beräknas vara färdiga innan 2014 års utgång.

#### Ekonomiskt resultat

Årets resultat före skatt uppgick till 20,5 mnkr jämfört med 16,6 mnkr 2012. Bolagets soliditet uppgick till 34,0 procent (35,4). Enligt ägardirektiven ska soliditeten långsiktigt uppgå till 25,0 procent.

Den genomsnittliga bruttohyran för bostäder uppgick vid årets slut till 1 102 kronor per kvm (1 072).

#### Framtida utveckling

Den stabila marknaden för hyresrätter förväntas kvarstå. Hyresförhandlingarna för 2014 resulterade i en hyreshöjning på 1,4 procent från 1 mars på bostäder och lokaler med förhandlingsklausul. Aktiviteter för 2014 är färdigställande och inflyttning av merparten av de 91 nybyggda lägenheterna i området Vega samt fortsatt satsning på underhåll och energibesparande åtgärder på övriga fastigheter.

### ✧ Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge

Bolagets verksamhet omfattar ägande och förvaltning av fastigheter för kommunala ändamål. Syftet är att bedriva en effektiv och serviceinriktad fastighetsförvaltning som tillgodoser kommunens behov av ändamålsenliga lokaler.

Kommunala Lokaler i Haninge AB startades i december 2002 och är ett helägt dotterbolag till Tornberget. Syftet är att dotterbolaget ska äga de fastigheter som inte omfattas av skattskyldighet för moms. Bolaget fusioneras in i moderbolaget i januari 2014.

#### Årets verksamhet

Den nya Höglundaskolan i Jordbro färdigställdes. Verksamheten flyttade in och skolan invigdes i januari 2013.

Under året har också Hagagården och den nya förskolan i Gudö blivit klara. Upphandlingen för ett nytt yrkesgymnasium slutfördes och arbetet påbörjas under 2014.

Lundaskolan revs och marken såldes till Haninge kommun.

#### Ekonomiskt resultat

Tornbergets resultat före skatt uppgår till 0,87 (0,71) miljoner kronor. Soliditeten uppgår till 2,5 procent vilket är i stort sett densamma som för 2012 då den var 2,4 procent.

#### Framtida utveckling

Haninge kommuns expansionstakt är för närvarande osäker. I kommunen planeras för fortsatt utveckling av Vega samt diskuteras förändringar i Jordbro. Även byggandet av bostäder i Västerhaninge medför nya behov av allmänna lokaler för till exempel barnomsorg.

Fastighetsbeståndet består till stor del av byggnader som uppförts under 1960-, 1970- och 1980-talen. Det gör att många byggnader behöver rustas upp inom en inte alltför avlägsen framtid för att inte bli fall för kapitalförstöring. Ökade energipriser gör också att behovet av investeringar i energibesparande syfte kommer att öka.

### ✧ Kommunala Lokaler i Haninge AB

Alla aktier ägs av Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge. Bolagets syfte är att äga och upplåta fastigheter för kommunala ändamål i Haninge kommun.

*Ekonomiskt resultat*

Bolaget har under året omsatt 0,7 mnkr. Årets resultat är 0,1 mnkr efter skatt.

*Framtida utveckling*

Bolaget fusioneras in i moderbolaget i januari 2014.

❖ **SRV återvinning AB**

Koncernen består av moderbolaget SRV återvinning AB samt det vilande dotterbolaget Ecoferm AB. Moderbolaget som är verksamt på Södertörn har sitt säte i Huddinge och ägs gemensamt av Huddinge, Haninge, Botkyrka, Salems och Nynäshamns kommuner. Haninges ägarandel är 31,5 procent.

SRV:s verksamhet är att samla in, transportera, behandla och återvinna avfall från hushåll och företag. Bolaget ska också informera och utbilda så att mer återvinns och andelen avfall som måste deponeras, minskar och blir renare.

*Årets verksamhet*

Under 2012 påbörjades källsortering av matavfall i Huddinge, Haninge och Botkyrka. SRV har fortsatt att lansera tjänsten att källsortera matavfall i Nynäshamns och Salems kommuner. Av de hushåll i de fem ägarkommunerna som fått möjligheten att sortera ut sitt matavfall har drygt 50 procent valt att göra det.

SRV:s intressebolag, Miljösortering på Södertörn AB, har försatts i frivillig likvidation. Beslutet om att sätta bolaget i likvidation togs under våren 2013 efter att bolagets anläggning mer eller mindre brunnit ned till grunden i början av 2012.

Under 2013 har SRV tagit sin nya kross i bruk. Genom att köra krossningen i egen regi räknar SRV att spara 5-8 mnkr per år jämfört med att anlita underentreprenörer.

*Ekonomiskt resultat*

Resultatet före skatt blev en vinst på 0,5 mnkr. Årets resultat är kraftigt påverkat av utbetalad försäkringsersättning på 15,5 mnkr som avser bränder under 2012. Soliditeten uppgick till 29,9 procent (26,2).

*Framtida utveckling*

Återvinning av textilier förväntas bli nästa stora utvecklingsområde och SRV har påbörjat utsorteringen av textilier för återvinning. Denna verksamhet kommer att ökas de närmaste åren.

Under 2013 har också intensiva förhandlingar pågått om att inleda ett samarbete kring framställning av fordons gas. Om SRV får alla tillstånd för verksamheten planeras biogasanläggningen att stå på plats i början av 2015.

❖ **Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund**

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund (SMOHF) bildades 2008 av kommunerna Haninge, Nynäshamn och Tyresö. Förbundets uppdrag är att bedriva den tillsyn som kommunerna är skyldiga att utföra enligt miljöbalken, livsmedelslagen och smittskyddslagen. Målet med tillsynen är att de verksamheter som bedrivs inom kommunerna inte ska ha negativ inverkan på miljö och hälsa.

Förbundet har också som uppgift att erbjuda kompetens till kommunernas frivilliga miljöarbete, lämna stöd till fysisk planering och bygglovsverksamhet, besvara remisser och delta i medlemmarnas krisberedskap.

*Ekonomiskt resultat*

Årets resultat uppgår till minus 1,5 mnkr vilket är 385 tkr lägre än budgeterat resultat om minus 1 100 tkr. 2013 års budget var planerat underbalanserad då förbundet har ett eget kapital till följd av att tjänster tidigare år varit vakanta.

**SAMMANSTÄLLD REDOVISNING OCH ANALYS**

Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en sammanfattande bild av kommunkoncernens ekonomiska ställning och åtaganden. I koncernen Haninge ingår aktiebolag i vilka kommunen har ett bestämmande eller väsentligt inflytande, vilket definieras som lägst 20 procent av aktiernas röstvärde.

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Detta innebär att endast ägda andelar av tillgångar och skulder respektive intäkter och kostnader räknas med.

Koncernrapporterna, resultat- och balansräkning samt finansieringsanalys har upprättats enligt lagen om kommunal redovisning. Interna transaktioner mellan de olika enheterna har i allt väsentligt eliminerats. Det ingående värdet på obeskattade reserver hänförs till eget kapital och latent skatt.

### Kommunkoncernen

Nedanstående bolag ägs helt eller delvis av Haninge kommun. Södertörns Brandförsvärsförbund ägs med 16,72 procent och ingår därför inte i den sammanställda redovisningen.

Haninge kommun Holding AB	100,0 %
Haninge Bostäder AB (dotterbolag till Haninge kommun Holding AB)	100,0 %
Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge (dotterbolag till Haninge kommun Holding AB)	100,0 %
Kommunala Lokaler i Haninge AB (dotterbolag till Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge)	100,0 %
SRV återvinning AB inkl Ecoferm AB	31,5 %
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	52,5 %

### Ekonomiskt resultat

Kommunkoncernen visar ett positivt resultat för år 2013 på 103,1 mnkr som är en förbättring mot föregående år med 9,1 mnkr. Haninge kommun redovisar en vinst på 85,3 mnkr (72,3).

### Kapacitet

Det egna kapitalet i kommunkoncernen är vid 2013 års slut 1 535,3 mnkr vilket är en ökning från 2012 med 107,2 mnkr.

Soliditeten för 2013 var 31,3 procent vilket är i stort sett samma som föregående år då den var 31,6 procent. Likvida medel har under året ökat med 63,9 mnkr till 205,7 mnkr.

En jämförelse i senaste tillgängliga sammanställning från SCB avseende kommunkoncernens soliditet visar att 31,6 procent år 2012, är lägre än riksgenomsnittet på 40 procent.

Kommunen	2011	2012	2013
Antal invånare	78 326	79 430	80 932
Totala tillgångar kr/inv	33 214	41 931	44 309
Totala skulder och avsättningar kr/inv	19 438	26 987	28 921
Eget kapital kr/inv	13 777	14 605	15 388
Soliditet %	42	34,8	34,7

Kommunkoncernen	2011	2012	2013
Antal invånare	78 326	79 430	80 932
Totala tillgångar kr/inv	51 395	56 428	60 647
Totala skulder och avsättningar kr/inv	34 613	38 570	41 679
Eget kapital kr/inv	16 782	17 857	18 970
Likviditet %	18	24	31
Soliditet %	33	31,6	31,3

### KOMMUNALA UPPDRAGSFÖRETAG

Ett uppdragsföretag definieras som en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen överlämnat en kommunal angelägenhet och där inflytandet är mindre än betydande. Kommunen har avtal med flera kommunala entreprenadföretag. Ett urval av de som har fakturerat mer än 4 miljoner.

- Pysslingen förskolor och skolor AB
- Opalen Vård AB
- Carema Orkidèn AB
- Aleris Omsorg AB
- Kunskapsskolan
- Tieto Sweden AB
- Attendo Sverige AB
- Lovisa Gården AB
- HSB Omsorg AB
- Noga Omsorg – Hamberg Therese
- Förskolan Flygande Mattan AB
- Västerhaninge Montessoriskola
- Engelska Skolan Söder AB
- EVEO AB
- Fredsduvan
- Evidensia AB
- Haninge Fria
- Rodret Daghem – Friskola ekonomisk förening
- Haninge Montessoriskola AB
- Föräldrakooperativet ur och skur Mullebo
- SRK
- Engelska Skolan Nacka
- Caspian Omsorg AB
- Yxe Herrgård AB
- Private Nursing Sweden AB
- Novab AB



# Framtid

## EKOLOGISK HÅLLBARHET

Kommunens framtida utmaningar ligger i att minska koldioxidutsläppen, framför allt från transporter. Jämfört med 1990 har transporternas andel av Haninges koldioxidutsläpp ökat från hälften till tre fjärdedelar av alla utsläpp.

Även sjöar och vattendrag behöver bli renare. Ingen av Haninges ytvattenförekomster har i dag god ekologisk och kemisk status enligt EU:s vattendirektiv, och utsikterna för att nå dit under den närmaste tioårsperioden bedöms som små. För att komma närmare målet arbetar kommunen bland annat med att bygga ut vatten- och avloppsnätet, samt inspektion av enskilda avlopp i skärgården.

Andelen ekologisk mat som serveras i kommunens verksamheter har ökat under en följd av år. Att servera mer ekologiskt har inte blivit dyrare, bland annat eftersom kommunen samtidigt börjat servera mer vegetariskt och mat efter säsong.

## SOCIAL HÅLLBARHET

Haninge och Södertörn har en lägre utbildningsnivå än resten av Stockholms län. Detta påverkar även utbildningen för barn och ungdomar, på de flesta gymnasieprogrammen är kunskapsresultaten lägre än riksgenomsnittet och andelen studieavbrott högre. Alla anställda i skolan behöver involveras för att hitta möjligheter till förbättring som utgår ifrån den pedagogiska professionens kunskap och erfarenhet. En åtgärd är att centralisera studie- och yrkesvägledningen under 2014.

Det finns ett stort underskott på bostäder i Haninge för de målgrupper som socialnämnden ansvarar för. Det leder till kostnader för placeringar av individer eller familjer utanför kommunen när insatserna i stället skulle kunna erbjudas på hemmaplan. Under året har socialförvaltningen därför satsat ytterligare resurser på bostadsfrågor.

Kommunen och Migrationsverket har tecknat avtal om att ta emot fler ensamkommande flyktingbarn. Överförmyndarnämnden arvoderar gode män för ensamkommande barn. För att få mer kompetenta gode män kommer obligatoriska tester och utbildning genomföras före det första uppdraget.

Projektet ”Barn och ungas deltagande i lokala beslutsprocesser” ska öka ungdomars inflytande i frågor som berör dem (i enighet med artikel 12 i Barnkonventionen). Projektet är ett samarbete mellan Rädda Barnens ungdomsförbund, Haninge ungdomsråd, Rädda Barnen samt Haninge kommun. Projektet kallas även Speak App eftersom en särskild app ska utvecklas.

Inom trygghetsområdet finns en fastställd strategi och flera handlingsplaner. Exempel är strategi för ungas hälsa, trygghet och utveckling, handlingsplan för trygghetsskapande och förebyggande arbete och, handlingsplan mot alkohol, narkotika, droger och tobak (ANDT). Kommunens brottsförebyggande program från 2005 är delvis inaktuellt och behöver ses över.

## EKONOMISK HÅLLBARHET

Kommunens resultat blev 2,4 procent eller 85,3 miljoner kronor (mnkr). Kommunfullmäktiges mål att resultatet ska vara minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag uppfylldes.

Haninge passerade under året 80 000 invånare och ökningen förväntas fortsätta under de kommande tio åren. Antalet barn i grundskoleåldern väntas öka med ungefär 20 procent, medan antalet barn under sju år antas öka med 10 procent. Även antalet äldre kommer att öka under de närmaste åren, antalet personer 65 år och äldre i Haninge beräknas 2022 vara cirka 20 procent fler än 2012.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedömer att skatteunderlaget växer långsammare 2014. Samtidigt finns stora behov av investeringar, i till exempel skolor, äldreboenden, vägar och avloppsnät. SKL:s prognos är att kommunernas kostnader ökar med en procent i fasta priser.

Inför 2014 förväntas arbetslösheten minska från 6,7 procent till 6,3 procent i länet. Det innebär en fortsatt efterfrågan på kommunens arbetsfrämjande insatser.

Den snabba IT-utvecklingen gör att kommunen får bättre förutsättningar att ge invånare och kunder bra service. Detta kostar dock pengar. Förmågan att väga nytta mot kostnader behöver bli bättre. Det är viktigt att utveckla digitala tjänster som kan erbjudas medborgarna. Även inom äldreomsorgen är tekniska lösningar under stark utveckling. Nuvarande och kommande kunder kommer att kunna ta del av hjälpmedel i olika former som kommer kunna bidra till högre självständighet och säkerhet.

Förskolan kommer under 2014 att starta en ny internutbildning för förskollärare. Den kommer att vara inriktad mot ledarskap och förskollärares förmåga att driva det pedagogiska arbetet. Satsningen handlar om att höja kompetensen, men också om att locka fler förskollärare till Haninge kommun. Bristen på förskollärare i vissa enheter är ett problem som ska uppmärksammas även under 2014.

Lärarnas arbetsbelastning är en central fråga såväl i såväl Haninge som i hela riket. De flesta lösningarna för att säkerställa en god arbetsmiljö för Haninges lärare ligger på lokal nivå, eftersom rektor är den som är ansvarig för enhetens inre organisation. Utbildningsförvaltningen behöver ha en aktiv stödjande roll i enheternas arbete med denna fråga.

Det finns också ett stort rekryteringsbehov inom äldreomsorgen, på grund av fler äldre, mer förebyggande insatser och ett bättre anhörigstöd.

I Haninge kommun finns ett fortsatt behov av att stärka chefs- och ledarrollen, fortlopande utveckla organisationen och att säkerställa framtida behov av att rekrytera. Kommunstyrelseförvaltningens uppdrag att stödja övriga förvaltningar måste ständigt utvecklas. Det arbete som nu har intensifierats för att förbättra arbetsmiljön i verksamheterna och sänka sjukfrånvaron, behöver vara i starkt fokus de närmaste åren.

# Kommunstyrelsen

## Ansvarsområde

Kommunstyrelsen planerar, leder, samordnar och följer upp verksamheten i kommunen. Den ansvarar särskilt för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling och övergripande ekonomi- och personalfrågor.

Förvaltningschef:  
Bengt Svenander



Ordförande:  
Martina Mossberg (M)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Det första tankstället för fordonsgas längs väg 73 på östra Södertörn invigdes i juni. I kommunen finns också tre laddstolpar för elbilar. Varje laddstolpe kan ladda två bilar samtidigt.

Det statliga stödet till energieffektivisering har förde-  
lats till Haninge Bostäder AB och Tornberget. Pengarna används till att utreda återvinning av värme och till att beräkna livscykelkostnader för installationer av solfångarladdat energilagring.

Då byggnadsplaner tas fram ska hänsyn tas till den biologiska mångfalden. Även i arbetet med den nya översiktsplanen görs miljöbedömningar och beskrivs konsekvenserna för miljön. I tillämpliga delar ska naturvårdsplanen arbetas in i översiktsplanen.

Våtmarksslåttern i Forsla kärr söder om Brandbergen har utvidgats. En klassning av sjöars och vattendrags påverkan av föroreningar genomfördes i samarbete med Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund och stadsbyggnadsförvaltningen. Förvaltningen har också på flera platser inventerat förekomsterna av fisk, främst plattfisk, på grunda



## STADSDEL VEGA

Allt fler väljer att bosätta sig i Stockholm och behovet av nya bostäder är stort. Haninge är en av Stockholms läns åtta regionala stadskärnor och här planerar och hoppas kommunen på en stor befolkningsökning de kommande åren. Haninge vill bygga nya bostäder i kollektivtrafiknära områden – VEGA.

Närheten till järnvägsspåret samt väg 73 gör det till ett perfekt område för en ny stadsdel. Med plats för cirka 10 000 invånare kommer Vega bli en viktig del av utvecklingen, inte bara i den regionala stadskärnan Haninge utan även för Stockholm. En stadsdel där hållbar utveckling står i centrum och där det är möjligt att vara både klimatsmart och ekonomisk på samma

bottnar. Inventeringarna ska öka kunskapen om tillståndet för fiskfaunan. Den ska också ge ett underlag inför beslut om framtida marina reservat.

### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Fler bostäder och lokaler bidrar till en attraktivare stadsmiljö. Ett planarbete pågår för att bygga ytterligare bostäder i Haninge Bostäders kvarter vid Dalarövägen i Handen. Detaljplanen för Haningeterrassen har under hösten vunnit laga kraft. Även en detaljplan som gör det möjligt att omvandla det gamla kommunhuset i centrala Handen till ett bostadshus har vunnit laga kraft. Tre arkitektbyråer har tagit fram förslag för hur området vid handelsplatsen Port 73 kan disponeras för bostäder, handel och andra verksamheter.

Politiker från kommunstyrelsen deltar i ett presidiesamråd för att kunna samordna arbetet enligt strategin för ungas hälsa, trygghet och utveckling. I samrådet ingår politiker från kommunstyrelsen och grund- och förskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och socialnämnden. Även representanter från det lokala brottsförebyggande rådet ingår. Presidiesamrådet tar inga beslut utan är ett samrådsorgan. Vid mötena har ett antal frågor diskuterats, exempelvis projektet ”En

frisk generation” och hur kommunen på olika sätt skulle kunna samverka med landstinget.

Kommunstyrelsen har utvecklat formerna för medborgardialog och förvaltningen har informerat alla nämnder om fullmäktiges principer och metoder för dialog med medborgarna. Sveriges Kommuner och Landsting har ett nätverk för e-dialog som kommunen, tillsammans med ett 20-tal andra kommuner (och ett par landsting), gått med i. Ett exempel på en ny form av medborgardialog som införts är ”e-förslag” som innebär att Haningeborna på haninge.se kan lämna förslag.

Ungdomsrådet vill göra de ungas röst hörd i kommunen. Rådet består av cirka 20 ungdomar mellan 16 och 24 år som arbetar för att öka ungas inflytande och engagemang. Under året har ett flertal möten med fadderpolitiker arrangerats. På träffarna har ungdomar och politiker haft möjlighet att diskutera frågor kring olika teman. Den mest prioriterade frågan för ungdomsrådet har varit bostäder för unga.



gång. I planerna för stadsdelen Vega har man exempelvis gett gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik prioritet. Om 10-15 år kommer här finnas bostäder för cirka 10 000 personer. Stadsdelen Vegas läge nära Stockholm skvallrar om dess attraktivitet i sig, men det är långt ifrån den enda fördelen med att bosätta sig här. Vega omges av friluftsförande natur, samtidigt

som Haninge kommuns köpcentrum finns i närområdet. I stadsdelen planeras det för 6-8 förskolor och en F-9 skola. I Haninge och dess omnejd finns dessutom flera vidareutbildningscentrum så som gymnasium och högskolor. Därtill finns flera företagskluster och ett öppet företagsklimat. Med andra ord är det nära vacker natur, service och förstklassig utbildning.

### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Det ekonomiska resultatet för kommunstyrelsen blev ett överskott på 3,9 miljoner kronor (mnkr). Kommunstyrelsen har inte förbrukat hela investeringsbudgeten och det finns 22,7 mnkr kvar.

Avtalstroheten har följts och preliminära siffror visar att kommunstyrelseförvaltningens avtalstrohet är 83 procent. Det betyder att 89 procent av alla upphandlingspliktiga inköp har gjorts på de avtal som finns.

Förvaltningen arbetar med att införa ett beslutsstöd som ska underlätta för cheferna att följa upp sin verksamhet beträffande ekonomi, personal och måluppföljning.

Nöjd medarbetarindex för kommunstyrelseförvaltningen försämrades vilket bidrog till att målet att kommunen ska vara Sveriges bästa arbetsgivare inte uppfylldes.

Verksamhet: Nyckeltal	2012	2013
Antal besök på Haninges webbplats	1 428 303	1 550 346
Antal leverantörer som skickar e-faktura	179	242
Annonserade upphandlingar**	48	78
Nyregistrerade företag*	524	599
Antal aktiva företag i kommunen*	6 261	6 460
Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet	89	72

\* Källa: UC Select

\*\* 2013 gjordes fem på uppdrag av Tornbergets fastighetsförvaltnings AB

### INTERN KONTROLL

Nämnden och förvaltningen har på olika sätt förbättrat den interna kontrollen. Planer, policyer och riktlinjer har setts över och uppdaterats, exempelvis policyn mot mutor. Förvaltningen håller på att kartlägga och analysera viktiga processer som gäller administration av personal och ekonomi.

Förvaltningen har arbetat för att få fler leverantörer att använda e-faktura eftersom sådana fakturor minskar risken för felaktiga betalningar och dessutom effektiviserar hanteeringen.

I kommunstyrelsens internkontrollplan ingår tolv kontrollmoment. Alla utom två har kontrollerats under 2013. Resultatet visar att flera rutiner behöver förbättras. Det gäller till exempel att verksamheterna ska använda de avtal som finns och att attestreglementet följs för manuell hantering av fakturor. Dessutom ska rutinerna för företagskort följas. Flera arbeten som gäller internkontroll kommer att fortsätta under 2014. Ett exempel är att alla styrdokument ska ses över.

### EKONOMI

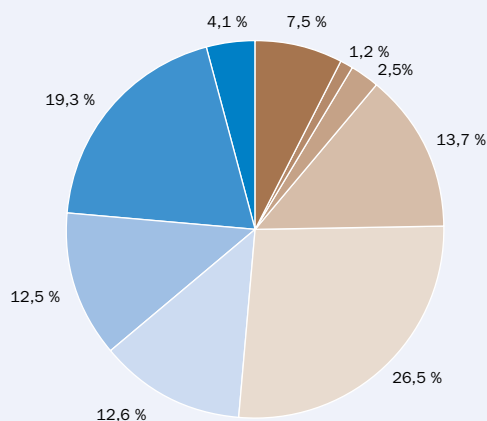
Kommunstyrelsen redovisar sammantaget ett överskott jämfört med budget på 3,9 miljoner kronor (mnkr).

Förtroendemannaorganisationen har ett mindre underskott på 17 000 kronor. Det är ett underskott på kommunstyrelsen medan de övriga delarna har ett överskott som till stor del väger upp underskottet.

Nettokostnaden för kommunstyrelseförvaltningens verksamheter är 2,2 mnkr lägre än budget. I kommunstyrelseförvaltningen finns det några större avvikelser inom avdelningarna jämfört med budgeten. Samhällsutvecklingsavdelningen redovisar ett större överskott som beror på exploateringsvinster på sammanlagt 13,5 mnkr. Det är cirka 7,5 mnkr högre än vad som är budgeterat. Det finns pengar för översiktsplanen och näringslivsarbete som inte har förbrukats som tillsammans med vakansmedel bidrar till överskottet. Personalavdelningen redovisar ett underskott på 7,2 mnkr. Underskottet finns inom beställarenheten IT, där verksamheternas ökande användningen av IT medför ökade kostnader som inte kan tas ut i avgifter under löpande år. Inom ekonomiavdelningen är det lokalförsörjningsenheten

Bruttokostnad, fördelad per verksamhet 2013

- Förtroendemannaorganisationen, 7,5 %
- Kommundirektören, 1,2 %
- Kansli, 2,5 %
- Samhällsutveckling, 13,7 %
- Personalavdelningen, 26,5 %
- Ekonomiavdelningen, 12,6 %
- Serviceavdelningen, 12,5 %
- Avgifter Kommunalförbund m m, 19,3 %
- Övriga gemensamma kostnader, 4,1 %



som visar ett underskott, -5,4 mnkr.

De kommundemensamma kostnaderna som medlemskap i Södertörns brandförsvarsförbund, Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns överförmyndarnämnd, Södertörns upphandlingsnämnd medfinansiering av Samordningsförbundet Östra Södertörn och kommunens försäkringar var 1,7 miljoner kronor mindre än budget. Överskottet beror främst på att inga större försäkringsskador har inträffat.

Ekonomi (mnkr)			
	Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	587,8	596,6	589,9
Verksamhetens kostnader	773,4	778,3	749,2
Budgeterad nettokostnad*	185,6	181,7	159,3
<b>Resultat</b>		<b>3,9</b>	<b>7</b>

\*Motsvarar ram enligt fullmäktige.

## PERSONAL

Kommunstyrelsen har prioriterat

- ett meningsfullt och resultatintriktat arbete med en god arbetsmiljö
- chefs- och ledarskap.

Förvaltningen har startat ett chefsforum där förvaltningens samtliga chefer träffas. Syftet är att stärka förvaltningens chefer i sitt chefs- och ledarskap. Arbetsgivarfrågorna är i fokus och arbetet med handlingsplaner utifrån arbetsplatsundersökningen håller på att utvecklas.

Kommunstyrelseförvaltningen har hållit samman arbetet med att utveckla riktlinjer för kommunens chefer. Två koncerngemensamma chefsdagar har arrangerats. Avdelningscheferna på förvaltningen driver arbetet vidare via chefsforum.

Kommunstyrelseförvaltningen har inlett ett långsiktigt arbetsmiljöarbete genom att vara en av de tre förvaltningar som infört en ny tjänst för sjuk- och friskanmälan. Syftet med tjänsten är att ge cheferna ett verktyg för att lättare kunna axla sitt ansvar då det gäller arbetsmiljö och rehabilitering.

Personal	2012	2013
Antal anställda	185	197
Varav män	61	64
Varav kvinnor	124	133
Sjukfrånvaro i % av överenskommen arbetstid, alla anställda	3,4	3,8
Sjukfrånvaro bland kvinnor (%)	3,7	4,6
Sjukfrånvaro bland män (%)	2,7	2,3
Långtidssjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	29,9	36,6
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (%)	3,2	1,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (%)	2,9	3,1
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (%)	3,9	5,0

Uppgifterna gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.

	2014	2015	2016
Beräknade pensionsavgångar	7	1	3
Accumulerat	4	8	11

Ovanstående tabell visar kommande pensionsavgångar. För år 2014 redovisas antalet anställda som under året fyller 65, 66 eller 67 år. För år 2015 och 2016 redovisas de personer som fyller 65 år. Om de personer som fyller 65 år 2014 eller 2015 väljer att fortsätta arbeta kommer antalet pensionsavgångar dessa år att bli lägre.

## FRAMTIDEN

Kommunen strävar efter en långsiktigt hållbar utveckling ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Uppföljningen och styrningen av det ekologiska och ekonomiska perspektivet fungerar. Kommunstyrelsen ansvarar också för det kommunövergripande strategiska arbetet och ledningen av det sociala perspektivet. Detta perspektiv är under utveckling.

I Haninge kommun finns ett fortsatt behov av att stärka chefs- och ledarrollen, fortlöpande utveckla organisationen och säkerställa framtida behov av att rekrytera. Kommunstyrelseförvaltningens uppdrag att stödja övriga förvaltningar måste ständigt utvecklas. Det arbete som nu har intensifierats för att förbättra arbetsmiljön i verksamheterna och sänka sjukfrånvaron, behöver vara i starkt fokus de närmaste åren.

Den snabba IT-utvecklingen möjliggör många förbättringar både inom verksamheterna och för brukare och invånare. Denna utveckling är dock ofta kostsam. Förmågan att väga nytta mot kostnader behöver utvecklas. Viktiga uppgifter är att utveckla kommunens interna IT-drift och de tjänster som kan erbjudas medborgarna.

Till detta kommer den mängd av externa utvecklings-

# Grund- och förskolenämnden

## Ansvarsområde

Grund- och förskolenämnden ansvarar för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Förvaltningschef:  
Mats Öhlin



Ordförande:  
Alexandra Anstrell (M)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Några förskolor är miljöcertifierade med "grön flagg". Vissa grundskolor jobbar med miljöskola. Som en del i förskolans systematiska kvalitetsarbete arbetar förskolorna med att få barnen medvetna om vikten av hållbar utveckling. Vid förskolechefsmöten delar man goda exempel samt ger varandra tips och idéer om hur man kan arbeta med hållbar utveckling.

Köken har som uppdrag att öka andelen köp av närproducerad mat samt ekologiska livsmedel. Inköpen av ekologiska livsmedel ökade från 23 till 26 procent.

Haninge utsågs som sjätte bästa skolmatskommun i White Guide Junior 2013. Detta är en tävling som lyfter fram och sprider goda exempel från Skolmatssverige.

Matsvinnet (tallrikssvinnet) har mätts vid fyra tillfällen under året vid grundskolorna. Matsvinnet har skiftat kraftigt vid mätpunkterna och mellan skolorna. Någon jämförelsesifra finns inte för 2012. Kockarna träffar regelbundet kommunens koststrateg och diskuterar bland annat matsvinnet.

Utbildningsförvaltningen och fastighetsförvaltaren Tornberget har haft ett visst samarbete för att försöka minska



### Höglundaskolan – skapande skola-projekt för att öka elevernas läs- och skrivförmåga

Under hösten 2013 har Höglundaskolan börjat ett omfattande Skapande skola-projekt i samarbete med Skrivsprånget. År 3,4,5 och 6 berörs mer eller mindre och vi kommer att satsa

intensivt under våren 2014.

Projektet syftar till att lyfta våra elevers läs- och skrivförmåga, vilket är vårt förbättringsområde det här läsåret. Utgångspunkten i projektet är glädjen. Glädjen att skriva.

energianvändningen, där energianvändning har varit en parameter som man tagit hänsyn till vid om- och tillbyggnad. Ett större samarbete kan utvecklas mellan utbildningsförvaltningen och Tornberget för att på ett mer systematiskt sätt arbeta med energiförbrukning i de fastigheter som utbildningsförvaltningen använder.

### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Tillgången till grundskolor och förskolor i centrala Haninge är god. Under 2013 byggdes och startade en förskola i privat regi i centrala Haninge. Kommunen invigde en nybyggd skola under året, Höglundaskolan i Jordbro.

#### Trygghet

Förskolor inkl. familjedaghem (vårdnadshavare)	2012	2013
Andelen vårdnadshavare som upplever sitt barn vara trygg i förskolan	96 %	94 %
Det finns barn på förskolan som mitt barn är rädd för		16 %
Det finns personal på förskolan som mitt barn är rädd för		9 %

Grundskolan – kommunala skolor (årskurs 3–9)	2012	2013
Andelen elever som upplever sig vara trygga i skolan	92 %	87 %
Andelen elever som i sin skola upplever att det finns elever som de är rädda för		17 %
Andelen elever som i sin skola upplever att det finns personal som de är rädda för		15 %

#### Studiero/arbetsro

Förskolan inkl. familjedaghem (vårdnadshavare)	2012	2013
Andelen vårdnadshavare som upplever sitt barn ha arbetsro i förskolan		78 %

Grundskolan – kommunala skolor (årskurs 3–9)	2012	2013
Andelen elever i grundskolan som upplever arbetsro på lektionerna	60 %	
På lektionen stör andra elever ordningen i klassrummet		67 %

Andelen elever som känner sig trygga har minskat och en stor grupp är rädda för andra elever. Det finns även en stor grupp elever som är rädda för en del av personalen. Detta måste tas på stort allvar och åtgärdas. Resultaten skiljer sig åt mellan skolenheter men också inom respektive skola. En del insatser är påbörjade. Som exempel kan nämnas förbättringsarbete med utåtagerande elever. För att utveckla arbetet ytterligare behövs fördjupad kunskap om framgångsrika åtgärder på enhets- och gruppnivå. En särskild kvalitetsgranskning behöver göras vad gäller insatserna för trygghet och studiero samt arbetet med särskilt stöd för att bredda och fördjupa förståelsen för och kunskapen om vilka insatser som behöver vidtas.

En viss nedgång har skett även vid förskolan. Att så många barn är rädda för andra barn och personal behöver undersökas. Förskolan arbetar med pedagogisk dokumentation och har planer mot diskriminering och kränkande behandling, men behöver bli bättre på riktade insatser.



**Gudö förskola** har sex stycken grupprum, fyra torg, sex stycken små ateljéer och en stor ateljé. På förskolan arbetar det barnskötare, förskollärare och en kokerska. Förskolan är belägen i natursköna Vendelsö, med närhet till både skog och stad.

Gudö kommer så småningom att bli en förskola med sex

åldersindelade barngrupper.

Gudö förskola arbetar aktivt med miljön som ett fokusområde, bland annat på grund av att själva förskolehuset ingår i ett av Haninge kommuns miljöprojekt. På Gudö förskolor har vi utesov för alla barn som sover.

Vad gäller arbets- och studiero så har frågorna reviderats i årets skolplaneenkät. Skälet är att vi har anpassat våra frågor till Skolinspektionens och SKL:s enkätfrågor i ämnet. Det betyder att en jämförelse inte kan göras mellan år 2013 och 2012 (se föregående tabell).

Som en del i folkhälsoarbetet erbjuds alla elever i grundskolan hälsosamtal och så gott som 100 procent av eleverna deltar i dessa samtal.

Andelen inkomna klagomål enligt reglerna i skollagen har varit närmare 30 stycken. Klagomål leder ofta till åtgärder i verksamheten. Utöver klagomålshantering enligt skollagens krav mottas synpunkter genom kommunens gemensamma synpunktshantering. Hela utbildningsförvaltningen fick närmare 40 ärenden.

Under året har samtliga nämnsammanträden varit öppna för allmänheten och flera har inletts med tillfälle till dialog med nämndens ledamöter. Skoldialogmöten med aktuella frågor har anordnats vid två tillfällen för alla intresserade där nämndordföranden och tjänstemän från förvaltningen deltagit.

Vad gäller brottsförebyggande arbete inom grundskolan så bedrivs det främst inom ramen för UNGSAM. Förskolan arbetar främst med förhållningssätt och värderingsfrågor.

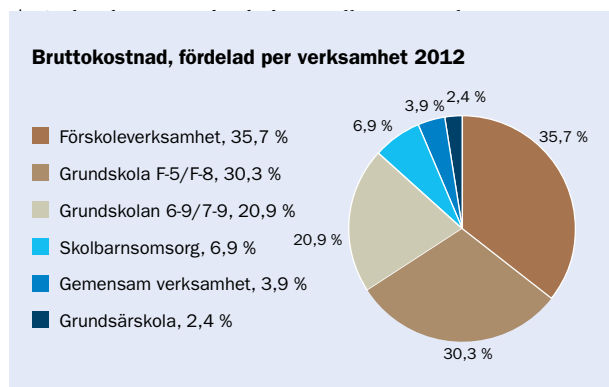
För att genomföra skolplanen har förvaltningen arbetat enligt den av nämnden fastställda genomförandeplanen.

När det gäller förstahandsval har enstaka skolor på grund av platsbrist varit tvungna att tacka nej till elever som valt en skola som inte är inom deras upptagningsområde. Vid förskolan uppfylls platsgarantin där alla garanteras en plats inom 4 månader. Ojämn platstillgång gör att vissa barn får plats i andra kommuner än den önskade. Därför planeras nya förskolor i Vega, Tungalsta och Västerhaninge.

Studie- och yrkesvägledningen har centraliserats och uppdragsbeskrivningen kommer att förtydligas i den nya organisationen.

Andelen som når målen i alla ämnen ökar i årskurs 9. Att avgöra vilka insatser som lett till denna ökning är mycket svårt då vi sällan utvärderar våra insatser med exempelvis kontrollgrupper. Dessutom har vi ett nytt betygssystem som kan påverka bedömningarna. Sådant som har bidragit till en ökad måluppfyllelse är de senaste årens insatser för implementering av den nya läroplanen Lgr 11, kompetensutveckling kring formativ bedömning och likvärdig bedömning, förtydligandet av utredning kring särskilt stöd och åtgärdsprogram samt ett fortsatt arbete med att utveckla formerna för det resultatstyrda arbetet.

### Ekonomisk hållbarhet



Vid förskolan ges kontinuerlig handledning från Reggio Emilia-institutet i förhållningssätt och att vara en ledare, med fokus på inflytande och delaktighet.

Grundskolan har genomfört en riktad utbildning kring hur man coachar medarbetare. Flera rektorer deltar i rektorsutbildningen. Grundskolan behöver fortsätta utveckla arbetet med att stödja rektorernas ledarskap.

Vi kommer också att fortsätta jobba med projektet ”Frisk i förskolan” i samarbete med företagshälsovården. Syftet med projektet är att få ned den höga sjukfrånvaron bland medarbetarna i förskolan. Den stora sjukfrånvaron i förskolan ligger i andelen långtidssjukskrivna.

För att underlätta för dem som vill ansöka om att bedriva en fristående förskola eller pedagogisk omsorg finns tydliga rutiner, riktlinjer och råd om hur man går tillväga för att ansöka på Haninge kommuns webbplats. För råd och stöd samt tillsyn finns det en anställd tillsynsansvarig på förvaltningen.

### INTERN KONTROLL

I grund- och förskolenämndens plan för internkontroll ryms även en mål- och resultatuppföljningsplan. Detta betyder att internkontrollplanen blir mer heltäckande. Mål- och resultatuppföljningsplanen ligger till grund för den uppföljning som sker under året av skolornas resultat. Betygen och resultaten vid nationella prov och kunskapskontroller följs upp och utvärderas på olika nivåer.

Utöver de kontroller som redovisas i mål- och resultatuppföljningsplanen har ytterligare ett antal arbetsområden valts ut som ska kontrolleras inom ramen för internkontrollen. Till internkontrollplanen har valts ut rutiner som får kännbara eller allvarliga konsekvenser om de inte fungerar.

### EKONOMI

Grund- och förskolenämndens nettokostnad uppgick under året till 1 384,7 miljoner kronor (mnkr), vilket motsvarar ett överskott jämfört med budget på 6,0 mnkr.

Den centrala förvaltningen redovisade ett överskott jämfört med budget på 4,2 mnkr, varav den centrala stödavdelningen redovisade ett överskott på 3,7 mnkr och modersmålsenheten ett överskott på 0,7 mnkr.

Förskoleverksamhetens resultatenheter redovisade ett samlat underskott på 0,6 mnkr. Resultatenheterna inom grundskoleverksamhetens år F-6 redovisade ett samlat underskott på 0,5 mnkr och resultatenheterna inom grundskoleverksamhetens år F-9/7-9 ett samlat underskott på 1,4 mnkr.

Resultatenheterna har under året utnyttjat 3,2 mnkr av tidigare års överförda överskott på totalt 4,9 mnkr. Under året har även 2,6 mnkr återbetalats av tidigare års överförda underskott som sammanlagt uppgick till 20,2 mnkr vid årets början.

Ekonomi (mnkr)	Budget	Bokslut	Bokslut
	2013	2013	2012
Verksamhetens intäkter	148,3	149,5	144,0
Verksamhetens kostnader	1 539,0	1 534,2	1 453,0
Nettokostnad*	1 390,7	1 384,7	1 309,0
Resultat	0,0	6,0	-6,3

\* Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige



## PERSONAL

Grund- och förskolenämnden har utifrån det personalpolitiska programmets fem strategiområden valt att prioritera två områden: chefs- och ledarskap samt kompetensförsörjning. Nya chefer uppmanas att delta i kommunens chefsprogram. Rektorer som inte genomgått den statliga rektorsutbildningen anmäls och deltar. Alla chefer har bidragit till arbetet att ta fram riktlinjer för chefsuppdraget. Vad gäller kompetensförsörjning har ett kartläggningsarbete på förvaltningen påbörjats.

De rapporter som gjorts från arbetsplatsundersökningen har lyfts på arbetsplatsträffar på alla nivåer inom förvaltningen. Handlingsplaner finns inte på alla enheter.

### Analys av sjukfrånvaro

Personal	2012	2013
Antal anställda	2 075	2 100
Varav män	307	337
Varav kvinnor	1 768	1 763
Sjukfrånvaro i % av överenskommen arbetstid, alla anställda	8,9	9,2
Sjukfrånvaro bland kvinnor (%)	9,5	10,0
Sjukfrånvaro bland män (%)	5,4	4,8
Långtidssjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	50,5	52,2
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (%)	8,4	7,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (%)	8,7	9,8
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (%)	9,1	8,8

*Uppgifterna gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.*

Målet att sjukfrånvaron skulle vara lägre än förra året har inte uppfyllts, utan utvecklingen har gått i motsatt riktning. Sjukfrånvaron i procent av överenskommen arbetstid har ökat. Det bör noteras att sjukfrånvaron i procent bland män har sjunkit. Den högsta sjukfrånvarotiden i procent uppvisar åldersgruppen 30–49 år.

	2014	2015	2016
Beräknade pensionsavgångar	48	48	40
<b>Akkumulerat</b>	<b>48</b>	<b>96</b>	<b>136</b>

Ovanstående tabell visar kommande pensionsavgångar. För år 2014 redovisas antalet anställda som under året fyller 65, 66 eller 67 år. För år 2015 och 2016 redovisas de personer som fyller 65 år. Om de personer som fyller 65 år 2014 eller 2015 väljer att fortsätta arbeta kommer antalet pensionsavgångar dessa år att bli lägre.

## FRAMTIDEN

Studie- och yrkesvägledningen samt mottagandet av nyanlända elever kommer att centraliseras under 2014. Målet

är att höja kvaliteten samt förbättra graden av likvärdighet mellan enheterna.

Grundskolan kommer att införa ett nytt verksamhets-system för att stödja lärarna i deras pedagogiska arbete.

En del av grundskolans lokaler kommer att renoveras. Personal och elever i berörda delar kommer då att vara evakuerade under nästa läsår.

Fortsatt arbete kommer att ske med det systematiska kvalitetsarbetet med bland annat skolresultatprofiler och förbättringsplaner.

Förskolan kommer under 2014 att starta en ny internutbildning för förskollärare. Den kommer att vara inriktad mot ledarskap och förskollärares förmåga att driva det pedagogiska arbetet. Satsningen handlar om att höja kompetensen, men vi tror också att det kommer att locka fler förskollärare till Haninge kommun. Bristen på förskollärare i vissa enheter är ett problem vi på allvar ska uppmärksamma även under 2014.

Byggnationer och reinvesteringar kommer att fortlöpa under 2014. Gudö förskola står klar i början av 2014. Vega får en reinvestering i sina lokaler. Den evakueringsplan som gäller för grundskolan kommer att påverka också förskolans personal och barn.

Enligt förbättringsplanerna ska förskolorna under året arbeta vidare med det systematiska kvalitetsarbetet, demokratiska processer och hållbar utveckling. Vi driver också ett projekt som heter ”Frisk i förskolan” för att minska sjukfrånvaron i förskolan.

Förskolan och grundskolan kommer att få ett nytt digitalt beslutsstödsprogram under 2014.

Under våren 2014 kommer en förvaltningsintroduktion att införas för att erbjudas till alla nyanställda medarbetare på förvaltningen.

# Gymnasie- och vuxen- utbildningsnämnden

## Ansvarsområde

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. Nämnden ansvarar också för kommunens informationsansvar, och kommunen är skyldig att hålla sig informerad om sysselsättningen hos ungdomar mellan 16 och 19 år som inte går i gymnasieskolan.

Förvaltningschef:  
Mats Öhlin



Ordförande:  
Johan Svensk (MP)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nämndens strategi var att mäta matsvinnet (tallrikssvinnet), vilket gjorts vid ett antal tillfällen under året vid gymnasieskolorna. Matsvinnet har skiftat kraftigt vid mätpunkterna och mellan skolorna. Någon jämförelsesiffra finns inte för 2012. Inköpen av ekologiska livsmedel var lika hög som förra året, det vill säga 15 procent.

Utbildningsförvaltningen och fastighetsförvaltaren Tornberget har haft ett visst samarbete för att försöka minska energianvändningen. Ett större samarbete kan utvecklas mellan utbildningsförvaltningen och Tornberget för att på ett mer systematiskt sätt arbeta med energiförbrukning i de fastigheter som utbildningsförvaltningen använder.

### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Trots att antalet ungdomar i gymnasieåldern har minskat under flera år ökar antalet antagna elever till kommunens egna gymnasieskolor. Sannolikt beror detta på en kombination av faktorer: skolorna erbjuder attraktiva utbildningar och anpassar antalet platser till efterfrågan, skolorna har gott



## NYA FREDRIK

Äntligen har bygget av nya Fredrik startat. Vår skola kommer att få helt nya och fräscha lokaler. Den nya skolan kommer att rymma upp till 600 elever och

ha ungefär samma programstruktur som vi har idag. Under byggets gång kommer en del av våra elever att erbjudas praktikplatser (APL) på bygget.

rykte, samt att eleverna har en positiv bild av skolorna, där lärarna och undervisningen är avgörande.

Tryggheten har varit ett prioriterat område och andelen elever som känner sig trygga i skolan har ökat, vilket visar att insatserna gett resultat. Samtidigt finns otrygghetsfaktorer hos en märkbar del av eleverna. Dessa faktorer behöver identifieras och åtgärdas.

Uppföljning av närvaron på Idrott och hälsa A gjordes för första gången detta år. Närvaron varierar märkbart mellan skolorna och insatser behöver göras för att minska den ogiltiga frånvaron.

Andelen elever med minst G i slutbetyg i Idrott och hälsa A har minskat mellan år 2012 och 2013. Resultaten visar en fallande trend de senaste åren. En kartläggning behöver göras för att utreda sambanden som lett till sjunkande resultat och klargöra vilka åtgärder som behöver vidtas.

När det gäller gymnasieskolans och vuxenutbildningens verksamhet lämnas få klagomål. Klagomålen leder ofta till åtgärder i verksamheten. Utöver klagomålshantering i enlighet med skollagens krav mottas synpunkter genom kommunens gemensamma synpunktshantering.

Under året har samtliga nämndsammanträden varit öppna för allmänheten och flera har inletts med tillfälle till dialog med nämndens ledamöter. Skoldialogmöten med aktuella frågor har anordnats vid två tillfällen för alla intresserade där nämndordföranden och tjänstemän från förvaltningen deltagit.

Gymnasiechefen är sammankallande i det lokala chefsrådet som har till uppgift att samordna det brottsförebyggande arbetet inom Unga. Ungaarbetet har under året utvidgats till två av kommunens gymnasieskolor med målet att under nästa år omfatta alla skolor.

För att genomföra skolplanen så har förvaltningen arbe-

tat enligt den av nämnden fastställda genomförandeplanen.

Elever antagna till sitt förstahandsval:

	2012	2013
Folkbokförda elever i Haninge kommun	68,3 %	73,1 %
Elever som sökt till Haninge kommuns gymnasium	70,6 %	70,4 %
Behöriga folkbokförda elever i Haninge kommun	79,7 %	84 %
Behöriga elever som sökt till Haninge kommuns gymnasium	71,2 %	82,5 %
Behöriga folkbokförda elever i Haninge kommun som sökt till Haninge kommuns gymnasium	83,9 %	84,6 %

Källa: *ksl.ist-analys.com*

Elever folkbokförda i Haninge fick år 2013 oftare sitt förstahandsval tillgodosett än 2012. Detta kan bero på de minskade årskullarna i förhållande till antalet gymnasieplatser som ger ett överutbud i regionen. Uppgiften gäller sökande till alla huvudmän.

Ännu kraftigare är ökningen bland behöriga förstahandsökande till Haninges egna skolor. Strävan i kommunens egna skolor har varit att i möjligaste mån anpassa antalet platser till antalet förstahandsökande. Även här har de minskande årskullarna gjort att fler elever kunde få sitt förstahandsval tillgodosett genom att konkurrensen om de mest attraktiva gymnasieutbildningarna har minskat.

Kring årsskiftet 2012/2013 utreddes organisation och uppdragsbeskrivning för studie- och yrkesvägledningen. Detta ledde till nämndbeslut om en central organisation med gemensam uppdragsbeskrivning. Vid samma tillfälle



I Nya Fredrik kommer det att finnas toppmoderna verkstäder och teorisalrar. Skolan kommer också att ha ett eget tillagningskök med skolrestaurang. Allt

beräknas vara klart under våren 2016 och ordinarie skolverksamhet i nya skolan startar höstterminen 2016.

tog nämnden beslut om att rekommendera kommunstyrelsen att inrätta ett arbetsmarknadsråd. Beslutet att inrätta ett arbetsmarknadsråd togs i kommunstyrelsen i december 2013.

Andelen elever på gymnasiet som blir behöriga till högskolestudier (avser elever på nationella och specialutformade program) var nära 81 procent år 2013, att jämföra med drygt 78 procent år 2012. Andelen folkbokförda elever som börjar på högskolan inom tre år efter avslutad gymnasieutbildning var 42 procent år 2012 och 36 procent år 2013. Under år 2012 och 2013 har ingen uppföljning av antalet praktikplatser på gymnasiet gjorts. Definitionen av hur antal praktikplatser ska beräknas behöver förtydligas.

År 2013 ändrades upplägget för elevenkäterna både på gymnasiet och i vuxenutbildningen. Årskurs 2 på gymnasiet och hela vuxenutbildningen deltog i läns gemensamma enkäter i stället för kommunens egna.

Det underlag som finns antyder att såväl tryggheten som arbetsron har ökat i kommunens egna gymnasieskolor. Trots det känner en grupp elever inte tillräcklig trygghet och det är fortfarande en mycket stor andel av eleverna som upplever att de blir störda i sitt arbete i skolan. Inom vuxenutbildningen är både trygghet och arbetsro högre än i gymnasieskolan. Eftersom utvärderingsmodellerna skiljer sig starkt mellan år 2012 och år 2013 går det inte att dra någon slutsats om förändring eller trend.

### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nämndens ekonomiska resultat är ett överskott jämfört med budget på 6,4 miljoner kronor.

För att få tydligare rutiner, stöd och kontroll skapades en checklista förra året för ekonomisk uppföljning för såväl enhetsnivå som övergripande nivå. Denna checklista har förbättrat stödet för cheferna vid hanteringen av det egna ekonomiansvaret.

Nämnden har gjort fortsatta satsningar på att stärka chefs- och ledarskapet. Under året har en rektor fullföljt den statliga rektorsutbildningen och två rektorer deltar i den. Ledningsgruppsmöten med alla rektorer sker varannan vecka och då tas såväl strategiska ledarskapsfrågor som rektors förutsättningar och arbetsvillkor upp.

Året har präglats av stora organisatoriska förändringar. Sådana processer påverkar utfallet i olika typer av medarbetarenkäter. Trots det syns förbättringar på en del punkter, även om det är stor variation mellan de olika enheterna, både i utfall och svarsfrekvens.

### INTERN KONTROLL

I gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens plan för internkontroll ryms även en mål- och resultatuppföljningsplan. Detta betyder att internkontrollplanen blir mer heläckande. Mål- och resultatuppföljningsplanen ligger till grund för den uppföljning som sker under året av skolornas resultat. Betygen och resultaten vid nationella prov och kunskapskontroller följs upp och utvärderas på olika nivåer.

Utöver de kontroller som redovisas i mål- och resultatuppföljningsplanen har ytterligare ett antal arbetsområden valts ut som ska kontrolleras inom ramen för internkontrollen. Till internkontrollplanen har valts ut rutiner som får kännbara eller allvarliga konsekvenser om de inte fungerar.

### EKONOMI

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden hade en nettobudget på 358,1 miljoner kronor (mnkr). Totalt omfattade verksamheten cirka 4 000 gymnasieelever och sammanlagt ungefär 2 000 elever som fick vuxenutbildning varje år.

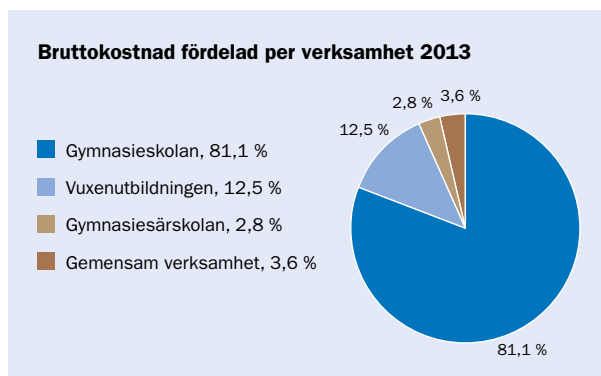
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens nettokostnad uppgick till 351,7 mnkr och nämnden redovisade därmed ett överskott jämfört med budget på 6,4 mnkr. Nämndens centrala verksamheter samt vuxenutbildningen hade ett överskott jämfört med budget. Nettokostnaderna för kommunens vuxenutbildning, som är anslagsfinansierad, var 4,0 mnkr lägre än den tilldelade budgetramen. Överskottet för nämndens centrala verksamheter förklaras till stor del av att de utbetalda tilläggsbeloppen till gymnasiesärskolan var 3,4 mnkr lägre än budgeterat som följd av lägre elevantal och lägre genomsnittliga ersättningar än beräknat i budget. Nettokostnaderna för eleversättningar till kommunala och fristående gymnasieskolor var däremot 2,5 mnkr högre än budgeterat.

De kommunala gymnasieskolorna redovisade sammanlagt ett underskott då nettokostnaderna var 6,0 mnkr högre än skolornas erhållna elevintäkter.

Nämndens reserv på 2,5 mnkr förbrukades inte under året.

Ekonomi (mnkr)			
	Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	125,1	134,0	124,2
Verksamhetens kostnader	483,2	485,7	501,2
Nettokostnader*	358,1	351,7	383,1
<b>Resultat</b>		<b>6,4</b>	<b>-3,8</b>

\* Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.



### PERSONAL

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har utifrån det personalpolitiska programmets fem strategiområden valt att prioritera två områden: chefs- och ledarskap samt kompetensförsörjning. Nya chefer uppmanas att delta i kommunens chefsprogram. Rektorer som inte genomgått den statliga rektorsutbildningen anmäls och deltar. Alla chefer har bidragit till arbetet att ta fram riktlinjer för chefsuppdraget. Vad gäller kompetensförsörjning har ett kartläggningsarbete på förvaltningen påbörjats.

De rapporter som gjorts från arbetsplatsundersökningen har lyfts på arbetsplatsträffar på alla nivåer inom förvaltningen. Handlingsplaner finns inte på alla enheter.

## Analys av sjukfrånvaro

Personal	2012	2013
Antal anställda	367	358
Varav män	148	145
Varav kvinnor	219	213
Sjukfrånvaro i % av överenskommen arbetstid, alla anställda	4,4	5,0
Sjukfrånvaro bland kvinnor (%)	5,9	6,5
Sjukfrånvaro bland män (%)	2,0	2,9
Långtidssjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	57,7	64,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (%)	3,0	2,7
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (%)	4,0	4,4
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (%)	4,9	5,7

*Uppgifterna gäller tillsvidareanställningar och vistidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.*

Målet att sjukfrånvaron skulle vara lägre än 2012 har inte uppfyllts, utan utvecklingen har gått i motsatt riktning. Sjukfrånvaron i procent av överenskommen arbetstid har ökat. Den högsta sjukfrånvarotiden i procent uppvisar åldersgruppen 50 år eller äldre.

	2014	2015	2016
Beräknade pensionsavgångar	20	7	12
<b>Akkumulerat</b>	<b>20</b>	<b>27</b>	<b>39</b>

Ovanstående tabell visar kommande pensionsavgångar. För år 2014 redovisas antalet anställda som under året fyller 65, 66 eller 67 år. För år 2015 och 2016 redovisas de personer som fyller 65 år. Om de personer som fyller 65 år 2014 eller 2015 väljer att fortsätta arbeta kommer antalet pensionsavgångar dessa år att bli lägre.

### FRAMTID

År 2014 gör Skolinspektionen regelbunden tillsyn av all skolverksamhet i Haninge. Syftet är att granska hur kommunen följer de nationella styrdokument. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt det systematiska kvalitetsarbetet. Det kommer att medföra ett arbete med att ta fram underlag och hålla möten med inspektörerna på alla nivåer i verksamheten. Tillsynen kommer att utmynna i en rapport där brister och utvecklingsområden anges. Sådana granskningar är viktiga tillskott till det systematiska kvalitetsarbetet.

På de flesta gymnasieprogrammen är kunskapsresultaten lägre än riksgenomsnittet och andelen studieavbrott högre. Det finns inga självklara metoder för att förbättra resultaten. Tidigare insatser har till stor del inriktats på centralt beslutade åtgärder och en stor del av ansvaret har lagts på rektorerna. Utbildningsförvaltningen behöver ta en mera aktiv del i att stödja rektorernas utvecklingsarbete. All personal behöver involveras för att hitta möjligheter till utveckling baserade på den pedagogiska professionens kunskap och erfarenhet.

Kommunförbundet Stockholms län har fastställt gemensamma programpriser för de nationella gymnasieprogrammen. I Haninge får den egna gymnasieskolan programpeng för sina gymnasieprogram. Från 2014 kommer programpengen för alla Haningeelever att ligga på samma nivå som länsprislistan. Det förbättrar enheternas förutsättningar för en ekonomi i balans. Tidigare var programpengen för Haningeelever i kommunens egna skolor lägre än länsprislistan. Dock har den årliga uppräknings av programpriset i länsprislistan sedan 2011 varit tydligt lägre än framförallt utvecklingen av personalkostnaderna i skolan, varför skolornas ekonomiska förutsättningar de senaste åren successivt försämrats.

De egna gymnasieenheter har saknat ekonomiskt incitament att stimulera elever att delta i modersmålsundervisning. Snarare har incitamentet varit det motsatta. Till år 2014 införs en modersmålspeng på samma nivå som ersättningen för modersmålsundervisning till andra utbildningsanordnare. Det kan förväntas leda till att fler gymnasieelever läser modersmål.

Målgruppen vuxna som har rätt till samhällsorientering utökades andra halvåret 2013. Med anledning av det ökades ramen för vuxenutbildningen år 2013. År 2014 ökas ramen ytterligare för att möta helårseffekten av det utökade uppdraget.

I december 2013 tog gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställning till frågor som Kommunförbundet i Stockholms län ställt till länets kommuner om en gemensam vuxenutbildningsregion. Haninge kommun har en egen verksamhet med bra volym och god kvalitet. Haninge kommun väljer därför att inte delta i den kommande upphandlingen av vuxenutbildning med anledning av att det saknas instrument för att mäta och jämföra kvalitet mellan anordnare av vuxenutbildning.

Lärarnas arbetsbelastning är en central fråga i såväl Haninge som hela riket. De flesta lösningarna för att säkerställa en god arbetsmiljö för Haninges lärare ligger på lokal nivå, eftersom rektor är den som är ansvarig för enhetens inre organisation. Utbildningsförvaltningen behöver ha en aktiv stödjande roll i enheternas arbete med denna fråga.

Under våren 2014 kommer en förvaltningsintroduktion att erbjudas till alla nyanställda medarbetare på förvaltningen.

# Kultur- och fritidsnämnden

## Ansvarsområde

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för idrotts- och friluftsvksamhet, fritidsgårdsverksamhet samt biblioteks- och kulturverksamhet inklusive musikskola och ungdomens hus, Lakeside. Nämnden ansvarar även för Miljöverkstan

Förvaltningschef:  
Sune Eriksson



Ordförande:  
Michael Fridbeck (M)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Miljöverkstan arrangerar naturskoleverksamhet, utbildning i utomhuspedagogik, naturguidningar, odlingsnätverk och föreläsningar. Verksamheten riktar sig främst till barn och unga, men också till kommunens anställda och övrig allmänhet.

Fler enheter har källsorterat sitt avfall jämfört med året innan. Förvaltningen har prioriterat ekologiska livsmedel och andelen ökade till 21 procent av all mat som köptes.

Förvaltningen har fortsatt att energieffektivisera Torvalla genom att använda solenergi. Två nya reningsverk har upphandlats och installerats vid Tungelsta ridskola och Östnora Camping.

### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Tillgängligheten till nämndens verksamheter har förbättrats genom att flera anläggningar kan bokas via webbokning och att anläggningarna har längre öppettider.

Jordbro kultur- och föreningshus har arbetat för att öka tillgängligheten genom bland annat ökat öppethållande.



**BOSTADSPROJEKTET POSEIDONS GRÄND** omges av Poseidons torg i norr, av Nynäsvägen i väster och av Poseidons gränd i söder och öster. Den aktuella platsen är en av de mest centrala platserna i Handen med närhet till buss- och pendeltåg-

strafik, Haninge centrum, Poseidons torg och kulturhuset med bibliotek. Den aktuella platsens centrala läge med det aktuella bostadsprojektet har stor betydelse för att utveckla och bidra till att Handen utvecklas till en levande stad.

Detta är möjligt genom att föreningar som är aktiva i föreningshuset och kommunala verksamheter har samarbetat.

För att stärka kultur- och föreningshusets roll i Jordbro har lokalerna anpassats och marknadsföringen av olika arrangemang förbättrats. Samtidigt har det pågått en omfattande framtidsdialog kopplat till det nya kultur- och föreningshus som beräknas vara klart år 2018.

Nämnden har under året arbetat med två nya politiska program, ett kulturpolitiskt program och ett idrottspolitiskt program. Båda programmen beräknas gå ut på remiss under våren 2014.

Under 2013 har ett förslag till en framtida kulturskola utarbetats och presenterats för nämnden.

Kultur- och fritidsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen har tillsammans genomfört konstprojektet "Kanske en lekplats i mitten" för att utveckla området kring Poseidons torg. Två konstnärer bjöds in att leda en medborgardialog om området.

Projektet var mycket omfattande och inkluderade debatt, teaterföreställning, procession, barnverksamhet, hög delaktighet och ett mycket högt besöksantal i konsthallen.

Förvaltningen har utöver sin ordinarie programverksamhet arrangerat Haningedagen, Haninges första kulturfest samt romska kulturveckor i samarbete med ett antal för-

eningar.

Fritidsgårdarna har under året genomfört en brukarundersökning som visar att en majoritet av besökarna är mycket nöjda med verksamheten. Ungdomarna känner sig trygga på och i närheten av kommunens fritidsgårdar. Kultur- och fritidsförvaltningen har arrangerat ett sommarkollo och de välbesökta evenemangen XL och Haninge Fantasy Games.

Resultaten från undersökningen Ung livsstil som genomfördes under föregående år har presenterats för allmänheten, föreningar och förvaltningens medarbetare. Materialet är ett viktigt underlag i förvaltningens arbete med att anpassa verksamheter utifrån barn och ungas behov och önskemål.

Kultur- och fritidsnämnden startade arbetet med en ny biblioteksplan som beräknas vara färdig under våren 2014.

Tio av kultur- och fritidsnämndens verksamheter har kvalitetsdeklarerade tjänster. En inventering under året visade att samtliga skapades under år 2007 samt att någon större uppföljning av dem inte har genomförts. En uppföljning och en revidering av tjänsterna behöver därför genomföras under kommande verksamhetsår.

Kultur- och fritidsnämnden beviljades pengar från Statens kulturråd för att öka läsandet hos barn och unga i



**CENTRUM I STADSDELEN VEGA**, med torg och kringliggande verksamheter, planeras att ligga i närheten av den nya pendeltågsstationen. På västra sidan av stationen planeras en F-9 skola, samt ett aktivitetshus där unga och gamla kan mötas. Längst huvudgatan (som genom en ny trafikplats kommer att

ansluta till väg 73 i öster) byggs det också separata gång- och cykelvägar.

I stadsdelen Vega kommer det vara nära till allt och lätt att känna sig hemma. Här kommer det finnas goda förutsättningar för ett aktivt levnadssätt där livspusslet har en enkel lösning.

idrottsrörelsen.

Biblioteken har satsat på att göra digitala medier tillgängliga för flera. Olika grupper har olika behov och biblioteken har satsat på IT-pedagogisk handledning.

Kultur- och fritidsnämnden har satsat på ökad tillgänglighet till idrott och friluftsliv. Därför har ett nytt ridhus byggts i Tungalsta, och öppettiderna i Torvalla simhall har bättre anpassats utifrån medborgarnas behov.

Förvaltningen har köpt en ny pistmaskin för att utveckla skidsporten.

En sms-tjänst som meddelar när skidspåren är preparerade i de olika kommundelarna har också inhandlats.

Förvaltningen har medverkat vid Haningedagen, riksmästerskapen i dart, judo-SM, Kamratcupen i inomhusfotboll och Haninge Open. Kultur- och fritidsförvaltningen deltog också i arrangerandet av världscuptävlingen Slottsprinten som genomfördes i Stockholm.

Projektet ”Unga gör för unga – unga inspiratörer” har kontinuerligt arbetat med utbildningar av unga ledare bland annat genom inspirationsföreläsningar och läger. Syftet är att bidra till att skapa en meningsfull fritid för unga. Projektet har även utvecklat en CV-verkstad som anpassats utifrån ungdomarnas behov. Under året har kultur- och fritidsnämnden beslutat att projektet ska införlivas i ordinarie verksamhet i samarbete med Lakeside.

Kultur- och fritidsförvaltningen har varit drivande i arbetet med att utarbeta den kommungemensamma handledningen ”Lätt och rätt för alla” för att tillämpa FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen har under året gett ut boken ”Det är här vi bor! – tiotusen år i Haninge” med syfte att lyfta fram ett urval intressanta kulturmiljöer i Haninge.

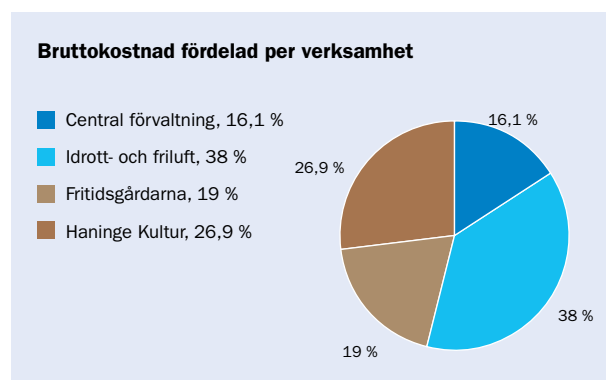
### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Kultur- och fritidsnämnden redovisade ett överskott jämfört med budget på 4,8 miljoner kronor (mnkr).

Ekonomi (mnkr)	Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	40,6	37,6	39,8
Verksamhetens kostnader	215,0	207,2	204,2
Nettokostnader*	174,4	169,6	164,4
<b>Resultat</b>		<b>4,8</b>	<b>6,5</b>

\*Motsvarar ram enligt fullmäktige.



Kultur- och fritidsförvaltningen har planerat att införa en ny områdesbaserad organisation. I det arbetet har en viktig del varit att klargöra strategiområden och identifiera vilka processer som fungerar bra samt vilka som kan förbättras. Det handlar om olika typer av verksamhetsprocesser, men även olika typer av stödprocesser som antingen är befintliga eller behöver etableras för att säkerställa god kvalitet. Arbetet kommer att fortsätta under 2014.

### Besöksstatistik 2013

Fritidsgårdar	436 901
Torvalla sim- och sporthall	625 003
Torvalla IP	618 556
Kulturhuset	171 753
Bibliotek*	666 372
Lakeside	51 341
<b>Totalt</b>	<b>2 569 926</b>

\*Inklusive webb.

### INTERN KONTROLL

I nämndens internkontrollplan ingår 22 processer och rutiner som ska följas upp. I uppföljningen framgår det att en majoritet av rutinerna som ingår i nämndens internkontrollplan fungerar väl. Det finns dock anledning att öka kännedomen om internkontrollplanen hos ansvariga chefer samt säkerställa vissa processer. Under året inleddes bland annat ett nära samarbete med kommunens inköpsorganisation för att säkerställa en god kvalitet vid upphandling av varor och tjänster. Exempel på andra förbättringsområden som identifierats är svarstider till synpunktslämnare i systemet C2, samt större kompetens gällande dokumenthantering.

Antalet inkomna synpunkter och svarstider till den som lämnat synpunkten har följts upp. Nämndens verksamheter fick under året 113 synpunkter via systemet C2, vilket i princip motsvarar antalet från föregående år. Cirka en tredjedel av synpunktslämnarna hade inom tre dagar fått svar på sin synpunkt vilket är en förbättring sedan föregående år. Svarstiden kan dock förbättras avsevärt.

Förvaltningen arbetar för närvarande med att införa en ny organisation, vilket innebär att ansvaret för respektive sakområde kommer att omfördelas. I samband med detta kommer vikten av en snabb och korrekt synpunktshantering att lyftas.

Kultur- och fritidsnämnden redovisade ett överskott jämfört med budget på 4,8 miljoner kronor (mnkr).

Nämndens nettobudget, inklusive överföring av 2012 års överskott, omfattade totalt 174,4 mnkr. Utfallet var 169,6 mnkr. Överskottet berodde till största delen på att 4,0 mnkr av överföringen från 2012 förblev oanvända. Resultatet, exklusive resultatöverföringen från 2012, var ett överskott på 0,8 mnkr jämfört med budget.

Från och med 2013 gällde ett nytt avtal angående fritidsverksamheten för unga med behov av särskilt stöd, vilket innebar lägre intäkter jämfört med föregående år. Kostnaderna var samtidigt högre än föregående år, vilket främst berodde på ökade lokalkostnader, högre kapitalkostnader och övriga pris- och löneökningar. Under året inrättades Miljöverkstan, vilket bidrog till ökade verksamhetskostnader jämfört med föregående år.



## PERSONAL

Sjukfrånvaro på kultur- och fritidsförvaltningen motsvarade vid årets slut 8 procent. Det är en siffra som är högre än föregående år då den motsvarade 5,6 procent. Förvaltningen ingår i det kommungemensamma projektet med syfte att sänka sjukfrånvaron i kommunen.

I arbetsplatsundersökningen fick förvaltningen ett nöjdmedarbetar-index motsvarande 67. Det är ett sämre resultat än föregående år, och det uppsatta målet uppnås inte.

Personal	2012	2013
Antal anställda	211	212
Varav män	95	98
Varav kvinnor	116	114
Sjukfrånvaro i % av överenskommen arbetstid, alla anställda	5,6	8,2
Sjukfrånvaro bland kvinnor (%)	7,2	9,1
Sjukfrånvaro bland män (%)	3,7	7,1
Långtidssjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	44,1	62,2
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (%)	3,0	6,0
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (%)	5,6	7,0
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (%)	6,1	10,1

*Uppgifterna gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.*

Kultur- och fritidsförvaltningen har under 2013 arbetat med att genomföra en beslutad organisationsförändring där förvaltningen ska utgå från geografiska områden. Det innebär i praktiken att de personalpolitiska strategier som stått i centrum under året har utgjorts av ett meningsfullt och resultatintriktat arbete med en god arbetsmiljö, medarbetarskap, chefs- och ledarskap samt kompetensförsörjning.

I arbetet med den nya organisationen har inhämtandet av kunskap från organisationens medarbetare fyllt en viktig funktion. Kunskapen har varit viktig i arbetet med att sätta de strukturer som syftar till att skapa en mer resultatintriktad organisation där arbetsmiljön är god och medborgaren är i fokus. Ambitionen med en ny områdesindelad organisation är även att skapa bättre möjligheter till samverkan mellan medarbetare och verksamheter, samt att öka medarbetarnas möjlighet till att anpassa verksamheterna till medborgarnas behov. Förvaltningen har även inlett arbetet med att skapa och etablera en gemensam värdegrund.

En del i arbetet med den nya organisationen har utgjorts av att kartlägga chefernas roll och arbete. Då framkom det att förvaltningens chefer ansåg att det administrativa arbetet är alltför betungande och att de efterfrågar ett bättre stöd för dessa arbetsuppgifter. Förvaltningen har därför beslutat att inrätta en stödfunktion i den nya organisationen med syfte att kunna vägleda cheferna så att de får mer tid över till sitt kärnuppdrag. Samtliga chefer på förvaltningen har under året deltagit i de kommungemensamma chefsdagarna. Vid rekrytering av nya chefer till organisationen har

Haninge kommuns chefsriktlinjer använts samt kompetensbaserad rekrytering tillämpats.

Kultur- och fritidsförvaltningens ledningsgrupp beslutade under året att samtliga avdelningar ska genomföra en utbildning om jämställdhet och mångfald. Utbildningen som genomförs av organisationen Crossing Boarders syftar till att öka kunskapen och förståelsen om jämställdhet och mångfald samt ger verksamheterna praktiska verktyg i sitt arbete för att nå underrepresenterade grupper. Under år 2013 har delar av avdelningen för kultur genomfört utbildningen. Ungdomens hus Lakeside har även utbildat sin personal i normkritisk pedagogik.

Uppföljningen av mål 2, 3 och 5 i Haninge kommuns plan för främjande av mångfald visar att förvaltningen främjar sin måluppfyllelse något i jämförelse med föregående år. Resultaten är dock inte helt jämförbara då några av indikatorerna som hämtas från arbetsplatsundersökningen är förändrade.

	2014	2015	2016
Beräknade pensionsavgångar	5	5	4
<b>Akkumulerat</b>	<b>5</b>	<b>10</b>	<b>14</b>

Ovanstående tabell visar kommande pensionsavgångar. För år 2014 visas antalet anställda som under året fyller 65, 66 eller 67 år. För år 2015 och 2016 redovisas de personer som fyller 65 år. Antalet pensionsavgångar kommer bli lägre om de som fyller 65 år väljer att fortsätta arbeta.

## FRAMTIDEN

Nämndens verksamheter påverkas av den ekonomiska utvecklingen på både global, nationell och lokal nivå. Under 2014 kommer det därför vara viktigt att ha en budget i balans, för att på så vis kunna fortsätta att skapa bra verksamheter för Haninge kommuns invånare.

Kultur- och fritidsförvaltningen inför från och med 1 april 2014 en ny organisation som baseras på de geografiska områdena norr, central och syd. Syftet med den nya organisationen är bland annat att korta beslutsvägar och skapa nya möjligheter till samverkan mellan olika verksamheter som har en bättre lokal förankring. Utöver de geografiska områdena inrättas även en enhet för stöd och utveckling som bland annat kommer hantera förvaltningens stöd till chefer samt ordinarie kansliverksamhet som utgörs av nämndhantering, verksamhetsplanering och uppföljning samt utredningar.

Det kommande året kommer därför att präglas av stort fokus på att få den nya organisationen att fungera på bästa sätt, vilket kommer att kräva stort engagemang från förvaltningen.

# Miljönämnden

## Ansvarsområde

Miljönämnden ansvarar för övergripande miljöpolitiska frågor och verkar för en ekologiskt hållbar utveckling. För att bidra till att uppnå miljö- och klimatmålen samarbetar miljönämnden med myndigheter, organisationer, näringslivet och enskilda. Miljönämnden ansvarar för att öka kunskapen inom miljöområdet och att bland annat inventera skyddsvärda områden.

Förvaltningschef:  
Bengt Svenander



Ordförande:  
Anna Ragnar (MP)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Miljönämnden antog en ny klimat- och energistrategi i november. Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige godkänner den nya strategin i början av 2014.

Kommunen och två bensinbolag har tillsammans invigt ett tankställe för fordonsgas. För elbilar finns det tre laddstolpar i kommunen. Varje laddstolpe kan ladda två bilar samtidigt.

Energieffektiviseringsstödet har fördelats till Haninge bostäder och Tornberget för att exempelvis utreda återvinning av värmen och beräkna livscykelkostnader.

Klimatmiljonen har exempelvis fördelats till stadsbyggnadsnämnden för att sköta parkerna i Jordbro med häst och vagn. Nämnden fick också pengar för att köpa och installera en solcellsanläggning för att ladda elfordon.

Miljönämnden godkände en ny naturvårdsplan. I planens naturkatalog redovisas resultatet av samtliga naturinventeringar som gjorts i Haninge kommun. Kännedom om viktiga områden att bevara ökar möjligheten att uppnå målet om att den biologiska mångfalden ska öka.

Kommunen håller på att ta fram en ny översiktsplan. Naturvårdsplanen utgör underlag för översiktsplanen. Genom den miljöbedömningsprocess, som ingår i arbetet med översiktsplanen, kan miljönämnden verka för att hänsyn tas till biologisk mångfald och miljö- och klimatmål.

Förvaltningen har avslutat en inventering av jättelokans utbredning. Jättelokor som växer på kommunal mark har under året bekämpats.

Förvaltningen har haft 27 olika naturguidningar för allmänheten. En skrift med titeln "Vägvisare till naturen i Haninge" har producerats.

Nämnden värnar om och utvecklar våtmarker. Därför har våtmarksslåttern i Forsla kärr söder om Brandbergen ökat. En klassning av sjöars och vattendrags påverkan av föroreningar genomfördes i samarbete med Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund och stadsbyggnadsförvaltningen. Förvaltningen har inventerat förekomsterna av fisk, främst plattfisk, på grunda bottnar på flera platser. Inventeringarna ska öka kunskapen om statusen på fiskfaunan och vara underlag för framtida bedömningar av platser för marina reservat.

### Social hållbarhet

✧ *Detta målområde omfattas inte av miljönämndens ansvarsområde och behandlas därför inte.*

### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Måluppfyllelse: Så här har nämnden bidragit till att nå målen: Nämndens ekonomiska resultat för 2012 blev ett överskott på 0,6 miljoner kronor (mnkr).*

**INTERN KONTROLL**

I nämndens internkontrollplan ingår sju kontrollmoment. Rutinerna som har kontrollerats fungerar oftast enligt de regler som finns. För att ytterligare förbättra den interna kontrollen fortsätter genomgången av kommunövergripande policyer, planer och riktlinjer.

**EKONOMI**

Nämndens ekonomiska resultat för 2013 blev ett överskott på 0,6 miljoner kronor (mnkr). Nämndens budget omfattade, inklusive överföring av 2012 års överskott, totalt 3,1 mnkr.

Ekonomi (mnkr)			
	Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	0,0	0,0	0,1
Verksamhetens kostnader	3,1	2,5	3,3
Nettokostnad*	3,1	2,5	3,3
Resultat		0,6	0,6

\*Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.

**PERSONAL**

Kommunstyrelseförvaltningens personal stödjer miljönämnden. Se kommunstyrelsens verksamhetsberättelse.

**FRAMTIDEN**

Nämndens framtida utmaningar ligger i att minska koldioxidutsläppen, framför allt från transporter, vidta åtgärder för att uppnå en god ekologisk och kemisk status i kommunens alla vattendrag, säkerställa den biologiska mångfalden samt bidra till en hållbar stadsutveckling.

# Revisionen

## Ansvarsområde

Revisorernas uppgifter följer av kommunallag, revisionsreglemente och god revisionssed i kommunal verksamhet. Revisionen syftar ytterst till att ge kommunfullmäktige underlag till ansvarsprövning av nämnder, styrelser och enskilda förtroendevalda.

*Ordförande: Rolf Brehmer*

## REVISIONENS SYFTEN OCH MÅL

Enligt kommunallagen 9 kap 9 § ska revisorerna pröva om

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna ska årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionssed. Granskning ska ske på samma sätt i kommunala bolag, genom de lekmannarevisorer som utsetts i bolagen och stiftelserna.

Revisionen ska vara framåtsyftande, leda till utveckling, förbättring och en effektivare verksamhet. Den ska även vara en tillgång i det demokratiska arbetet och ett stöd för arbetet i styrelser och nämnder. För att klara detta uppdrag, och kunna uttala sig i ansvarsfrågan, måste revisorerna prioritera och planera sina insatser. Därför genomför revisionen årligen en analys av väsentlighet och risk för alla nämnder och styrelser, vilken ligger till grund för all granskning.

Revisionen lämnar årligen en revisionsberättelse till kommunfullmäktige. Vi kan rikta anmärkningar mot nämnder, beredningar och enskilda förtroendevalda och ska i vår revisionsberättelse uttala oss om ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

## BASGRANSKNING 2013

Revisionen granskar årligen all verksamhet i den omfattning som följer av god revisionssed. Den årliga granskningen av verksamheten genomförs genom att fortlöpande ta del av mål- och styrdokument, protokoll och övriga handlingar samt genom samtal med nämnder och verksamhet. Vidare granskas nämndernas interna kontroll, delårsbokslut och årsredovisning. Följande insatser omfattas av basgranskningen:

- möten med samtliga styrelser och nämnder
- granskning av överförmyndarnämnden
- granskning av den gemensamma upphandlingsnämnden
- möten med dotterbolagens ledningar
- övergripande granskning och möten med beredningar
- granskning av administrativa interna kontroller
- granskning av kommunens delårsbokslut 2013
- granskning av kommunens årsredovisning 2013.

## FÖRDJUPADE GRANSKNINGAR 2013

Fördjupade granskningar genomförs utifrån risk- och väsentlighetsbedömningen samt erfarenheterna från den årliga övergripande granskningen. Vidare sker risk- och väsentlighetsbedömningen med utgångspunkt ifrån regelbundna möten med samtliga styrelser och nämnder, samt möten med bolagens ledningar.

Utgångspunkten för de fördjupade granskningarna är de mål och uppdrag som fullmäktige gett kommunstyrelsen och nämnderna. Granskningarna syftar till att bedöma huruvida nämnder och styrelser tar emot, genomför och återredovisar mål och uppdrag på ett ändamålsenligt sätt.

Följande fördjupade granskningar har gjorts:

- granskning av skyddet mot oegentligheter
- granskning av bisysslor
- granskning av planprocessen
- granskning av skyddet av våldsutsatta kvinnor
- granskning av administrativa kontroller
- granskning av trafiksäkerhetsarbetet

Granskningen av skyddet mot oegentligheter syftade till att bedöma kommunstyrelsens åtgärder för en bättre styrning och kontroll av riskerna för oegentligheter. Kommunen har väsentliga och relevanta riktlinjer, och i flera nämnders riskanalyser belyses specifika risker som rör oegentligheter.

Granskningen av trafiksäkerhetsarbetet syftade till att bedöma kommunstyrelsens och stadsbyggnadsnämndens styrning, kontroll och uppföljning av trafiksäkerhetsprogram. Granskningen visade bland annat att en tydlig handlingsplan bör upprättas.

# Socialnämnden

## Ansvarsområde

Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg inklusive flyktingmottagning, arbetsmarknadspolitiska åtgärder, omsorg av personer med funktionsnedsättning samt handläggning av serveringstillstånd

Förvaltningschef:  
Gunilla Burefalk



Ordförande:  
Sven Gustafsson (M)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Milersättningen vid tjänsteresor minskade med 30 procent under det senaste året, från cirka 140 000 kilometer till knappt 100 000 kilometer.

Av alla livsmedel som köptes in var 15 procent ekologiska, vilket var samma andel som året innan.

### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Drygt 1 000 personer (1 042) med försörjningsstöd har deltagit i arbetsträning och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Utöver detta har kommunen ett jobbcenter som gett stöd och vägledning till dem som söker jobb eller önskar studera. I och med att kommunen har kunnat hjälpa så många har förvaltningen också uppfyllt sitt strategiska mål.

Antalet personer som fått försörjningsstöd har ökat med drygt 50 personer till 1 565 personer jämfört med 2012. Biståndet per person har ökat med 530 kronor, vilket är en ökning med 7 procentenheter jämfört med 2012. Under 2013 har kostnaderna för försörjningsstöd ökat med drygt 5 miljoner kronor jämfört med året innan. Målet har uppfyllts då det gäller att hjälpa ungdomar att gå vidare till studier eller

arbete. Antalet kommunala sommarjobb för ungdomar med särskilda behov ökade jämfört med föregående år.

Ett av de strategiska målen är att invånarnas delaktighet och inflytande ska öka. För att skapa en dialog har medborgare bjudits in till brukarråd och fokusgrupper.

En särskild genomförandeplan har tagits fram för att öka barn och ungas delaktighet. Denna plan uppdateras kontinuerligt. Utöver detta har en checklista tagits fram.

Målet som gäller god tillgänglighet har endast uppfyllts till viss del. Detta beror på att det ännu inte tagits något beslut om en tillgänglighetsplan. En kvalitetsindikator för tillgänglighet kommer att tas fram under 2014

### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Socialnämndens ekonomiska resultat för år 2013 blev 8,1 miljoner kronor.

Nämnden uppfyllde 2013 målen vad gäller att stimulera personalens delaktighet i beslut och initiativ till verksamhetsutveckling. Även nämndens strategi om att uppmuntra ungdomar att prova på att vara sommarentreprenör uppfylldes till fullo. Nio ungdomar deltog.

Vad gäller strategin som omfattar flest aktiviteter – gott ledarskap/ medarbetarskap och god arbetsmiljö – har två aktiviteter av tre haft full måluppfyllelse, bland annat vad gäller att årligen ha mål- och resultatsamtal och säkerställa att nyanställda får introduktion.

En övergripande kompetensutvecklingsplan för medarbetare har vidare tagits fram. Chefer har deltagit i både interna och externa utbildningsinsatser.

### INTERN KONTROLL

Socialnämndens internkontrollplan har följts upp. Rutiner mellan utförare och beställare i kommunal regi samt på mottagningarna i kommunen har granskats. Dessutom har en rad processer följts upp. Det gäller exempelvis registrering i personalsystemet, Synpunkt Haninge och den information som publicerats på haninge.se. Dessutom har förvaltningens ekonomi och prognoser följts upp. Även resor och konferenser, hantering av kommunens VISA-kort, lex Sarah, attestreglementet, rutiner för inköp och hur kontanter ska hanteras har följts upp. Med stöd av den interna kontrollen har stora brister identifierats i uppföljningen av Synpunkt Haninge. Under 2014 kommer nämnden att åtgärda bristerna.

### EKONOMI

Socialnämndens ekonomiska resultat för år 2013 blev 8,1 miljoner kronor. Nettobudgeten omfattar 743,7 miljoner kronor och utfallet blev 735,6 miljoner kronor. Jämfört med förra årets underskott på 29, 5 miljoner kronor har det eko-

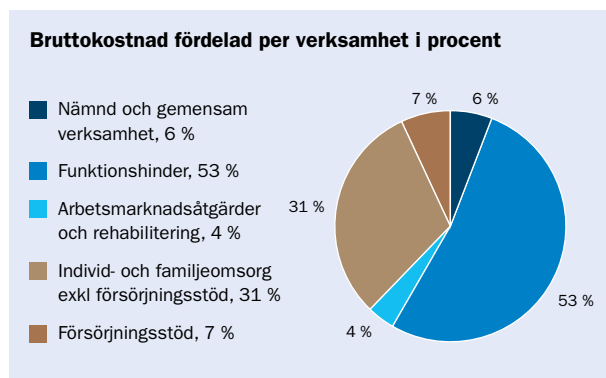
nomiska resultatet förbättrats avsevärt.

Intäkterna har en positiv avvikelse mot budget med + 3,2 miljoner kronor. Den största intäktsposten är ersättning för personlig assistans som uppgick till 116 miljoner kronor. Även kostnaderna har en positiv avvikelse mot budget (+ 4,9 miljoner kronor). Personalkostnaderna uppvisar en avvikelse mot budget med + 10,3 miljoner kronor. Jämfört med föregående år har kostnaderna minskat med 3,2 miljoner kronor. Lönekostnaderna står för 41 procent och utbetalning av försörjningsstöd utgör sju procent av de totala kostnaderna.

Ekonomist resultat i miljarder kronor:

Ekonomi (mnkr)			
	Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	452,4	455,6	250,3
Verksamhetens kostnader	1 196,1	1 191,2	997,8
Nettokostnader*	743,7	735,6	747,5
<b>Resultat</b>		<b>+ 8,1</b>	<b>-29,5</b>

\*Motsvarar ram enligt kommunfullmäktige.



## PERSONAL

Under 2013 var 819 personer anställda inom socialförvaltningen, vilket var en minskning med 19 procent jämfört med 2012. Andelen män har minskat från 22 procent till 19 procent under samma tid. Sjukfrånvaron har minskat för kvinnor och för personer upp till 50 år. En liten ökning i sjukfrånvaron redovisas för män och för personer äldre än 50 år.

Personal	2012	2013
Antal anställda	1 006	933
Varav män	217	218
Varav kvinnor	789	715
Sjukfrånvaro i % av överenskommen arbetstid, alla anställda	6,7	6,4
Sjukfrånvaro bland kvinnor (%)	7,1	6,7
Sjukfrånvaro bland män (%)	4,9	5,0
Långtidssjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	50,2	49,8
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (%)	6,4	5,1
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (%)	6,9	6,3
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (%)	6,6	6,7

Uppgifterna gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.

Under 2014 kommer 27 personer inom förvaltningen att fylla 65 år. Motsvarande antal 2015 och 2016 är 10 respektive 15 personer.

Resultaten från 2013 års APU (arbetsplatsundersökning) redovisas per strategiområde, enligt Haninge kommuns personalpolitiska program.

✧ *Ett meningsfullt och resultatnriktat arbete med en god arbetsmiljö*

Andelen medarbetare som tycker att arbetet är meningsfullt har i årets arbetsplatsundersökning minskat med 8 procentenheter jämfört med 2012, från 97 till 89 procent. Däremot är andelen som tycker att det går att förena kraven i arbetet med hem- och familjeliv oförändrad jämfört med föregående år, det vill säga 82 procent.

#### ✧ *Medarbetarskap*

Resultatet visar på relativt höga resultat generellt. Andelen medarbetare som tycker att de tar initiativ och gör förbättringar är exempelvis 95 procent. Andelen som tycker att arbetsplatsträffarna fungerar bra är dock lägre (83 procent).

#### ✧ *Chefs- och ledarskap*

Resultatet visar att 87 procent av medarbetarna tycker att deras närmaste chef har en positiv attityd och nästan lika många (85 procent) tycker att chefen är bra på att klargöra målen för verksamheten. Minst nöjda är medarbetarna vad gäller återkoppling på hur arbetet utförs. I detta fall är 73 procent nöjda.

#### ✧ *Kompetensförsörjning*

Nästan alla medarbetare, eller 96 procent, anser att de har tillräcklig kompetens för att utföra sina arbetsuppgifter. Därremot upplever bara varannan medarbetare att de har reella möjligheter att utveckla sitt arbete. En majoritet – 70 procent – upplever att det finns goda möjligheter att utveckla arbetet inom arbetsgruppen på socialförvaltningen.

#### ✧ *Lön och utveckling*

Enligt resultatet tycker mindre än hälften av förvaltningens medarbetare att lönekriterierna är tydliga och att belöning ges utifrån prestationer och faktiskt resultat (46 respektive 45 procent).

## FRAMTID

Socialnämndens verksamhet har en direkt koppling till den ekonomiska konjunkturen. Arbetslösheten har under året legat på en konstant hög nivå, vilket inneburit att kostnaderna för försörjningsstöd ökat under året. Inför 2014 förväntas arbetslösheten minska från 6,7 procent till 6,3 procent i länet. Erfarenhetsmässigt brukar förändringarna på kommunnivå i Haninge ha en viss eftersläpning. Det innebär också en fortsatt efterfrågan på förvaltningens arbetsfrämjande insatser.

Länsstyrelsen har uppvakttat kommunen om ett organiserat mottagande av flyktingar från anläggningsboende och dessutom har Migrationsverket tecknat avtal om ett ökat mottagande av ensamkommande flyktingbarn. Detta innebär ett förstärkt behov av bostäder som står till socialnämndens förfogande. Det finns ett stort underskott på bostäder i Haninge för de målgrupper som socialnämnden ansvarar för och det leder till kostnader för placeringar när insatserna i stället skulle kunna erbjudas inom ramen för kommunens verksamhet. Under året har en särskild bo-enhet bildats på förvaltningen för att bättre följa upp förvaltningens genomgångslägenheter och ta fram nya riktlinjer för att handlägga boende som bistånd.

Ett område som berör nämndens verksamhet är den allmänna utvecklingen av ökat missbruk i samhället. Eftersom missbruk av beroendeframkallande medel ofta är förknippade med andra sociala problem är det angeläget att arbeta framgångsrikt med det drogförebyggande arbetet. Det har också en tydlig koppling till barnens rätt till en trygg uppväxtmiljö.

Förvaltningen har fått fler ärenden som gäller ungdomar med cannabissmissbruk och även fler ärenden där familjevåld förekommer. Vi har också fått fler ärenden inom funktionshinderområdet.

Socialstyrelsen har fastställt riktlinjer för kvalitetssäkring i ledningssystemet. Under 2014 kommer detta att få ett tydligt genomslag i nämndens arbete genom att ett verksamhetssystem för detta ändamål ska införas.

Under våren 2013 genomfördes en genomlysning av hela förvaltningen. Detta resulterade i stora förändringar och att en ny organisation för verksamheten beslutades och infördes den 1 oktober. Uppföljning av denna organisation kommer att ske under 2014.

# Stadsbyggnadsnämnden

## Ansvarsområde

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för detaljplanering, bygglovsverksamhet samt mätning och kartframställning. Nämnden ansvarar också för kommunens vägar, parker samt vatten- och avloppsverksamhet och är kommunens myndighet i trafikfrågor.

Förvaltningschef:  
Mats Norrbom



Ordförande:  
Peter Olevik Dunder (FP)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Förvaltningen har tagit fram ett förslag till en ny plan för vatten och avlopp. Förslaget ska skickas på remiss till berörda förvaltningar och myndigheter under våren 2014. Ett stort arbete pågår för att kommunen i framtiden bättre ska kunna ta hand om dagvatten.

Förvaltningen köpte in fordon med den senaste miljötekniken. För att göra det lättare för invånarna att cykla byggdes nya cykelvägar och en ny utgåva av cykelkartan togs fram. En arbetshäst användes i parkskötseln i Jordbro, för att visa på möjligheten till alternativt arbets sätt och hur man kan använda hästen som ett komplement till maskinerna.

Den biologiska mångfalden ska öka. Nämnden bidrog bland annat genom att ta fram ett system för att inventera jätteloka. Systemet har också legat som grund för den så kallade jätteloka-appen som använts för att rapportera och kartlägga växtplatserna.

För att uppfylla målet att minska användandet av energi såg nämnden till att pumpstationer blev inventerade och att en mindre solcellsanläggning installerades. Underlag för att optimera körrutterna togs fram.



## REGIONALA STADSKÄRNAN HANINGE

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län (RUF) är Haninges stadsbygd utpekad som en regional stadskärna.

På södra sidan av Stockholm är de övriga regionala stadskärnorna Södertälje, Flemingsberg och Kungens kurva-Skärhol-

men. Övertygelsen är att Stockholms centrum inte är tillräckligt stort för att ensamt kunna driva den tillväxt Stockholmsregionen som helhet strävar efter. Därför behövs de regionala stadskärnorna.

Ambitionen är att de regionala stadskärnorna skall utveck-



### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Haninge ska utveckla en attraktiv regional stadskärna. Planerna för Haningeterrassen och Vega prioriterades. Att det gått snabbt att ta fram detaljplanen för Haningeterrassen uppmärksammades även ute i regionen. Ett steg för att utveckla den regionala stadskärnan var att Haninge deltog i den europeiska arkitekttävlingen European, som nu är avgjord. Vinnaren Parklife hade som tävlingsbidrag gestaltat en framtida bebyggelse kring Nynäsvägen och Haninge centrum.

Stadsbyggnadsnämnden delade för första gången ut pris till Årets Haningebyggnad, Villa Äntligen.

För att trafiksäkra skol- och förskolemiljöerna påbörjades en handlingsplan för ett långsiktigt trafiksäkerhetsarbete. Bland annat har trafiksituationerna kring Hagaskolan, Måsöskolan och Vikingaskolan utretts.

För att involvera barn och ungdomar i stadsbyggnadsprocessen genomfördes projekt inom parkverksamhet och kartverksamhet. Praktikanter togs emot inom alla avdelningar.

Folkhälsan ska förbättras. För att uppnå målet vill nämnden bland annat främja cyklandet i kommunen. En cykelkarta togs fram och vann pris som landets bästa. Kartan kombineras med en cykelreplanerare på kommunens webbplats. Kommunens

cykelvägar utökades med tre kilometer.

Olika åtgärder gjordes för att stärka dialogen med medborgarna. Projektet "Kanske en lekplats i mitten" var en dialog kring centrala Handens utveckling. "Nyfiken park" i Brandbergen var ett annat projekt. Stadsodlingspaketet har erbjudits kommuninvånarna, för odling i kommunens parker. Förvaltningen har bjudit in till flera öppet hus med varierat innehåll.

Invånarna ska vara nöjda med kommunens service. För att kunna ge bättre service arbetar förvaltningen med kartläggning och effektivisering av processer. Exempel på förbättrade processer är planprocessen samt processerna för dokumenthantering och nämndarbete. För att förbättra processerna inom vatten- och avloppsverksamheten har ett nytt drift- och underhållssystem införts. Inom kart- och mätverksamheten har fem nya e-tjänster lanserats.

Beslut fattades under året om att kommunen från och med 2015 kommer att ta över ansvaret som lantmäterimyndighet i frågor som rör kommunen från det statliga Lantmäteriet.

Attraktiviteten i parker och utemiljöer ska öka. En parkplan färdigställdes, liksom en kommunikationsplan för parkverksamheten. En trädguide i broschyrformat över Eskilsparken togs fram. Flera medborgardialoger genomfördes.

Förvaltningen satte mål för de tekniska verksamheterna utifrån SCB:s medborgarundersökning. På grund av låg svarsfrek-



las. De ska bli trygga miljöer med stadslika kvaliteter som är attraktiva för boende och verksamheter. Handel, kultur, restauranger och andra aktiviteter är förutsättningar för detta. Många slags verksamheter ska koncentreras till ett tätt område inom stadskärnan och det ska vara bekvämt att röra sig till fots där.

Den fysiska och kulturella miljön ska utformas så att den blir stimulerande och rik på upplevelser. Här är tillgången till allmänna offentliga lokaler, gator, torg och parker viktig. Haninges stadsbygd har ett bra utgångsläge för den här utvecklingen, men det finns också många utmaningar.

vens blev förändringen i betygsindex mellan 2012 och 2013 inte statistiskt säkerställt.

### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Kommunens mål är att bli Sveriges bästa kommunala arbetsgivare. Stadsbyggnadsnämnden bidrog genom att arbeta aktivt med arbetsgivarvarumärket och att tidigt planera för rekryteringsbehov.

I den årliga arbetsplatsundersökningen fick förvaltningen ett gott betyg med Nöjd-medarbetar-index på 81, att jämföra med kommunens genomsnitt på 76. Däremot sjönk värdet för några enskilda frågor som följdes upp från tidigare mätning.

Kommunens verksamhet ska präglas av effektiv resursanvändning. För att få en friskare personal genomförde förvaltningen en hälsokampanj. Tidsredovisning infördes för all personal i syfte att få bättre uppföljning av hur tid och pengar läggs ned på olika projekt och verksamheter.

Ett av målen var att främja befolkningsökningen i kommunen. Nämndens strategi var att skapa förutsättningar för att detaljplaner samt utbyggnad av vatten, avlopp och övrig infrastruktur ska kunna genomföras i tillräcklig omfattning. För att klara det stora antalet pågående detaljplaner har flera planhandläggare anställts.

Det ska vara enkelt att starta och utveckla företag i kommunen. Stadsbyggnadsnämnden bidrog genom att utveckla ett nära samarbete med kommunens näringslivsstrateg.

### INTERN KONTROLL

Nytt för i år var att nämndens internkontrollplan innehöll punkter som var gemensamma för hela kommunförvaltningen. För stadsbyggnadsnämnden fanns dessutom följande kontrollmoment:

- att rutiner för beställningar utarbetas och följs
- att statsbidrag söks där det är möjligt
- att kommunens policy för mutor följs.

Vid uppföljningen av kontrollmomenten fanns inga anmärkningar. Angående policyn för mutor som nyligen antogs av kommunen, var det första steget att gå igenom och diskutera dokumentet vid arbetsplatsträffar.

### EKONOMI

Stadsbyggnadsnämnden redovisade ett nettoutfall på 101,1 miljoner kronor (mnkr) vilket gav ett överskott för året jämfört med budget på 10,3 mnkr. Utfallet för året motsvarade 91 procent av årsbudgeten. Novemberprognosen pekade mot ett överskott för nämnden på totalt 6,7 mnkr, men det milda och snöfattiga vädret under årets sista månad gav extra besparingar inom vinterväghållningen. Nämndens reserv på 2,1 mnkr förblev oförbrukad.

Inom vägverksamheten vidtogs åtgärder för att minska kostnaderna efter den kostsamma vinterväghållningen med ökad bortforsling av snö under första kvartalet 2013. En effektivare sandupptagning både kostnads- och tidsmässigt genomfördes. Även inom trafikbelysningen redovisades minskade kostnader, främst som ett resultat av satsningen på energisnålare armaturer och gynnsammare elavtal. Tillsammans med övriga verksamheter inom teknikavdelningen redovisades ett totalt överskott på 3,6 mnkr.

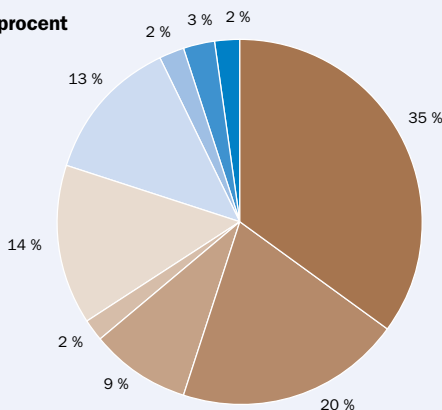
VA-verksamheten redovisade ett nollresultat efter att resultatet justerats med 1,2 mnkr till VA-fonden. Brukningsintäkterna var något högre än budget med anledning av den fina sommaren. Anläggningsintäkterna var något lägre än budget, vilket kompensades med ökade interna intäkter för arbetet med egna investeringsprojekt samt med skatteåterbetalningen för biogas. Ökade kostnader för vattenläckor balanserades med lägre kostnader för driften av egna verk.

Park och natur redovisade lägre intäkter än budget som följd av det milda vädret under november och december, då parkpersonalen inte arbetade med snöröjning som planerat. Detta tillsammans med ökade kostnader för arbetsledning av personal i arbetsmarknadsåtgärder påverkade resultatet totalt som blev ett underskott för verksamheten på 0,5 mnkr.

Verksamheterna plan, kart och mät samt bygglov redovisade överskott jämfört med budget på tillsammans 4,8 mnkr. Resultatet förklaras av en ökad omsättning och därmed ökade intäkter till följd av ett antal väldigt stora bygglov och en ökad andel plankostnadsavtal.

Fördelning bruttokostnad, stadsbyggnadsnämnden, procent

■	Vatten och avlopp, 35 %
■	Väghållning, 20 %
■	Parkverksamhet, 9 %
■	Trafikverksamhet, 2 %
■	Anläggning, 14 %
■	Plan och bygg, 13 %
■	Uthyrning och fordon, 2 %
■	Förvaltningsledning och nämnd, 3 %
■	Övrigt 2%



Ekonomi (mnkr)			
	Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	192,8	230,2	200,0
Verksamhetens kostnader	304,3	331,4	301,1
Nettokostnad*	111,5	101,2	101,1
Resultat		10,3	5,4

\*Motsvarar ram enligt fullmäktige.

### PERSONAL

Nämnden hade beslutat flera målvärden som följdes upp i arbetsplatsundersökningen:

1. Förbättra utfallet på frågan "Jag har en individuell kompetensutvecklingsplan", från 77 till 85 procent nöjda.

*Frågan utgick i 2013 års undersökning.*

2. Förbättra utfallet på frågan "Det finns tydliga lönekriterier på min förvaltning", från 68 till 75 procent nöjda.

*Utfall: 61 procent – målet uppnåddes inte.*

3. Förbättra utfallet på frågan "Jag tycker att jag belönas utifrån prestationer och faktiskt resultat", från 59 till 66 procent nöjda.

*Utfall: 63 procent – målet uppnåddes inte.*

Ett gemensamt förhållningssätt för personalen infördes. Det förhållningssätt som gäller är följande:

- Vi ser helheten.
- Vi ger varandra återkoppling.
- Vi är professionella.
- Vi är prestigelösa.
- Vi visar engagemang.

Arbetet med att hålla förhållningssättet aktuellt och levande i organisationen fortsätter under 2014.

Personal	2012	2013
Antal anställda	133	156
Varav män	89	102
Varav kvinnor	44	54
Sjukfrånvaro i % av överenskommen arbetstid, alla anställda	4,2	2,3
Sjukfrånvaro bland kvinnor	6,5	2,4
Sjukfrånvaro bland män	3,2	2,3
Långtidssjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	41,0	7,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen		
29 år eller yngre (%)	1,5	2,4
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen		
30–49 år (%)	3,2	1,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen		
50 år eller äldre (%)	5,3	2,7

*Uppgifterna gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.*

### FRAMTIDEN

Haningeborna är våra uppdragsgivare och kunder. Stadsbyggnadsnämndens strävan är att med stort yrkeskunnande och gott bemötande leverera stadsbyggnadstjänster både som myndighet och i produktion.

Kommunens kvalitetskriterier bemötande, inflytande, tillgänglighet och trygghet är centrala för hur stadsbyggnadsverksamheten uppfattas. Ambitionen är att vara en förebild för andra förvaltningar i strävan mot kommunens vision att bedriva den bästa kommunala verksamheten i landet.

Det arbete som har påbörjats inom fokusområdet det offentliga rummet – med aktiviteter som arkitekturprogram, utvecklingen av Poseidons torg, översiktsplanering för kommunens centrala delar samt arkitekttävlingen Europan – är delar i processen för att utveckla den regionala stadskärnan under kommande år.

För 2014 är fokus på kvalitet. Arbetsmiljöplaner för jobb ute på fältet prioriteras liksom rutinbeskrivningar för verksamheten. I det fortsatta kvalitetsarbetet tas en förstudie fram med sikte på att ha ett helt kvalitetssäkringssystem eller motsvarande infört i förvaltningen inom två år.

Åtgärder prioriteras i den fysiska offentliga miljön för att förbättra trivselen och upplevelsen av trygghet; belysning har där en särskilt viktig roll. Ett generellt mål är ett Haninge fritt från klotter, skadegörelse och vandalism. Blandad bebyggelse av bostäder, verksamheter och offentliga byggnader skapar trygghet och attraktiva miljöer.

Översiktsplanering och detaljplanläggning prioriteras för att nå målen om ökad befolkning och företagande. I detta ges arbetet att utveckla en regional stadskärna och politisk vision för Jordbro samt centrala Västerhaninge förtur. I all ny bebyggelse ska det arkitektoniska ges utrymme. Fokus sätts även på att se över hela stadsbyggnadsprocessen i syfte att effektivisera, skapa rutiner, korta handläggningstider, se över flaskhalsar med mera.

Stadsbyggnadsnämnden verkar för attraktiva parkmiljöer och biologisk mångfald och bidrar genom VA-verksamheten till måluppfyllelse om renare sjöar och vattendrag. Större investeringar under 2014 är VA-utbyggnaden i Årsta havsbad, två dagvattendammar samt renovering av ledningar och pumpstationer. Vidare hanteras frågan om framtiden för Fors reningsverk.

Inom park och natur prioriteras investeringar i enlighet med parkplanen, under 2014 Brandbergsparken, utifrån dialogmodellen "Nyfiken park".

Inom teknikavdelningen prioriteras gatuunderhållet och trafiksäkerhetsåtgärder för främst oskyddade trafikanter. Arbetet enligt cykelplanen fortsätter och för 2014 planeras cirka två kilometer nya gång- och cykelvägar. En ny hastighetsplan tas fram.

Samverkan med Södertörns kommunerna kring geografiska data och ett digitalt vägnät fortsätter. En stor utmaning är att förverkliga den kommunala lantmäterimyndigheten med igångsättning den 1 januari 2015, med flera förrättningslantmätare på plats inom förvaltningen.

Nämnden och förvaltningen ser med tillförsikt framtiden an med fortsatt utveckling av verksamheten med många spännande utmaningar, där vi tillsammans bygger och förvaltar ett bättre Haninge.

# Äldrenämnden

## Ansvarsområde

Äldrenämnden ansvarar för kommunens vård och omsorg till personer över 65 år\*. Ansvaret innebär att den enskilda människan, oavsett etnisk tillhörighet, kön och sexuell läggning, ska:

- ✦ kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- ✦ kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- ✦ mötas med respekt och värdighet
- ✦ ha tillgång till god vård och omsorg
- ✦ tillförsäkras en professionell behovsbedömning under rättssäkra former
- ✦ få möjligheter till anhörigas medverkan i vården.

Nämnden ansvarar också för personal och att de garanteras ett gott arbetsgivarskap.



Ordförande:  
Martin Lundqvist (FP)

Förvaltningschef: Ewa Kardell

\* Från och med maj även ansvar för hemtjänst och boende för personer under 65 år.

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✦ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Målet att sänka förbrukningen av bensin per hemtjänsttimme och hembesök med två procentenheter har inte uppnåtts.

Med stöd av Tornbergets fastighetsförvaltning har källsorteringen i vård- och omsorgsboendena ytterligare effektiviserats under 2013.

Tallhöjdens restaurang har avvecklats som kommunalt produktionskök. I stället står Hagagården för produktionen av måltider till boenden och dagverksamheter. Detta har resulterat i färre transportleveranser.

Andelen ekologiska inköp har ökat med 5 procentenheter till 21 procent.

### Social hållbarhet

✦ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Inventeringen av tillgängligheten i offentliga lokaler har fortsatt men är inte slutförd.

Äldreförvaltningen har erbjudit praktikplatser av god kvalitet på Centrum Vux och Fredrika Bremergymnasierna. Antalet platser har motsvarat efterfrågan.

Förvaltningen har också kunnat erbjuda anställning till

elever med godkänt betyg på omvårdnadsprogrammet.

Under 2013 har förvaltningen gjort 490 hembesök (519 besök 2012) hos personer fyllda 75, 80 och 85 år samt hos nyblivna änkor och änklingar. Syftet har varit att sprida lokal information om bland annat boendeplanering, hälsoförebyggande insatser, fallprevention, kultur- och fritidsaktiviteter, vård och omsorg samt aktuella evenemang.

På träffpunkterna har ett tiotal "Må bra-cirklar" hållits och fyra föreläsningar under temat "Kost och träning för äldre" samt gyminstruktion.

Vad gäller kundernas och anhörigas uppfattning om delaktighet i och inflytande över hur insatserna har utförts, visar kundundersökningen att målet på 75 procent nöjda inte uppnåtts av något verksamhetsområde.

Framtidsgruppen är en form av medborgardialog. Gruppen består av tio seniorer som bjudits in för att diskutera framtidsfrågor. Förvaltningschefen leder gruppen som sammanträtt fyra gånger under året. Teman som har tagits upp har bland annat gällt bostäder och tillgänglighet. Framtidsgruppens uppgift och roll är att bidra med idéer till hur äldreomsorgen i stort ska utvecklas.

Antalet trygghetslarm var totalt 990 vid årsskiftet 2013/2014 (901 år 2012) och av dessa var 659 biståndsbedömda (524 år 2012).

Praktisk service i hemmet – så kallad fixarservice – har i stort utförts i den omfattning som medborgarna efterfrågat, med syfte att förebygga fall och fallskador. Antalet besök uppgick till 652, vilket är en ökning med 130 besök jämfört med 2012 (522). Huvuddelen av uppdragen har klarats av inom fem arbetsdagar, i de flesta fall mycket snabbare.

Flera av förvaltningens tjänster har kvalitetsdeklarerats. Detta innebär att tjänsterna utförs på det sätt som utlovats och uppfyller vissa kriterier då det gäller kvalitet. Tre sådana tjänster har under året uppdaterats och knutits till den lokala värdighetsgarantin: "Att söka hjälp", "Hemtjänst" och "Vård och omsorgsboende". Två återstår att uppdatera: "Dagverksamhet" och "Riksfärdtjänst".

Under 2013 har äldreförvaltningen gjort ett uppehåll i den interna kvalitetsgranskningen, IKG, som annars genomförs årligen i den kommunala verksamheten. Orsaken till uppehållet är att bytet av verksamhetssystem fått stå i fokus och att en granskning under införandefasen inte varit möjlig att genomföra.

Ett tiotal arbetslösa ungdomar har beretts praktikplats på 3–6 månader.

Tre av fem verksamhetsområden i kundundersökningen uppnår målet att minst 90 procent av brukarna ska vara nöjda med personalens bemötande. Det samlade värdet för nöjd-brukar-index (NBI) för år 2013 var 78 jämfört med 75 året innan.

Efter det att äldrenämnden i december 2012 fattade be-

slut om att anta den lokala värdegrunden och värdighetsgarantin med Haningeprofil har detta präglat utvecklingen mot en alltmer värdigare omsorg om de äldre. Som stöd för värdegrundsarbetet finns också en lokal vägledning.

Två anhöriggrupper med 6–8 deltagare per grupp har startats.

Stödgruppen med 15-talet undersköterskor har tagit en allt större del av rådgivningen och stödet till anhöriga. Detta har förbättrat tillgängligheten och kompletterat enhetschefernas arbete med anhörigstöd.

Projektet "Våld är inte okej!" (gäller våld i nära relationer) har under året utvecklats och en äldrelots är tillsatt. Profilerad och fördjupningsutbildad personal finns på alla enheter. Arbetet med att sprida information till allmänheten har pågått under hela året, med affischering, spridning av broschyrer, filmvisning och seminarier.

Avlösningstimmarna till dem som vårdar närstående har ökat markant under 2013. Från 967 år 2012 till 1 442 år 2013.

### **Ekonomisk hållbarhet**

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Äldrenämndens resultat blev ett underskott motsvarande 1,7 procent jämfört med budget. Detta beror till stor del på att kommunen är inne i en period med mycket kraftig befolkningsökning i gruppen 65 år och äldre. Under 2013 ökade gruppen med knappt 5 procent.

Platserna i vård- och omsorgsboende har utnyttjats bättre under året, det vill säga antalet tomma dygn mellan av- och inflyttning har reducerats.

Hagagårdens vård- och omsorgsboende har under året inte kunnat nyttjas till fullo. Den renovering som påbörjades 2011 är nu klar och i slutet av 2013 fanns 64 platser i vård- och omsorgsboende och 26 platser i korttidsboende.

Korttidsboendet på Handens närsjukhus har under året utvecklats och ersatts med 36 nya platser på Johanneslund och Hagagården. Äldreförvaltningen har tecknat avtal med Baldersro Plaza om 18 platser.

Nyttjandet av platserna i dagverksamheten har försämrats, vilket bland annat kan förklaras med stora omstruktureringar av verksamheten.

En samverkan har påbörjats mellan dagverksamhet och korttidsboende, vilket ger förutsättningar för en högre kvalitet och effektivare resursutnyttjande.

De två dagverksamheterna med demensinriktning i Brandbergens seniorcentrum (invigdes i december), skapar goda förutsättningar för bättre personalutnyttjande och förhöjd kvalitet.

### **INTERN KONTROLL**

Under 2013 har äldrenämndens internkontrollplan med 38 kontrollmoment följts upp. Områdena för uppföljning har varit ekonomi, personal och biståndsbeslut samt kvalitets-säkring. Kontrollen visar att flertalet kontrollmoment fungerar utan anmärkning, men att det finns brister inom vissa områden. De avvikelser som kommit fram beror i första hand på bytet av verksamhetssystem som bidragit till avvikelser i uttaget av avgifter. Under hösten har tätare uppföljning och kontroll genomförts i syfte att kvalitetssäkra även detta område.

Äldreförvaltningen granskar kvaliteten i all verksamhet med den varumärkesskyddade metoden IKG – intern kvalitetsgranskning. IKG granskar kvalitet utifrån de tre perspektiven kund, personal och organisation/ledning. Vid granskningarna används ett antal kvalitetsindikatorer som grundar sig i äldrenämndens strategi och budget samt förvaltningens åtaganden.

Under 2013 har äldreförvaltningen gjort ett uppehåll i IKG som annars genomförs årligen i den kommunala verksamheten. Orsaken till uppehållet är att bytet av verksamhetssystem fått stå i fokus och att en granskning under införfasfasen inte varit möjligt att genomföra.

För de externa utförarna av hemtjänst används en metod som följer samma metodik som den interna kvalitetsgranskningen. Den kallas för EXKG – extern kvalitetsgranskning. Under året har externa hemtjänstutförare med minst fem kunder granskats inom ramen för EXKG. Redovisningen av kvalitetsgranskningarna visar att utförarna till stora delar uppfyller de krav som kan ställas på en god kvalitet i verksamheten. En av kvalitetsindikatorerna i den externa kvalitetsgranskningen gäller social dokumentation där samtliga genomförandeplaner granskas. Resultatet från årets granskning visar att det finns klara möjligheter till förbättringar inom området.

## EKONOMI

Äldrenämnden redovisade 2013 ett underskott jämfört med budget på 9,9 miljoner kronor (mnkr).

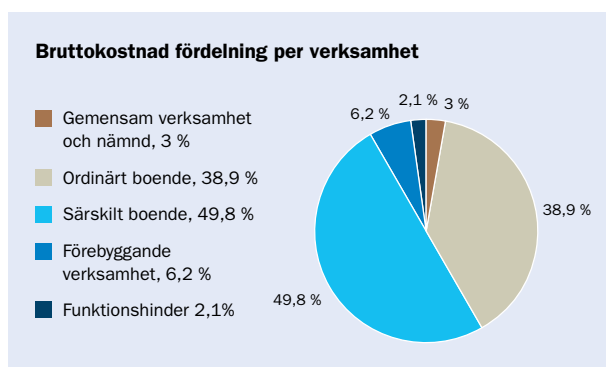
Äldrenämndens nettokostnad för året uppgick till 582,0 mnkr. 2012 var nettokostnaden 503,2 mnkr. Nettokostnaden ökade därmed med 78,8 mnkr, eller 15,7 procent, på ett år.

Av ökningen berodde 14,4 mnkr (2,9 procent av nettokostnaden) på att äldrenämnden från och med maj 2013 övertog ansvaret för hemtjänst och boende även för personer under 65 år, från socialnämnden.

Återstående ökning med 64,4 mnkr (12,8 procent av nettokostnaden) berodde till stor del på att Haninge kommun är inne i en period med mycket kraftig befolkningsökning i gruppen 65 år och äldre. Under 2013 ökade gruppen med knappt 5 procent.

Ekonomi, mnkr			
	Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	63,5	94,5	72,3
Verksamhetens kostnader	635,6	676,5	575,5
Nettokostnader	572,1	582,0	503,2
<b>Resultat</b>		<b>-9,9</b>	<b>-13,1</b>

\*Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.



## PERSONAL

Kommunens årliga arbetsplatsundersökning ger NMI-resultatet 79 jämfört med 80 året innan. Äldrenämndens resultat kan jämföras med kommunens totalresultat på NMI som är 76.

### Utbildning

Genom Omvårdnadslyftet – en satsning med stöd av statsbidrag – har förvaltningen utbildad personal inom områden som psykiatri (psykisk ohälsa), etik och människans livsvillkor (värdegrund) och vård och omsorg vid demenssjukdomar (nationella demensriktlinjer).

Reflektion och handledning med arbetsmiljön och lärandemiljön i fokus har påbörjats med återkoppling till de tre koncepten Dialogen, Bemanna rätt och Kravmärkt Yrkesroll.

Andra utbildningar som genomförts under året är REAKT (rehabiliterande och aktiverande förhållningsätt), brandsäkerhet, förflyttningsteknik, HLR (hjärt- och lungräddning), hot och våld i nära relationer.

All personal som genomgått en validering – där kunskaper och färdigheter värderats och dokumenterats – har en individuell kompetensutvecklingsplan.

### Sjukfrånvaro

Äldrenämndens personal har en något högre sjukfrånvaro (7,9 procent) än genomsnittet för kommunens anställda som var 7,5 procent 2013. Åtgärder för att förebygga och minska sjukfrånvaron har därför fortsatt hög prioritet.

En varaktigt låg sjukfrånvaro kan endast bli möjlig genom en kombination av verksamhetsinriktade och individinriktade åtgärder.

De verksamhetsinriktade åtgärderna har under året fokuserats på följande:

- organisation och ledarskap
- rutiner och processer för effektiv hantering av sjukfrånvaro
- samverkan med externa aktörer.

De individinriktade åtgärderna har under året fokuserats på följande:

- Systematisk genomgång av personer med längre sjukskrivningsperioder med fokus på att bedöma arbetsförmågan och hur sjukskrivningen ska avslutas.
- Personer med hög frånvaro och personer som bedöms ligga i riskzonen ska genomgå en utförlig medicinsk undersökning med fokus på arbetsförmågan.
- Fortsatt aktivt arbete med att stärka medarbetarens egen hälsa och minimera framför allt risken för att yngre medarbetare ska hamna i längre sjukskrivningsperioder.

Exempel på genomfört arbete:

- ABC del 1, 2 och 3. Ett verktyg för chef och medarbetare att prata om faktorer som påverkar närvaro och arbetsmiljö i arbetsgruppen.
- Direkt stöd i rehabilitering.
- Sjukanmälan via Falck.
- Riktlinjer till chefer för anvisat läkarstöd.
- Möten med samtliga arbetsplatsombud och fackliga företrädare.
- Uppföljningsmöten med chefer och individuella åtgärdsplaner för medarbetare med långtidsjukskrivning.
- Utbildning i psykisk ohälsa vid hot och krissituationer.
- Utbildning i personalgrupper med attitydproblematik (chefsstöd) samt hjälp att identifiera behov av stöd.
- Möten med avdelningschefer och förvaltningschef för kontinuerlig redovisning och åtgärder som gäller korttidsfrånvaro.
- Utbildning och handledning i psykosocial ohälsa, krishantering och ledarskap.

Personal	2012	2013
Antal anställda	646	670
Varav män	57	60
Varav kvinnor	589	610
Sjukfrånvaro i % av överenskommen arbetstid, alla anställda	7,7	7,9
Sjukfrånvaro bland kvinnor	7,9	8,1
Sjukfrånvaro bland män	5,7	5,8
Långtidsjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	47,7	50,4
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (%)	4,7	6,2
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (%)	8,6	8,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (%)	7,3	7,3

*Uppgifterna gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.*

## FRAMTIDEN

Antalet personer 65 år och äldre i Haninge beräknas 2022 vara cirka 20 procent fler än 2012.

Om man bara tittar på gruppen 75 år och äldre är ökningstakten mycket mer dramatisk. Antalet invånare 75 år och äldre beräknas öka från 4 000 personer 2012 till 7 000 personer 2022, eller med drygt 70 procent. Detta kommer att kräva utbyggnad av alla delar av äldreomsorgen de kommande åren.

Arbetet med förebyggande insatser och stöd till anhöriga är därför viktiga områden som behöver fortsätta att utvecklas. Detta innebär också ett stort rekryteringsbehov.

Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen innebär i korthet att omsorgerna om äldre ska inriktas på att den äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Införandet av en lokal värdegrund med Haningeprofil – Omtanke, ödmjukhet och engagemang – och en lokal värdighetsgaranti kopplad till kvalitetsdeklarerade tjänster, kommer att ytterligare förstärka äldres rätt till inflytande över när och hur beslutade insatser ska ges.

En medborgardialog blir alltmer betydelsefull i utformandet av en modern äldreomsorg som ska svara upp mot nya behov, krav och förväntningar. Framtidsgruppen med tio äldre-representanter och äldreforum – öppet seminarium för pensionärer – är två exempel på hur nämnd och förvaltning kan ta vara på äldres engagemang, kunskap och idéer.

Tekniska lösningar och innovationer för en bättre äldreomsorg är ett område som är under stark utveckling. Våra nuvarande och kommande kunder kommer inom en snar framtid kunna ta del av hjälpmedel i olika former som kan bidra till högre självständighet och säkerhet.

Det gemensamma arbetet mellan Kommunförbundet Stockholms Län och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen med Hemsjukvård 2015 fortsätter nu med en annan inriktning, med erfarenheterna från arbetet som genomförts under åren 2011–2013 som grund. Uppdraget handlar nu om att undersöka förutsättningarna för sammanhållen vård och omsorg i hemmet, utan den kommunalisering av hemsjukvården som tidigare föreslagits..

# Södertörns upphandlingsnämnd

## Ansvarsområde

Södertörns upphandlingsnämnd samordnar Haninge och Nynäshamns upphandlingar av varor och tjänster för kommunernas verksamheter. Syftet är att få rätt kvalitet till lägsta möjliga kostnad och bästa affärsmässiga villkor. Nämnden är kommunernas expertorgan och arbetar med att effektivisera inköpsprocessen.

Förvaltningschef: Bengt Svenander

Ordförande: Anna Ljungdell (S)

## MÅLUPPFYLLELSE

### Ekologisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

För att få ner antalet transporter till kommunal verksamhet har arbetet med att samordna distributionen av varor fortsatt. Arbetet görs tillsammans med övriga Södertörnskommuner.

När nya fordon ska upphandlas väljs i första hand miljöbilar.

Andelen ekologiska livsmedel som köps in i kommunen ökar i Haninge men minskar något i Nynäshamn.

### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Arbetet med att förbättra service och bemötande har inletts. De två kommunerna har en gemensam webbplats, och ett gruppnummer gör det lättare att få tag på nämndens tjänstemän på telefon.

### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Avtalstroheten för Haninge kommun var 81 procent för 2013 vilket är en förbättring med drygt 10 procentenheter jämfört med året innan. Avtalstroheten för Nynäshamn har ännu inte kunnat mätas. Den främsta anledningen till den höjda avtalstroheten är att fler avtal har upphandlats. Det har blivit lättare att söka i avtalskatalogen i och med att samtliga ramavtal har blivit uppdelade i kategorier.

En förstudie för att utreda förutsättningarna för att förenkla inköp genom e-handel har gjorts. Projektet kommer fortsätta under 2014 med upphandling av system samt information till förvaltningarna.

För att förbättra kunskaperna om upphandling och inköp har nämnden satsat på ett stort antal utbildningar och informationsinsatser. Ett förslag till ny upphandlingspolicy har arbetats fram.

### INTERN KONTROLL

Södertörns upphandlingsnämnd har löpande analyserat och förbättrat sina processer och rutiner under året. Tjänstemännen har arbetat fram ett flertal mallar. Mallarna för förfrågningsunderlag och kommersiella villkor har använts i stor utsträckning. För att öka concernnyttan har ett samarbete påbörjats med Tornberget och Haninge Bostäder när det gäller gemensamma upphandlingar.

I nämndens internkontrollplan ingår sju kontrollmoment som samtliga har kontrollerats. Granskningen visar att brister finns i vissa rutiner och tillämpningen av dem. Åtgärder för att upprätta funktionella rutiner för dessa moment är inrymd i målarbetet för 2014.

Under året har metoder för att bättre kunna mäta avtalstroheten i kommunerna utvecklats. I stället för att göra stickprov på ett fåtal avtal mäts nu den totala inköpspliktiga volymen och andelen köp på korrekt upphandlade avtal. En jämförelse mellan 2012 och 2013 visar att det finns förbättringspotential inom området.



**EKONOMI**

Verksamhetens resultat är ett överskott på 0,1 miljoner kronor. Verksamhetens överskott förs över till nästkommande år. Nämnden största kostnad är personalkostnader som blev något lägre än budgeterat på grund av vissa vakanser. Istället blev kostnaden för konsulter högre för att täcka upp behoven inom området samt för att utveckla nämndens arbete.

Ekonomi, mnkr	Budget	Bokslut	Bokslut
	2013	2013	2012
Verksamhetens intäkter	6,0	6,5	
Verksamhetens kostnader	6,0	6,5	
Nettokostnader*	0	0	
Resultat			0

\*Motsvarar nam enligt fullmäktige.

**PERSONAL**

Nämndens personal är anställd av kommunstyrelseförvaltningen i Haninge kommun. Arbetsplatsundersökningen visar att personalen trivs med sina arbetsuppgifter och kollegor. Ett flertal medarbetare upplever dock en hög arbetsbelastning.

**FRAMTIDEN**

Arbetsbelastningen bedöms vara fortsatt hög med ett stort antal upphandlingar som inte kommer att kunna prioriteras de kommande åren. De upphandlingar som genomförs kommer dock att hålla hög kvalitet och innebära högre avtalstäckning i kommunerna. Arbetet med att följa upp ingångna avtal blir viktigare för kommunernas trovärdighet när fler uppdrag läggs ut på externa aktörer.

Avtalstroheten behöver öka i kommunerna och en åtgärd för att uppnå detta är att införa e-handel. Ett elektroniskt beställningssystem innebär att det blir lättare att handla rätt.

Ett nytt upphandlingsdirektiv kommer att antas av Europaparlamentet under året vilket på sikt innebär en ny upphandlingslagstiftning med nya krav och även vissa förenklingar.

# Södertörns överförmyndarnämnd

## Ansvarsområde

Södertörns överförmyndarnämnd ansvarar, med stöd av föräldrabalkens regler, för tillsyn och handläggning av ärenden avseende förmyndarskap, godmanskap och förvaltare. Överförmyndarnämnden ska genom sin tillsyn säkerställa att de som har en förordnad god man/förvaltare eller är underåriga inte lider rättsförlust.

*Förvaltningschef: Bengt Svenander*

*Ordförande: Peter Viridén (M)*

## MÅLUPPFYLLELSE

### Social hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nämnden ska granska ställföreträdarnas årliga redovisningar i rätt tid. 2 004 årliga redovisningar granskades vilket är mer än 99 procent av samtliga 2 018 redovisningar.

Någon fungerande e-tjänst utvecklades inte i verksamheten. Anledningen var att e-tjänsteplattformen inte är integrerad med verksamhetssystemet och att effektivitetsvinster inte kan förväntas innan en fungerande integration finns. Arbetet fortsätter under 2014.

Fyra kvalitetsdeklarerade tjänster beslutades och infördes.

Nya ställföreträdare erbjöds mentorer från Godmansföreningen Södertörn. Mentorskapen innebär att adepterna får utbildning i hur uppdragen som ställföreträdare lämpligen startas, hur en årscykel ser ut och slutligen hur uppdraget ska redovisas till överförmyndarnämnden. En utvärdering av mentorskapen sker under 2014.

Godmansföreningen Södertörn genomförde med viss samverkan med Södertörns överförmyndarnämnd utbildningstillfällen i samtliga samverkanskommuner inför arbetet med årsräkningar 2013. Huvudansvaret för utbildningarna låg på godmansföreningen. Vid dessa utbildningar deltog totalt 86 ställföreträdare. Under 2014 kommer Södertörns överförmyndarnämnd att ensam ansvara för utbildning av ställföreträdare inför årsredovisningen.

### Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så här har nämnden bidragit till att nå målen*

Nämndens ekonomiska resultat visar på ett överskott på 0,6 miljoner kronor

Resultatet av medarbetarundersökningen mätt i nöjdmedarbetar-index (NMI) var 59,3 vilket är en försämring jämfört med 2012.

Sjukfrånvaron minskade till 1,6 procent av arbetstiden. Motsvarande sjukfrånvaro år 2012 var 3,2 procent.

### KVALITET

Samtliga rutiner i verksamheten är dokumenterade. En tjänst har särskilt avdelats för att säkerställa att verksamheten bedrivs enligt gällande lagstiftning. Överförmyndarnämnden har i oktober 2013 antagit en internkontrollplan för 2014.

### INTERN KONTROLL

Samtliga rutiner i verksamheten har dokumenterats. Bevakningar sätts i syfte att förhindra att tidsfrister överskrids. En tjänst har särskilt avdelats till att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning.

**EKONOMI**

Verksamhetens resultat är ett överskott med 620 tusen kronor eller 0,6 miljoner kronor.

Intäkterna överskrider budget med 1 miljon kronor vilket avser återsökta arvoden från Migrationsverket för gode män för ensamkommande barn.

Verksamhetens totala kostnader överskrider budget med 0,4 miljoner. I det beloppet ingår ökade arvodeskostnader till gode män med 0,8 samt minskade kostnader för personal och övrig verksamhet med 0,4 miljoner.

<b>Ekonomi, mnkr</b>			
	<b>Budget 2013</b>	<b>Bokslut 2013</b>	<b>Bokslut 2012</b>
Verksamhetens intäkter	20,8	21,8	21,1
Verksamhetens kostnader	20,8	21,2	21,1
Nettokostnad*	0,0		
<b>Resultat</b>		<b>0,6</b>	<b>0,0</b>

\* motsvarar ram enligt fullmäktige.

**PERSONAL**

Vid rekrytering har modellen kompetensbaserad rekrytering använts.

**FRAMTIDEN**

Överförmyndarnämnden arvoderar gode män för ensamkommande barn. Arvoden för tiden innan barnen får permanent uppehållstillstånd (PUT) återsöks hos Migrationsverket. Arvoden till gode män som avser perioden efter barnen fått PUT kan inte återsökas hos Migrationsverket. Enligt Migrationsverket rapport december 2013 förväntas antalet ensamkommande barn som söker asyl i Sverige öka. Under år 2012 inkom 3 578 ensamkommande barn. År 2013 överskrider antalet 3 800. Av verkets prognos framgår att cirka 4100 ensamkommande barn årligen uppskattas söka asyl i Sverige under åren 2014 -2017. En fortsatt ökning av såväl arvodeskostnader som återsökning från Migrationsverket kan därför förväntas.

I syfte att rekrytera mer kompetenta ställföreträdare kommer överförmyndarnämnden under 2014 att börja tillämpa ett nytt rekryteringsförfarande. Förändringen omfattar obligatoriska tester och utbildning före det första uppdraget och utbildning under pågående uppdrag.

Antalet aktiva ärenden var 3 565. Motsvarande antal år 2012 var 3 290.

RESULTATRÄKNING, belopp i miljoner kronor			KOMMUNEN		KOMMUNKONCERNEN	
		Budget 2013	Bokslut 2013	Bokslut 2012	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Verksamhetens intäkter	Not 1	830,0	864,6	844,5	1 140,3	1 116,4
Verksamhetens kostnader	Not 3	-4 346,3	-4 323,7	-4 166,6	-4 395,3	-4 238,4
Avskrivningar	Not 4	-55,0	-83,0	-78,8	-188,1	-179,2
<b>Verksamhetens nettokostnader</b>		<b>-3 571,3</b>	<b>-3 542,2</b>	<b>-3 400,9</b>	<b>-3 443,1</b>	<b>-3 301,1</b>
Skatteintäkter	Not 5	2 961,5	2 951,6	2 853,1	2 951,6	2 853,1
Generella statsbidrag och utjämning	Not 6	641,1	652,7	595,6	658,5	595,6
Finansiella intäkter	Not 7	50,2	58,5	57,9	59,0	58,7
Finansiella kostnader	Not 8	-42,2	-35,3	-33,5	-113,8	-114,0
<b>Resultat före extraordinära poster</b>		<b>39,3</b>	<b>85,3</b>	<b>72,3</b>	<b>112,2</b>	<b>92,3</b>
Extraordinära intäkter		0,0	0,0	0,0	0,7	0,4
Extraordinära kostnader		0,0	0,0	0,0	-4,5	-2,2
Skattekostnader		0,0	0,0	0,0	-5,3	3,4
<b>Årets resultat</b>		<b>39,3</b>	<b>85,3</b>	<b>72,3</b>	<b>103,1</b>	<b>93,97</b>
varav exploateringsvinst		5,0	13,5	11,2	0,0	0,0
varav realisationsvinst		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

KASSAFLÖDESANALYS, belopp i miljoner kronor		KOMMUNEN		KOMMUNKONCERNEN	
		2013-12-31	2012-12-31	2013-12-31	2012-12-31
<b>Den löpande verksamheten</b>					
Årets resultat		85,3	72,3	107,1	103,9
Avskrivningar		66,3	57,4	188,1	180,2
Nedskrivningar		17,4	21,4	0,0	0,0
Förändring pensionsavsättningar		51,7	10,5	52,3	14,2
Övriga avsättningar		-2,2	20,0	-1,3	14,2
Minskning av kortfristiga fordringar		47,9	47,4	-196,9	-118,5
Ökning av förråd och varulager		-0,2	0,3	0,1	0,3
Ökning kortfristiga skulder*		15,1	73,1	319,9	370,1
<b>Kassaflöde från den löpande verksamheten</b>		<b>281,4</b>	<b>302,5</b>	<b>469,3</b>	<b>564,4</b>
<b>Investeringsverksamheten</b>					
Investeringar	Not 24	-7,0	0,0	-353,9	-424,7
Försäljning anläggningstillgångar	Not 25	-180,6	-145,6	0,0	0,0
Investering finansiella anläggningstillgångar		0,0	0,0	0,6	1,2
Erhållna investeringsbidrag		0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Kassaflöde från investeringsverksamheten</b>		<b>-187,6</b>	<b>-145,6</b>	<b>-353,3</b>	<b>-423,5</b>
<b>Finansieringsverksamhet</b>					
Nyupptagna lån		100,0	542,5	0,0	0,0
Minskning av övriga långfristiga skulder		-0,2	0,0	0,0	0,0
Amortering av långfristiga skulder*		-13,6	-13,6	-51,2	-46,3
Ökning långfristiga fordringar		-121,0	-577,6	-1,0	2,3
Minskning av långfristig fordringar		0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga tillförda medel VA verksamheten	Not 26	19,3	17,4	0,0	0,0
<b>Kassaflöde från finansieringsverksamheten</b>		<b>-15,5</b>	<b>-31,3</b>	<b>-52,2</b>	<b>-44,0</b>
<b>Årets kassaflöde</b>		<b>78,3</b>	<b>125,6</b>	<b>63,9</b>	<b>96,9</b>
<b>Likvida medel vid årets början</b>		<b>98,2</b>	<b>-27,3</b>	<b>141,8</b>	<b>44,9</b>
<b>Likvida medel vid årets slut</b>		<b>176,5</b>	<b>98,2</b>	<b>205,7</b>	<b>141,8</b>

\* 2012 års siffror för "Övriga kortfristiga skulder" och "Amortering av långfristiga skulder" räknas om för att visa att amorteringar skett båda åren.

	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2013-12-31	2012-12-31	2013-12-31	2012-12-31
<b>Anläggningstillgångar</b>				
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>				
Immateriella anläggningstillgångar	Not 9	7,0	0,0	7,7
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>				
Fastigheter och anläggningar	Not 10	904,2	838,6	3 494,6
Maskiner och inventarier	Not 11	109,9	141,3	193,3
Pågående investeringar, ny- till- och ombyggnad	Not 12	141,0	78,3	307,0
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>				
Aktier och andelar	Not 13	64,1	64,1	21,6
Långfristiga fordringar	Not 14	1 734,0	1 613,0	32,6
<b>Summa anläggningstillgångar</b>		<b>2 960,2</b>	<b>2 735,3</b>	<b>4 056,8</b>
<b>Omsättningstillgångar</b>				
Förråd och lager		0,2	0,3	0,5
Exploateringsområden	Not 15	124,2	54,1	124,2
Kortfristiga fordringar	Not 16	324,9	442,7	521,1
Kassa och bank	Not 17	176,5	98,2	205,7
<b>Summa Omsättningstillgångar</b>		<b>625,8</b>	<b>595,3</b>	<b>851,5</b>
<b>SUMMA TILLGÅNGAR</b>		<b>3 586,0</b>	<b>3 330,6</b>	<b>4 908,3</b>
<b>Eget kapital, avsättningar och skulder</b>				
Ingående eget kapital		1 160,1	1 079,1	1 432,2
Justering av eget kapital		0,0	8,7	0,0
Årets resultat		85,3	72,3	103,1
<b>Summa eget kapital</b>	Not 18	<b>1 245,4</b>	<b>1 160,1</b>	<b>1 535,3</b>
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	Not 19	305,3	253,6	327,6
Övriga avsättningar	Not 20	17,9	20,0	96,5
<b>Summa avsättningar</b>		<b>323,1</b>	<b>273,7</b>	<b>424,1</b>
<b>Skulder</b>				
VA långfristiga skulder	Not 21	264,0	244,7	0,0
Långfristiga skulder	Not 21	1 082,9	983,1	169,0
Kortfristiga skulder	Not 22	670,6	669,1	2 780,1
<b>Summa skulder</b>		<b>2 017,5</b>	<b>1 896,9</b>	<b>2 949,1</b>
<b>SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL</b>		<b>3 586,0</b>	<b>3 330,6</b>	<b>4 908,3</b>
<b>Ansvarförbindelser och ställda panter</b>	Not 23			
<i>Ställda panter</i>				
Fastighetsinteckningar		0,0	0,0	733,0
Företagsinteckningar		0,0	0,0	0,4
Övrigt		0,0	0,0	23,0
<i>Ansvarförbindelser</i>				
Pensionsskuld kommunanställda		1 604,1	1 505,5	1 599,9
Borgensförbindelser		664,5	781,4	524,0
Kommunalt förlustavdrag egna hem		0,9	1,1	0,9
Leasingavtal		20,8	22,3	43,9
Pensionsåtaganden i kommunala bolag		61,2	58,1	60,9
Övriga ansvarförbindelser		0,0	0,0	0,0

# Noter

## NOT 1 VERKSAMHETENS INTÄKTER

### KOMMUNEN

Avser verksamhetens intäkter. Skatteintäkter och generella stats- och landstingsbidrag ingår inte.

	2013	2012
Statsbidrag	247,0	250,6
Avgifter och ersättningar	283,2	260,8
Övriga intäkter	334,4	333,1
<b>Summa</b>	<b>864,6</b>	<b>844,5</b>

### SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

	2013	2012
Haninge kommun	864,6	844,5
SRV Återvinning AB	124,3	122,0
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	8,2	12,1
Haninge kommun Holding AB koncern*	545,8	522,1
Avgår interna elimineringar	-402,5	-384,3
<b>Summa</b>	<b>1 140,3</b>	<b>1 116,4</b>

\* Ingående bolag: Haninge kommun Holding AB, Haninge Bostäder AB, Tornbergets fastighetsförvaltnings AB i Haninge samt Kommunala lokaler i Haninge AB.

## NOT 2 JÄMFÖRELSESTÖRANDE POSTER

	2013	2012
<i>Verksamhetens intäkter</i>		
Återbetalning av premier från AFA	51,2	53,6
<i>Verksamhetens kostnader</i>		
Sänkning av RIPS-räntan på pensionsskuld	25,9	0,0
Nedskrivningar av anläggningstillgångar, IT-system och Torvalla konstgräsplan	16,7	0,0
Likvidering Ishallsbolaget	0,0	0,9
Ersättning till Tornberget, restvärde Erika-paviljong	0,0	8,7
Investeringsbidrag Nynäsbanan dubbelspårsutbyggnad Tungelsta-Västerhaninge	0,0	20,0
Investeringsbidrag Vega trafikplats järnväg	0,0	20,0
	<b>42,6</b>	<b>49,6</b>

## NOT 3 VERKSAMHETENS KOSTNADER

### KOMMUNEN

	2013	2012
Främmande tjänster	1 304,9	1 232,7
Inventarier	66,5	68,8
Lokalhyror	427,4	411,8
Personalkostnader	2 229,2	2 136,4
Övrigt	295,8	316,8
<b>Summa</b>	<b>4 323,7</b>	<b>4 166,6</b>

## SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

	2013	2012
Haninge kommun	4 323,7	4 166,6
SRV Återvinning AB	104,2	104,6
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	14,3	12,1
Haninge kommun Holding AB koncern	355,5	338,4
Avgår interna elimineringar	-402,5	-384,3
<b>Summa</b>	<b>4 395,3</b>	<b>4 237,4</b>

## NOT 4 AVSKRIVNINGAR

### KOMMUNEN

	2013	2012
Fastigheter och anläggningar avskrivning enligt plan	34,6	32,2
Inventarier avskrivning enligt plan	31,7	25,2
Nedskrivningar anläggningstillgångar	16,7	21,4
<b>Summa</b>	<b>83,0</b>	<b>78,8</b>

### SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

	2013	2012
Immateriella tillgångar	0,5	0,5
Inventarier och maskiner	51,6	41,4
Fastigheter och anläggningar	135,9	138,2
<b>Summa</b>	<b>188,1</b>	<b>180,1</b>

## NOT 5 SKATTEINTÄKTER

	2013	2012
Preliminär skattebetalning	2 969,0	2 817,3
Preliminär slutavräkning innevarande år	-19,3	35,2
Slutavräkningsdifferens tidigare år	1,9	0,6
<b>Summa</b>	<b>2 951,6</b>	<b>2 853,1</b>

## NOT 6 GENERELLA STATSBIIDRAG

	2013	2012
Inkomstutjämning	505,9	450,7
Fastighetsavgift	125,0	120,9
Regleringsbidrag	36,0	38,4
Kostnadsutjämningsbidrag	18,7	10,8
LSS-utjämning	-32,9	-25,2
<b>Summa</b>	<b>652,7</b>	<b>595,6</b>

## NOT 7 FINANSIELLA INTÄKTER

	2013	2012
Erhållna dröjsmålsräntor	0,4	0,2
Inbetalningar Efterbevakning avskrivna fordringar	0,5	0,2
Intäktsräntor utlåning	1,6	6,4
Räntor på utlämnade lån till koncernföretag	56,0	50,1
Övriga finansiella intäkter	0,1	1,0
<b>Summa</b>	<b>58,5</b>	<b>57,9</b>

**NOT 8 FINANSIELLA KOSTNADER**

	2013	2012
Ränta på pensionskuld (värdesäkring)	6,0	9,5
Räntor lån	28,5	23,2
Övriga finansiella kostnader	0,8	0,8
<b>Summa</b>	<b>35,3</b>	<b>33,5</b>

**NOT 9 Immateriella anläggningstillgångar**

Linjär avskrivning tillämpas för samtliga anläggningar.

	2013	2012
Ingående balans	0,0	0,0
Årets investering	7,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0
<b>Summa</b>	<b>7,0</b>	<b>0,0</b>

**NOT 10 FASTIGHETER OCH ANLÄGGNINGAR**

Linjär avskrivning tillämpas för samtliga anläggningar.  
Pågående investeringar skrivs ej av.

	2013	2012
Ingående balans	838,6	801,6
varav VA	554,3	532,9
Årets investering	101,3	89,2
varav VA	23,1	37,0
Avskrivningar	-34,4	-32,2
varav VA	-17,1	-15,6
Nedskrivning f d Jordbromalmsskolan	-1,2	-20,0
<b>Bokfört värde vid årets slut</b>	<b>904,2</b>	<b>838,6</b>

**SPECIFIKATION FASTIGHETER, ANLÄGGNINGAR**

	2013	2012
<b>Allmän markreserv</b>	<b>64,5</b>	<b>62,5</b>

**Verksamhetsfastigheter**

Fritidsanläggningar	30,1	22,4
Skolanläggningar	3,6	6,4
Sociala lokaler	13,2	10,3
Övriga lokaler	1,9	2,5
<b>Summa</b>	<b>48,8</b>	<b>41,6</b>

**Publika fastigheter och anläggningar**

Gator	106,2	106,3
Parker	26,0	25,4
<b>Summa</b>	<b>132,2</b>	<b>131,7</b>

<b>Fastigheter för affärsdrivande verksamhet</b>	<b>658,7</b>	<b>602,8</b>
--	--------------	--------------

**NOT 11 MASKINER OCH INVENTARIER**

	2013	2012
Ingående balans	141,3	107,3
varav VA	2,1	2,4
Årets investeringar	16,6	48,6
varav VA	1,0	0,3
Avskrivningar	-30,6	-25,2
varav VA	-0,5	-0,6
Försäljning skeppet Ariel	-0,7	0,0
Nedskrivningar	-16,7	-0,2
Rättning anläggningsreskontran	0,0	10,8
<b>Utgående värde</b>	<b>109,9</b>	<b>141,3</b>

**NOT 12 Pågående investeringar**

	2013	2012
Pågående investeringar	141,0	78,3
varav VA	19,6	11,8

**NOT 13 AKTIER OCH ANDELAR**

	2013	2012
Aktier och andelar	56,1	56,1
Grundfond Tyrestaskogen	8,0	8,0
<b>Summa</b>	<b>64,1</b>	<b>64,1</b>

Aktieförteckning	Antal	Andel %	Nominellt värde, Kr	Anskaffningsvärde, Kr
Haninge kommun Holding AB	44 100	100	1 000	44 100 000
SKL Kommentus	19	0,01	100	1 900
SRV återvinning AB	5 600	31,5	500	350 000
Stockholmsregionens Försäkring AB	72 956	7,1	100	7 295 600
Vårlyjus AB	5 275	10,6	100,0	527 500,0
<b>Summa</b>				<b>52 275 000,0</b>

**Andelar**

	2013
Folkets Hus Vendelsö 100 och Handen 100	1
Stockholms företagareförening	1 040
Södertörns Jordbrukskassa	477
Kommuninvest ekonomisk förening	3 842 586
<b>Summa</b>	<b>3 844 104</b>

**NOT 14 LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR**

	2013	2012
Diverse lån	16,2	16,1
Lån för gatukostnadsavgift	0,9	0,5
Lån till kommunala bolag	1 701,4	1 581,4
Lån för vattenanslutningsavgift	1,3	0,8
Långfristig fordran tvist	14,2	14,2
<b>Summa</b>	<b>1 734,0</b>	<b>1 613,0</b>

**NOT 15 EXPLOATERINGSOMRÅDEN \***

	2013	2012
Ingående balans	54,1	-4,0
Investeringsutgifter	106,9	75,5
Försäljningsinkomster	-50,2	-28,6
Exploateringsvinst	13,5	11,2
<b>Utgående balans</b>	<b>124,2</b>	<b>54,1</b>

**NOT 16 KORTFRISTIGA FORDRINGAR**

	2013	2012
Amorteringar kommande 12-månadersperiod	0,7	0,6
Fordran kommunala bolag	0,0	76,8
Ej erhållna externa projektmedel	2,2	4,8
Interimsfordringar	113,0	123,8
Kundfordringar	67,4	57,1
Momsfordran	47,4	42,4
Fordringar hos anställda	0,4	0,4
Upplupna skatteintäkter	86,1	129,8
Övriga fordringar	7,6	7,1
<b>Summa</b>	<b>324,9</b>	<b>442,7</b>

**NOT 17 KASSA OCH BANK**

	2013	2012
Bankmedel	176,5	98,2
<b>Summa</b>	<b>176,5</b>	<b>98,2</b>

**NOT 18 EGET KAPITAL**

	2013	2012
Ingående eget kapital	1 160,1	1 079,1
Justering av tidigare års fel, anläggningar	0,0	10,8
Justering av tidigare års fel, pensioner förtroendevalda	0,0	-2,1
Årets resultat	85,3	72,3
<b>Utgående eget kapital</b>	<b>1 245,4</b>	<b>1 160,1</b>

**NOT 19 AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER**

**PENSIONER**

	2013	2012
Ingående balans	248,4	227,4
Årets avsättning	29,5	7,3
Årets räntekostnad	5,9	9,6
Årets avsättning för löneskatt	8,6	4,1
<b>Summa</b>	<b>292,3</b>	<b>248,4</b>

**GARANTI- OCH VISSTIDSPENSIONER**

	2013	2012
Ingående balans	5,2	13,6
Årets avsättning	6,0	-7,0
Årets räntekostnad	0,3	0,2
Årets avsättning för löneskatt	1,5	-1,6
<b>Summa</b>	<b>13,0</b>	<b>5,2</b>

**Avsättning pensioner totalt: 305,3 253,6**

**PENSIONSMEDELNS ANVÄNDNING**

Medel använda i verksamheten, s.k. återlån **305,3 253,6**

I enlighet med rekommendation 17 från RKR ingår den särskilda löneskatten i avsättningen till pensioner. Pensionsskulden är beräknad enligt prognos från KPA per 2013-12-31. Aktualiseringsgraden var 82%.

**NOT 20 ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR**

	2013	2012
Avsättning Nynäsbanan, Vega trafikplats	17,9	20,0

**NOT 21 LÅNGFRISTIGA SKULDER**

	2013	2012
<i>VA långfristiga skulder</i>		
VA anläggningsavgifter före 2007	109,5	112,0
VA anläggningsavgifter fr.o.m. år 2007	154,5	132,7
<b>Summa</b>	<b>264,0</b>	<b>244,7</b>

*Övriga långfristiga skulder*

Kommuninvest Sverige AB	518,1	419,6
Nordea AB	466,1	474,3
Swedbank AB	98,6	102,5
Avgår beräknad amortering nästa år	0,0	-13,6
Fastighetsbindningsmedel	0,1	0,4
<b>Summa</b>	<b>1 082,9</b>	<b>983,1</b>

**NOT 22 KORTFRISTIGA SKULDER**

	2013	2012
Beräknad amortering långfr lån	0,0	13,6
Civildövsföreningen	3,9	3,9
Förutbetalda hyresintäkter	0,0	0,9
Förutbetalda skatteintäkter	19,3	0,0
Individuell pensionsandel	69,5	67,3
Interimsskulder	54,5	35,5
Erhållna men inte utnyttjade projektmedel	29,2	28,6
Kostnad timanställda betalas månaden efter	10,9	12,8
Leverantörsskulder	115,7	174,3
Leverantörsskulder kommunala företag	158,7	111,3
Personalens källskatt	31,0	33,9
Projektmedel Barn- och utbildningsförv	0,5	0,5
Projektmedel psykiatrin	0,1	0,2
Schablonbidrag flyktingar	0,0	19,9
Semesterlöneskuld	107,9	114,9
Skuld arbetsgivaravgift	37,2	39,6
Upplupen ej förfallen ränta	2,6	2,0
Övriga skulder	29,5	9,8
<b>Summa</b>	<b>670,6</b>	<b>669,1</b>

**NOT 23 ANSVARSFÖRBINDELSER OCH STÄLLDA PANTER**

**PENSIONSSKULD KOMMUNANSTÄLLDA**

I enlighet med den kommunala redovisningslagen har den inarbetade pensionen till och med 1997-12-31 lyfts ur balansräkningen och redovisas som en ansvarsförbindelse. Beloppet är en prognos som är framräknad av KPA med aktualiseringsgrad: 82,0%

**BORGENSÅTAGANDEN 2013-12-31**

	Ursprungligt lånebelopp	Återstående lånebelopp
<b>Bostadsrättsföreningar</b>		
HSB:s föreningar	436,3	280,7
Riksbyggens föreningar	279,2	241,1
<b>Summa</b>	<b>715,5</b>	<b>521,8</b>
<b>Föreningar i kommunen</b>		
Västerhaninge Tennisklubb	4,5	2,0
Österhaninge Ridklubb	0,3	0,2
<b>Summa</b>	<b>4,8</b>	<b>2,2</b>

**Bolag med kommunal anknytning**

Haninge Holding AB	118,0	118,0
SRV återvinning AB	15,8	22,5
Tornberget fastighetsförvaltning AB	606,8	0,0
<b>Summa</b>	<b>740,6</b>	<b>140,5</b>

**KOMMUNALT FÖRLUSTANSVAR EGNAHEM 2013-12-31**

Företag	Låneskuld	40% av låneskuld
SBAB 40 st	4,9	0,9
<b>Summa Förlustansvar</b>	<b>4,9</b>	<b>0,9</b>

Haninge kommun har i Januari 2003 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 248 kommuner som per 2009-12-31 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga dessa kommuner har ingåtts ett avtal om hur ansvaret skall fördelas på varje medlemskommun vid ett eventuellt infriande av borgensansvaret. Principerna för denna fördelning sker efter en beräkningsmodell grundad på samtliga medlemskommuners respektive ägarandel i Kommuninvest.



**LEASING**

Beräkningarna av kommunens leasingåtaganden är framtagna av Leaseright.

**Finansiell Leasingavtal över 3 år**

	2013	2012
<i>Fordon</i>		
Totala minimileaseavgifter	5,2	4,6
Nuvärde minimileaseavgifter	4,9	3,2
Därav förfall inom 1 år	1,4	1,3
Därav förfall mellan 1-5 år	3,6	1,9
Därav förfall efter 5 år	0,0	0,0
Variabla avgifter som ingår i periodens resultat	0,2	0,2

**Operationella Leasingavtal (Avser ej uppsägningsbara avtal som överstiger 3 år)**

<i>Minimileaseavgifter</i>		
Framtida leasingavgifter som förfaller inom 1 år	10,4	12,3
Framtida leasingavgifter som förfaller mellan ett och fem år	5,5	6,8
Framtida leasingavgifter som förfaller senare än fem år	0,0	0,0

**PENSIONSÅTAGANDEN KOMMUNALA BOLAG**

Bolag	Andel av totalt åtagande	Belopp
SRV återvinning AB, totalt 13,7 mnkr, ägarandel 31,50%	31,50%	4,3
Södertörns Brandförsvarsförbund, totalt 149,0 mnkr, ägarandel 25,04%	25,04%	40,0
Tornberget Fastighetsförvaltning AB, totalt 16,5 mnkr, ägarandel 100%	100,00%	16,9
<b>Summa Pensionsåtaganden</b>		<b>61,2</b>

**NOT 24****INVESTERINGAR I IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR**

	2013	2012
Årets investeringar i immateriella anläggningstillgångar	7,0	0,0
<b>Summa</b>	<b>7,0</b>	<b>0,0</b>

**NOT 25****INVESTERINGAR I MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR**

	2013	2012
Årets investeringar i fastigheter och mark	101,3	89,2
Årets investeringar i inventarier	16,7	48,6
Årets investeringar i pågående nu-, till- och ombyggnad	62,7	7,8
<b>Summa</b>	<b>180,6</b>	<b>145,6</b>

**NOT 26 ÖVRIGA TILLFÖRDA MEDEL VA-VERKSAMHETEN**

Enligt VA-lagen bokförs inbetalda anläggningsintäkter som skuld till VA-kunderna.

	2013	2012
<b>Ökning av skulden till VA-kunderna i kommunen</b>	<b>19,3</b>	<b>17,4</b>

<b>RESULTATRÄKNING (tkr), Vatten och avlopp</b>			
<b>KOMMUNEN</b>		<b>2013</b>	<b>2012</b>
<b>Verksamhetens intäkter</b>		<b>104 685</b>	<b>103 201</b>
<b>Verksamhetens externa intäkter</b>			
Brukningssavgifter		94 039	89 804
Övriga intäkter	Not 1	2 419	1 665
Anläggningsavgifter		27 342	24 688
Periodisering årets anläggningsavgifter		-24 608	-22 218
Periodisering tidigare års anläggningsavgifter		5 280	4 836
Förändring av kortfristig skuld till abonnentkollektivet (f.d. Va-fonden)		-1 229	2 955
Interna intäkter (inom koncernen)		1 442	1 471
<b>Verksamhetens kostnader</b>		<b>94 839</b>	<b>90 421</b>
Verksamhetens kostnader	Not 2	71 673	69 716
Interna kostnader (inom koncernen)	Not 3	5 776	4 749
Avskrivningar	Not 4	17 390	15 956
<b>Verksamhetens nettoresultat</b>		<b>9 846</b>	<b>12 780</b>
Finansiella intäkter	Not 5	7 214	9 702
Finansiella kostnader	Not 6	-17 060	-22 482
<b>Resultat före extraordinära poster</b>		<b>0</b>	<b>0</b>
Extraordinära intäkter		0	0
Extraordinära kostnader			
<b>Periodens resultat</b>		<b>0</b>	<b>0</b>
<b>BALANSRÄKNING (tkr), Vatten och avlopp</b>			
<b>KOMMUNEN</b>		<b>2013-12-31</b>	<b>2012-12-31</b>
<b>Anläggningstillgångar</b>			
Mark, byggn, tekn anl.	Not 7	579 953	566 143
Maskiner, inventarier	Not 8	2 513	2 079
Summa anläggningstillgångar		582 466	568 222
<b>Omsättningstillgångar</b>			
Kortfristiga fordringar	Not 9	12 332	11 184
Kassa och bank	Not 10	-2 886	1 783
Summa Omsättningstillgångar		9 446	12 967
<b>Summa tillgångar</b>		<b>591 912</b>	<b>581 189</b>
<b>Eget kapital, avsättningar och skulder</b>			
Ingående eget kapital		-	-
Årets resultat		-	-
<b>Summa eget kapital</b>		<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Avsättning för pensioner (pensionsskuld)</b>			
	Not 11	-	-
<b>Skulder</b>			
Långfristiga skulder	Not 12	264 009	244 681
VA kommunlån	Not 13	312 837	318 838
Investeringsfond		-	-
Kortfristiga skulder	Not 14	8 870	7 868
Övriga skulder	Not 15	6 196	9 802
<b>Summa skulder</b>		<b>591 912</b>	<b>581 189</b>
<b>Summa skulder och eget kapital</b>		<b>591 912</b>	<b>581 189</b>

**NOT 1 ÖVRIGA INTÄKTER**

	Tkr
Externslam Hallsten	2 188
Radio- och mobilmaster	117
Uthyrning och försäljning av vattenmätare	59
Tekniska tjänster	55
<b>Summa</b>	<b>2 419</b>

**NOT 2 VERKSAMHETENS KOSTNADER**

	Tkr
Tjänster, material och förnödenheter	16 752
Köpt dricksvatten från Stockholm Vatten	15 752
Avlopp till Stockholm Vatten	15 242
Elenergi	3 411
Personalkostnader	20 516
<b>Summa</b>	<b>71 673</b>

**NOT 3 INTERNA KOSTNADER**

	Tkr	Fördelningsnyckel	Motiv
Interna årsavtal	2 016	Omsättning – personalrelaterat i %	Schablon nyttjandegrad
Interna data- och teletjänster	840	Per dator och anknytning	Schablon per användare
Interna post- och tryckeritjänster	125	Personalrelaterat i %	Schablon per tjänsteman
Intern lokalhyra	1 105	Antal rum och yta	
Köp av interna administrativa tjänster	0	Faktiskt debiterad kostnad	
Interna tekniska tjänster	1 004	Faktiskt debiterad kostnad	
Fordonskostnader	244	Faktiskt debiterad kostnad	
Förbrukningsmaterial, arbetskläder mm	40	Faktiskt uttag ur förråd	
Övriga interna tjänster	403	Faktiskt debiterad kostnad	
<b>Summa:</b>	<b>5 777</b>		

**NOT 4 AVSKRIVNINGAR**

	Tkr
Avskrivning fastigheter enl plan	16 865
Avskrivningar inventarier	525
<b>Summa:</b>	<b>17 390</b>

**NOT 5 FINANSIELLA INTÄKTER**

	Tkr
Ränta VA-fond	138
Ränta dagssaldo	49
Ränta på anläggningsavgifter	7 027
<b>Summa</b>	<b>7 214</b>

**NOT 6 FINANSIELLA KOSTNADER**

	Tkr
Internräntekostnad (ränta på kommunlån)	17 060

**NOT 7 MARK, BYGGN. TEKNISKA ANLÄGGNINGAR\***

	2013	2012
Ingående anskaffningsvärde	665 920	626 293
Årets inköp	11 051	27 866
Pågående arbete	19 624	11 761
Uppskrivning anläggningsvärden		
<b>Utgående anskaffningsvärde</b>	<b>696 595</b>	<b>665 920</b>
Ingående avskrivning enligt plan	-99 777	-84 415
Ack. avskrivning på avyttrad anläggning	0	0
Årets avskrivningar enl plan	-16 865	-15 362
<b>Utgående avskrivningar</b>	<b>-116 642</b>	<b>-99 777</b>
<b>Restvärde</b>	<b>579 953</b>	<b>566 143</b>

**NOT 8 MASKINER, INVENTARIER**

	2013	2012
Ingående anskaffningsvärde	13 930	13 636
Årets inköp	959	294
Uppskrivning anläggningsvärden		
<b>Utgående anskaffningsvärde</b>	<b>14 889</b>	<b>13 930</b>
Ingående avskrivning enligt plan	-11 851	-11 257
Årets avskrivningar enl plan	-525	-594
<b>Utgående avskrivningar</b>	<b>-12 376</b>	<b>-11 851</b>
<b>Restvärde</b>	<b>2 513</b>	<b>2 079</b>

**NOT 9 KORTFRISTIGA FORDRINGAR**

	Tkr
Upplupna brukningsintäkter	10 775
Övriga fordringar	0
Övriga upplupna intäkter	1 557
<b>Summa</b>	<b>12 332</b>

**NOT 10 KASSA OCH BANK**

	Tkr
Postgiro	0
Bank	-2 886
<b>Summa</b>	<b>-2 886</b>

**NOT 11 AVSÄTTNING FÖR PENSIONER (Pensionsskuld)**

Värde har ej kunnat beräknas.

**NOT 12 LÅNGFRISTIGA SKULDER**

	Tkr
Skuld till VA-kollektivet t o m 2006 *	109 481
Skuld till VA-kollektivet fr o m 2007 **	154 528
<b>Summa</b>	<b>264 009</b>

\* Motsvarar inbetalda anläggningsintäkter netto från år 1989-2006.

\*\* Motsvarar inbetalda anläggningsintäkter netto under år 2007-2012.

**NOT 13 VA-KOMMUNLÅN**

	Tkr
Bokfört värde anläggningstillgångar	582 466
Skuld till VA-kollektivet fr o m 2007	-263 697
F d eget kapital	-5 932
<b>Summa</b>	<b>312 837</b>

Motsvarar kommunlån för VA- anläggningstillgångarnas bokförda värde minus det som finansierats via inbetalda anläggningsavgifter (långfristig skuld VA-kollektivet) med avdrag för VA-avdelningens f.d. egna kapital.

**NOT 14 KORTFRISTIGA SKULDER**

	Tkr
Upplupna div. kostnader	2 939
Skuld till VA-kollektivet kortfristig "fd VA-fond"	5 932
<b>Summa</b>	<b>8 871</b>

**NOT 15 ÖVRIGA SKULDER**

	Tkr
Leverantörsskulder	6 196
<b>Summa</b>	<b>6 196</b>

\* NOT 7: År 2007 infördes ändrad redovisningsprincip, dvs anslutningsavgifter bokförs i driftbudgeten och nettoredovisas ej som tidigare mot investeringar. Uppskrivning anläggningstillgångarnas värde netto mellan åren 1989-2006 då principen nettobokföring mot anslutningsavgifter användes 124410 tkr.

# Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Det innebär bland annat följande:

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar bokförs med så mycket pengar som kommunen väntas få för dem.
- Tillgångar och skulder tas upp till anskaffningsvärde där inget annat anges. Periodiseringar av inkomster och utgifter sker enligt god redovisningssed.

## Avvikande redovisningsprincip

Nettot av exploateringsfastigheters kostnader och intäkter redovisas som omsättningsstillgång vid bokslutstillfället. Så länge exploateringen pågår matchas intäkterna mot kostnaderna i varje projekt löpande under året. Om ett projekt när det är avslutat genererat vinst läggs det till resultatet, men om kostnaderna överstiger intäkterna läggs det upp i anläggningsregistret. Under löpande år redovisas varje exploatering som ett projekt i redovisningen. Det innebär att gatukostnadsintäkter och andra intäkter i exploateringsprojekten ligger som en kortfristig skuld i balansräkningen då intäkterna överstiger kostnaderna och så länge det är ett pågående projekt.

## Sammanställd redovisning

I den kommunala koncernen ingår samtliga bolag och kommunalförbund där kommunen har minst 20 procent inflytande. Inga förändringar i kommunkoncernen har skett under året. Kommunkoncernens medlemmar och ägarandelar framgår under avsnittet Sammanställning koncernen.

## Jämförelsestörande poster

I kommunens årsbokslut finns jämförelsestörande poster. En post i resultaträkningen är enligt RKR 3.1 jämförelsestörande när beloppet är väsentligt och posten är av sådant slag att den inte förväntas inträffa ofta eller regelbundet. Som jämförelsestörande betraktas poster som förekommer sällan och överstiger 10 miljoner kronor.

## INTÄKTER

### Skatteintäkter

Skatteintäkterna periodiseras och redovisas det år då den beskattningsbara inkomsten intjänas. Vid beräkning av årets skatteintäkter används i enlighet med RKR 4.2 den preliminära slutavräkningen som SKL publicerade i december.

### Statsbidrag

Statsbidrag periodiseras till rätt verksamhetsår genom att de fordrings- respektive skuldbokförs. Statsbidrag för investeringar bokförs enligt kontantprincipen.

### Anläggningsavgifter för VA

Anläggningsavgifter för VA redovisas som skuld till VA-kollektivet och intäktsförs under samma period som avskrivningstiden för anläggningsstillgångarna, 50 år.

## KOSTNADER

### Avskrivningar och avskrivningsmetod

Avskrivning av anläggningstillgångar görs för tillgångens beräknade användningsperiod med linjär avskrivning. Avskrivningsbeloppet beräknas på anskaffningsvärdet. Linjär avskrivning innebär att tillgången skrivs av med lika stora nominella belopp varje år. Kalkylmässiga kapitalkostnader, ränta och avskrivning, beräknas för samtliga investeringar och belastar förvaltningarna som kostnader.

Planenliga avskrivningstider tillämpas enligt tabellen nedan.

Typ av tillgång	Avskrivningstid
Immateriella tillgångar	3–5 år
Aktier och andelar, bostadsrätter	-
Mark	-
Fastigheter	5–50 år
Maskiner	5–20 år
Inventarier	3–10 år
Byggnadsinventarier	3–10 år
Bilar och andra transportmedel	3–15 år

### Löner

Personalens löner redovisas enligt kontantprincipen. Arbetsgivaravgifter och timanställdas lön för december månad skuldbokförs på året. Semesterlöneskulden för året redovisas som skuld i balansräkningen inklusive personalomkostnadspålägg.

## Gränsdragning mellan kostnad och investering

En kostnad i kommunen ses som en investering och aktiveras som anläggningstillgång om vissa kriterier är uppfyllda. Enligt lagen om kommunal redovisning är en anläggningstillgång "en tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk och av väsentligt värde".

Definitionen av en anläggning i Haninge kommun är att tillgången ska ha en användningsperiod som är längre än 3 år, anskaffningsvärdet ska överstiga 25 000 kronor och den ska vara värdehöjande för verksamheten. Anläggningstillgångar tas i balansräkningen upp till anskaffningsvärdet med avdrag för gjorda avskrivningar. Kostnader som inte uppfyller definition för anläggningstillgång bokförs som driftkostnad och påverkar årets resultat.

## Pensionsskulden

Pensionsskulden är den framtida skuld som kommunen har till anställda och pensionärer, och definieras som nuvärdet av framtida pensionsutbetalningar. En nuvärdesberäknad skuld blir högre ju lägre räntan är och tvärtom. Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen beräknas enligt SKL:s riktlinjer RIPS07. En pensionsskuld som intjänats före 1998 tas upp som ansvarsförbindelse enligt den så kallade "Blandmodellen". En pensionsskuld som uppstått efter 1998 tas upp som avsättning i balansräkningen och redovisas därmed inom linjen. Det innebär att posten visas i anslutning till balansräkningen och räknas med i balansomslutningen. Pensionskostnaden redovisas i resultaträkningen inklusive den särskilda löneskatten, som uppgår till 24,26 procent. Pensionsåtaganden för anställda i de företag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt bokföringsnämndens allmänna råd.

# Ordlista

## Anläggningstillgång

Fast tillgång som ska användas under längre tid och som inte är av mindre värde, till exempel fastigheter, inventarier och maskiner.

## Avskrivning

Fördelning av en anläggningstillgångs anskaffningsvärde under tillgångens förväntade användningsperiod.

## Balansräkning

Visar den ekonomiska ställningen på balansdagen: tillgångar, skulder och eget kapital. Balansräkningen visar hur kommunen har använt sitt kapital och om det är skulder eller eget kapital.

## Driftbudget

Alla nämnder har en driftbudget som avser löpande kostnader för nämnden.

## Driftredovisning

Redovisar utfallet för perioden i förhållande till budgeterade intäkter och kostnader.

## Eget kapital

Kommunens egna kapital är skillnaden mellan kommunens tillgångar och skulder.

## Investeringsbudget

Kommunens investeringsbudget fördelas per nämnd. Investeringsbudgeten avser investeringar och inte löpande kostnader. Med investering avses anskaffning av en tillgång som uppfyller följande kriterier:

- Anskaffningsvärdet ska inte vara av ringa värde.
  - I Haninge kommun ska anskaffningen överstiga 25 000 kronor.
- Den ska vara avsedd för stadigvarande bruk.
- Den ska ha en användningsperiod på minst 3 år.
- Den ska vara värdehöjande för verksamheten.

## Investeringsredovisning

Redovisar kommunens investeringar i anläggningstillgångar under året. Investeringarna jämförs med investeringsbudgeten.

## Internränta

Internräntan visar den genomsnittliga finansieringskostnaden för anläggningstillgångar.

## Jämförelsestörande post

Posten saknar tydligt samband med ordinarie verksamhet och förväntas inte inträffa ofta eller regelbundet. Posten har ett väsentligt belopp som stör jämförelser med andra perioders resultat.

## Kapitalkostnad

Samlingsbegrepp för avskrivningar och internränta som belastar verksamheterna för de anläggningstillgångar som finns i anläggningsregistret.

## Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen visar förändringen av likvida medel i kommunen respektive kommunkoncernen. Betalningsflödena delas upp på löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet.

## Kommunalt koncernbolag

En juridisk person där kommunen har ett varaktigt, bestämmande eller betydande inflytande som ger möjlighet att på-

verka utformningen av koncernföretagets verksamhet, mål och strategier etc.

## Kommunkoncernen

Den kommunala förvaltningsorganisationen och kommunens koncernföretag.

## Kortfristig fordring och skuld

Fordran, lån eller skuld som förfaller till betalning inom 1 år.

## Likvida medel

Kontanter eller tillgångar som kan användas på kort sikt, till exempel kassa och bank. Följande tillgångar redovisas som likvida medel: kassa (kontanter, mottagna checkar, postväxlar, utbetalningskort från bank- och postgiro), bankmedel och plusgiro.

## Likviditet

Betalningsförmåga på kort sikt. Likviditeten beräknas genom att dela omsättningstillgångar (minus varulager) med kortfristiga skulder.

## Långfristiga fordringar och skulder

Fordran, lån eller skuld som förfaller till betalning senare än 1 år efter räkenskapsårets utgång.

## Nettoinvestering

Investeringsutgifter efter avdrag för eventuella investeringsbidrag.

## Nettokostnad

Skillnaden mellan driftbudgetens kostnader och intäkter. För en enskild förvaltning består nettokostnaden av såväl externa som interna kostnader och intäkter. Interna kostnader är när enheter inom kommunen köper från eller säljer till varandra.

## Nyttjandeperiod

Den period som en anläggningstillgång förväntas användas för sitt ändamål.

## Omsättningstillgång

Tillgång som på kort tid kan omsättas till likvida medel, till exempel fordringar, kassa eller bank.

## Periodisering

En metod för att fördela inkomster och utgifter till den period de hör i syfte att få ett resultat (vinst eller förlust).

## Resultaträkning

Visar årets resultat och därmed även förändringen av det egna kapitalet för året. Beskriver det ekonomiska resultatet för verksamheten.

## RIPS07

Riktlinjer för att beräkna pensionsskuld. En beräkningsmodell som Sveriges Kommuner och Landsting har antagit.

## Soliditet

Ett ekonomiskt nyckeltal som beskriver förhållandet mellan det egna kapitalet och det totala kapitalet. Ger en bild av graden av finansiell stabilitet (betalningsförmågan på lång sikt).

## Utdebitering

Anger hur många kronor per intjänad hundralapp som ska betalas i kommunalskatt.

## Årsarbetare

Antal anställda omräknade till heltidsanställningar.

Revisorerna i Haninge kommun

Till

Fullmäktige i Haninge kommun

**Revisionsberättelse för år 2013**

Vi, av fullmäktige valda revisorer har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder, inklusive Södertörns överförmyndarnämnd och Södertörns upphandlingsnämnd, och beredningar samt som utsedda lekmannarevisorer även verksamheten i kommunens företag.

Styrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. Revisionsbyrån EY har biträtt oss vid granskningen.

Årsredovisningen visar ett positivt ekonomiskt resultat samtidigt som den övergripande måluppfyllelsen bedöms vara tillräcklig. En god bild ges av nämndernas måluppfyllelse utifrån de mål som fastställts av fullmäktige. Förändringar i befolknings- och behovsutvecklingen ställer krav på en fortsatt aktiv ekonomi- och verksamhetsstyrning.

Vi ser med oro på att vissa av fullmäktiges mål inte uppnåtts under året samt på underskottet inom äldrenämnden. Vi vill understryka vikten av realistiska budgetar samt att fullmäktige formulerar mätbara och uppföljningsbara mål. Ej uppnådda mål inom vissa verksamheter samt upprepade ekonomiska underskott inom äldrenämnden ställer krav på fortsatta åtgärder under 2014. Revisionen avser att fortsatt noga följa utvecklingen. Vi ser med allvar på att personalens sjukfrånvaro har ökat.

Det är positivt att kommunen under året har initierat och vidtagit ett antal åtgärder för att stärka den interna kontrollen. Våra granskningar har dock visat att det kvarstår ett antal brister för vilka revisionen har avgivit särskilda rekommendationer.

Vid granskningen av kommunens årsbokslut har vi noterat att det ej föreligger tydliga och väl underbyggda bokslutsunderlag för samtliga bokslutsposter. Det är av stor vikt att kommunens bokslutsprocess förstärks och att bokslutsdokumentationen kvalitetssäkras ytterligare inför framtida bokslut.

Vi vill påpeka väsentligheten i att nämnder, i varje enskilt fall, säkerställer väl underbyggda beslutsunderlag i samband med försäljningar av anläggningstillgångar. Detta för att säkerställa en god hushållning med kommunens resurser.

**Vi bedömer** sammantaget att styrelse, nämnder och beredningar i Haninge kommun har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillräckligt sätt.

**Vi bedömer** att räkenskaperna är rättvisande, i allt väsentligt.

**Vi bedömer** att styrelsens, nämndernas och beredningarnas interna kontroll har varit tillräcklig.





Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen i huvudsak är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige fastställt.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och beredningar samt enskilda ledamöterna i dessa organ. Vi tillstyrker också att kommunens årsredovisning godkänns. Som underlag för vår bedömning åberopar vi bifogade rapporter.

Haninge den 27 mars 2014




  
 Rolf Brehmer      Krystyna Munthe      Siv Blixt      Ella Carlsson




  
 Tony Evervall      Carl Melin      Wulf Schroeder      Sven Johansson

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

De sakkunnigas rapporter

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna och revisionsberättelser från bolag/förbund

